

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA FILOZOFICKÁ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2023

TEREZA HUBÁLKOVÁ

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Diplomová práce

**Mecenášská a literární činnost Mary Sidney Herbert a Williama
Herberta**

Tereza Hubálková

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA FILOZOFICKÁ

KATEDRA FILOZOFIE

Studijní program Humanitní studia

Studijní obor Humanistika

Diplomová práce

**Mecenášská a literární činnost Mary Sidney Herbert a Williama
Herberta**

Tereza Hubálková

Vedoucí práce:

PhDr. Martina Kastnerová, Ph. D.

Katedra filozofie

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2023

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2023

Ráda bych poděkovala vedoucí diplomové práce PhDr. Martině Kastnerové, Ph. D.
za trpělivé vedení mé práce, její ochotu a cenné rady při jejím zpracování.

Plzeň, duben 2023

.....

Obsah

1	Úvod	1
2	Politický, ekonomický a kulturní vývoj v období vlády Tudorovců.....	4
2.1	Politická a ekonomická situace za vlády Tudorovců.....	4
2.2	Vliv reformace na jednotlivé aspekty Alžbětinského života.....	7
3	Divadlo na počátku vlády Alžběty I.....	10
3.1	Divadelní začátky	11
3.2	Dobové podmínky divadelních společností.....	15
4	Ženské autorky v alžbětinské literární kultuře	16
4.1	Tradiční představy o postavení ženských autorek v období renesance.....	16
4.2	Tvorba Mary Sidney Herbert a Mary Wroth.....	19
5	Mary Sidney Herbert	21
5.1	Rodinné zázemí Mary Sidney Herbert.....	22
5.2	Počátek literární a mecenášské činnosti Mary Sidney Herbert a vliv královského dvora na její pozdější kulturní aktivity.....	23
5.3	Mary Sidney Herbert, hraběnka z Pembroke	24
6	Tvorba Mary Sidney Herbert a její zásadní vliv v anglické literární kultuře	27
6.1	Žalmy	28
6.2	Autorství a spolupráce s bratrem Philipem Sidneyem	30
6.3	Překladatelská činnost Mary Sidney Herbert	37
6.3.1	Discourse of Life and Death.....	37
6.3.2	The tragedy of Antony.....	39
6.4	Vydavatelská činnost hraběnky z Pembroke.....	43
6.5	Korespondence Mary Sidney Herbert	44
6.6	Odkaz hraběnky z Pembroke	45
7	Rodina Sidney a institut mecenášství.....	46
7.1	Rodinné zkušenosti s mecenášstvím	47
7.2	Patronát Mary Sidney Herbert a dalšího z jejích bratrů, Roberta Sidney	48
8	Mecenášská činnost Williama Herberta.....	49
9	Literární činnost Williama Herberta	52
9.1	Počátky literární tvorby Williama Herberta	56
9.2	William Herbert a Benjamin Rudyerd.....	57
9.3	Milostná poezie Williama Herberta.....	58
9.4	Hudební a politický aspekt v básních Williama Herberta.....	60
10	Závěr	65
11	Resumé.....	68

12	Seznam použité literatury	69
12.1	Sekundární literatura.....	69

1 Úvod

Tématem diplomové práce je *Literární tvorba Mary Sidney Herbert a rodinná zkušenost s mecenášstvím*. V práci se budu zabývat především literární a mecenášskou činností Mary Sidney Herbert (1561-1621) a Williama Herberta (1580-1630). Na příkladech jejich činnosti se pokusím dokázat, jak významnou úlohu a vliv mělo mecenášství v oblasti anglické literární kultury.

Mým cílem bude na příkladech vybraných osobností, Mary Sidney Herbert a Williama Herberta, ale i dalších členů rodiny, přiblížit fenomén mecenášství tehdejší tudorovské Anglie, zejména v oblasti anglické literární kultury. Protože stěžejní osobností mého tématu je žena literátka, pokusím se také dokreslit kontext celkového vnímání a postavení žen coby autorek literární tvorby tehdejší doby. Uvedu některá díla, která hraběnka z Pembroke přeložila především z francouzského jazyka (zvolila jsem překlad dramatické tragédie *Marc Antoine* od Roberta Garniera či *Discourse of Life and Death* Philippa de Mornay). Následně se zaměřím na její vydavatelskou činnost, jelikož právě díky Mary Sidney Herbert došlo k vydání žalmů jejího bratra Philipa Sidneyho. Dalším hlavním bodem práce bude mecenášská tvorba Williama Herberta i hraběnky z Pembroke.

V prvních kapitolách bych se chtěla zaměřit na charakteristiku doby, ve které William Herbert a Mary Sidney Herbert žili. Nejprve se budu věnovat tématům, jako je politická či náboženská situace za vlády Tudorovců (především za vlády Jindřicha VIII. až po období Alžběty I.). Zajímat mě bude také alžbětinské divadlo, protože existuje několik divadelních tvůrců (např. William Shakespeare či Ben Jonson apod.), jejichž patrony se stala právě Mary Sidney Herbert nebo William Herbert. V textu tedy uvedu aktuální situaci divadel: například jaká témata se mohla hrát, kdo o tom rozhodoval. Dále zmíním některé obtížné situace, které většina divadelních společností mohla vyřešit především za pomoci patrona (např. morová epidemie, kdy bylo divadlo zakázáno).

V následující pasáži bych se chtěla věnovat ženským autorkám (Mary Sidney Herbert a její neteři Mary Wroth). V době vlády Tudorovců nebylo obvyklé, aby byla žena literární autorkou. Pokud už k tomu docházelo, bylo většinou třeba držet se určitých témat

(především se jednalo o náboženská témata, např. žalmy, nebo často texty pouze překládaly. Z toho důvodu bych ráda uvedla, za jakých podmínek mohla žena tvořit. Jedním z důvodů mohlo být, že, že žena většinou pocházela z aristokratické rodiny a disponovala tak dostatečnými finančními prostředky, které jsou nezbytné pro výkon povolání spisovatelky či překladatelky. Jak Mary Sidney Herbert, tak i její neteř Mary Wroth pocházely z aristokratické rodiny, která měla blízko ke královskému dvoru. Mary Wroth se po smrti svého manžela dostane do špatné finanční situace, kterou může následně vyřešit za pomoci své tety, Mary Sidney Herbert. Tím se opět poukáže výhoda mecenášství.

V rámci této kapitoly se budu snažit poukázat na fakt, že každá z žen se věnovala jinému typu tvorby. Mary Sidney Herbert se zaměřovala na tradiční tvorbu: například psala žalmy, chvalozpěvy a překládala. Naopak Mary Wroth již byla více tvůrčí: děj *Uranie* odráží její osobní životní zkušenosti.

V následující části se zaměřím na některé životní události, které dále mohly ovlivnit její aktivity na poli kultury. Hraběnka z Pembroke si pro překlad do anglického jazyka ráda vybírala taková díla, která jí byla tematicky blízka nebo se s jejich autorem někdy osobně potkala. Následně se v jedné podkapitole budu věnovat konkrétnějším příkladům její tvorby. Zmíním některá díla, která se Mary Sidney Herbert rozhodla přeložit: *Marc Antoine* od Roberta Garniera či *Discourse of Life and Death* od Philippa de Mornay. Stála rovněž za vydáním žalmů jejího zesnulého bratra Philipa Sidneyho, na jejichž tvorbě se sama podílela.

V závěrečné pasáži se zaměřím na literární mecenášskou činnost Williama Herberta. Zaměřím se na jeho roli mecenáše, jenž také působil v roli lorda komořího. V této funkci mohl rozhodovat o tématech her, které se mohou hrát. Uvedu příklad jeho spolupráce s Benjaminem Rudyerem či jeho vztahu s Mary Wroth, který se odráží v jeho básních (např. "*Had I loved but at that rate*").

Jako metodu zpracování práce jsem zvolila vlastní interpretaci a analýzu vybraných textů. Součástí mé práce byla například analýza děl (které Mary Sidney Herbert přeložila) a vlastní

interpretace básnických ukázek hraběnky z Pembroke ("*Even Now that Care*" a "*To the Angell Spirit*") a Williama Herberta ("*Had I loved but at that rate*").

V této práci pro mě byla zásadní především tato díla: *The Ashgate Research Companion to The Sidney, 1500-1700. Volume 1: Lives* (zvolené kapitoly: „*Mary Herbert (1561-1621), Countess of Pembroke*“; a „*Teh Sidneys and Literary Patronage*“); *The Ashgate Research Companion to The Sidney, 1500-1700. Volume 2: Literature* (kapitoly: „*Mary Sidney Herbert, Countess of Pembroke: Antonius (1592)*“; „*The Poetry of William Herbert, Third Earl of Pembroke*“ a „*Mary Herbert (1561-1621), Countess of Pembroke*) a *Poezie jako vyprávění příběhů: intelektuální kruh Philipa Sidneyho* od Martiny Kastnerové.

2 Politický, ekonomický a kulturní vývoj v období vlády Tudorovců

V této kapitole se budu věnovat především politickému, ekonomickému a kulturnímu přehledu v období vlády Tudorovců. Ten nejvýrazněji představuje období vlády Jindřicha VIII. a jeho dcery Alžběty, které je v rámci mnou zvoleného tématu klíčové. Na základě této části textu bude vytvořen celkový dobový obraz, který poskytne nejrůznější informace, vhodné pro lepší ukotvení dalšího kontextu v rámci diplomové práce. V pozdějších kapitolách se zaměřím na vybrané osobnosti z významné rodiny (Sidney a Herbert), kteří v období alžbětinské Anglie žili. Nelze rovněž opomenout fakt, že rodina Sidney a Herbert měla celkově dobré vztahy s i královským dvorem.

2.1 Politická a ekonomická situace za vlády Tudorovců

Rod Tudorovců je významná anglická královská dynastie (velšského původu), jež Anglii dala celkem pět panovníků-Jindřich VII. (vládl 1485–1509); jeho syn, Jindřich VIII. (1509–47); poté ve vládnutí následovaly tři děti Jindřicha VIII., Eduard VI. (1547–53), Marie I. (1553–58) a Alžběta I. (1558–1603). Jak uvádí Weir: Jindřich VIII. byl ve svých sedmnácti letech dne 22. dubna povolán králem. Tento datum byl pro mladého vladaře, jenž ztělesňoval veškeré rytířské ctnosti, velice vhodné, protože připadalo na den svatého Jiří.¹ K samotné korunovaci Jindřicha VIII. a jeho první manželky Kateřiny Aragonské došlo 24. června roku 1509.

Počátky Tudorovců lze vysledovat do 13. století, ale dynastické bohatství rodiny založil Owen Tudor (asi 1400–61), velšský dobrodruh, který se ujal služby králů Jindřicha V. a Jindřicha VI. a bojoval na lancasterské straně ve válkách růží; byl sťat po vítězství Yorkistů u Mortimer's Cross (1461).²

Dynastie Tudorovců je v dnešní době známá především rozchodem Jindřicha VIII. s papežstvím v Římě (1534) a následným začátkem reformace, která vedla k definitivnímu uznání anglikánské církve za vlády Alžběty I. Tato doba je také spojená s vrcholící anglickou renesancí. Během její (Alžběta I.) dlouhé vlády bylo ve válce poraženo Španělsko i irští rebelové, došlo k zajištění nezávislosti Nizozemců a Francie i jednoty Anglie. Díky zákonu parlamentu (1544) a sepsané závěti mohl Jindřich VIII. korunu přenechat postupně svým

¹ WEIR, Alison. *Jindřich VIII. Král a dvůr*. s. 19.

² The Editors of Encyclopaedia. "House of Tudor". In: *Encyclopedia Britannica*, 6 Jan. 2020, <https://www.britannica.com/topic/House-of-Tudor>. Accessed 16 June 2022.

třem dětem-Eduardu VI., Marii I. a Alžbětě I. Ovšem za předpokladu, že by zemřeli bez jediného potomka, korunu by získali děti jeho mladší sestry Marie, kteří mají přednost před potomky jeho starší sestry Markéty, vdovy po Jakobovi IV. Během své vlády si Alžběta odmítla vybrat mezi Eduardem Seymourem, Lordem Beauchampem (potomek Marie) a králem Jakobem VI. ze Skotska (potomek Margaret) – první z nich je dědicem podle vůle Jindřicha VIII. a věc posloupnosti a druhý je dědicem na základě přísné dědické posloupnosti.³ V průběhu vlády Tudorovců panovala až do Alžbětiny smrti nejistota královského následnictví. Například i Shakespearovy historické hry poukazovaly na boje, které měly vést k novému nástupci na trůn. Jak uvádí Kermode: „*Nástupnictví znepokojovalo každého, nejen proto, že monarchie tehdy měla více osobní moci, než byla schopna udržet, ale také proto, že v tudorovských dobách byla celá záležitost neoddělitelně svázána s náboženskými rozdíly a náboženství mohlo znamenat válku.*“⁴ Za svého nástupce si Alžběta I. nakonec vybrala skotského krále Jakuba I., první anglický král z rodu Stuartovců.

Jak již bylo uvedeno, během vlády protestantské Alžběty I. se růst říše nevyhnutelně střetl s katolickým Španělskem a vedl ke konfliktu. Její armáda sice v boji proti Španělům zvítězila, ale stále proti ní stáli angličtí katolíci. Navíc většina katolíků by na anglickém trůně raději viděli sedět Alžbětinu sestřenicí, skotskou královnu Marii, která byla katolička. Většina zásadních událostí, které vedly k velkým změnám v anglickém hospodářském a společenském životě, se odehrávaly především za vlády Alžbětina otce Jindřicha VIII. a jejího mladšího nevlastního bratra Eduarda VI. Nejčastěji se tradičně mluví o „anglické reformaci“, jež probíhala v letech 1529 až 1559 – první datum označuje období, ve kterém se Jindřich snažil dostat souhlas od papeže k rozvodu s jeho první manželkou Kateřinou Aragonskou. Povolení bohužel nedostal, a proto se následně stanovil hlavou církve v Anglii na místo papeže. Například Weir k tomu dodává, že, papež povolení k rozvodu neudělil z toho důvodu, že se nechtěl dostat do konfliktu s císařem Karlem V., jehož tetou byla právě Kateřina Aragonská. Jindřich VIII. se i přesto oženil s Annou Boleynovou (historikové uvádějí, že se svatba konala 14. listopadu 1532. Cranmer⁵ ovšem v jednom dopise zmiňuje datum 25.

³ The Editors of Encyclopaedia. "House of Tudor". In: Encyclopedia Britannica, 6 Jan. 2020, <https://www.britannica.com/topic/House-of-Tudor>. Accessed 16 June 2022.

⁴ Kermode. *The Age of Shakespeare*. s. 11.

⁵ Thomas Cranmer byl 30. března vysvěcen na canterburského arcibiskupa. WEIR, Alison. *Jindřich VIII. Král a dvůr*. s. 374.

ledna 1533) a tím se dopustil bigamie.⁶ Jindřich VIII. schválil zrušení některých anglických opatství ještě předtím, než došlo k odluce od Říma. V úpadku byly také mnišské řády – výjimkou bylo šest františkánských klášterů z období 1482-1507 a po Syon Abbey z roku 1415 již nebyl založen žádný nový klášter.⁷ V dubnu 1533 schválil první zákonodárné opatření, jež vedlo ke vzniku reformované anglikánské církve. Zákon například ustanovil, že se nebudou veškerá závěrečná odvolání, která se týkala oblasti duchovních záležitostí, projednávat v Římě, ale v Anglii. Dále zakazoval, aby o rozvodu panovníka rozhodoval papež.⁸

Druhé období zase označuje éru alžbětinských zákonů o uniformitě a svrchovanosti. Kermode dále zmiňuje, že si Jindřich velmi přál syna (tedy svého zákonitého nástupce), ale z manželství s Kateřinou Aragonskou měl pouze dceru Marii. Z druhého manželství s Annou Boleynovou se opět narodila pouze dcera Alžběta, teprve Jana Seymourová Jindřichovy porodila syna Eduarda.⁹ Ten v roce 1547 po smrti svého otce usedl na anglický trůn, a za jeho vlády dominovalo převážně tvrdé protestantské regentství. Meyer uvádí, že zásadní moment nastal díky novému zákonu o nástupnictví na trůn z roku 1543. Ten obsahoval určité podmínky: pokud Eduard zemře bez potomků, na trůn (jako první v pořadí) usedne Marie a později dědici z její linie.¹⁰ V případě, že by byla bezdětná i Marie, nástupcem se stane její mladší sestra Alžběta. Zákon poprvé umožňoval nastoupit na trůn i Jindřichovo „nelegitimním dcerám“, jelikož jeho předchozí manželství zůstala stále anulována. Po Eduardově krátké vládě tedy na trůn nastoupila jeho starší nevlastní sestra Marie, která byla stejně jako její matka Kateřina Aragonská věřící katolička. Jejím cílem bylo udělat vše, co by umožnilo obnovení lepších vztahů s papežem. Během jejího pozdního manželství s Filipem Španělským se Marii nenarodil žádný potomek, a proto po její smrti na trůn nastoupila její mladší nevlastní sestra Alžběta. Ta se vydala ve stopách svého otce, jakožto nejvyšší hlava církve. Po dlouhou dobu se jí dařilo odolávat katolickému i sílícímu puritánskému odporu. Kermode dále uvádí, že: Reformace nezasáhla pouze liturgii a teologii; zapříčinila také

⁶ Po této události nechal papež Klement VII. Jindřicha poprvé exkomunikovat (11. července 1533).

WEIR, Alison. *Šest žen Jindřicha VIII.* s. 241.

⁷ WEIR, Alison. *Jindřich VIII. Král a dvůr.* s. 374.

⁸ *Tamtéž.* s. 348.

⁹ Kermode. *The Age of Shakesperare.* s. 12.

¹⁰ MEYER. *Tudorovci.* s. 434.

rozložení národního bohatství a politické moci, které bylo ve velké míře změněno skrze rušení klášterů či jiných bohatých církevních zřízení.¹¹

2.2 Vliv reformace na jednotlivé aspekty Alžbětinského života

V období 16. století se celkově změnila povaha Jindřichova dvora-jíž se nekladl důraz na rytířskost či různé slavnosti, ale především na skupinové zájmy a náboženství. Weir dodává, že nastaly určité potíže s financováním nové monarchie, ale církev (v jejíž čele nyní stál Jindřich VIII.) měla nevyužitá bohatství.¹² Reformace tak zasáhla nejen církev, ale i veškeré obyvatelstvo, které bylo nuceno přizpůsobit se novým radikálním změnám. Weir dále uvádí, že na počátku roku 1535 král nechal Cromwella ustanovit svým místodržitelem v duchovních záležitostech. Ten dostal za úkol sestavit přehled všech klášterů v Anglii, aby bylo možné odhalit případné zneužívání. Výhodou bylo zpřehlednění o celkovém majetku každého kláštera.¹³

Tudorovská církev byla považovaná za hlavní nástroj politické a sociální kontroly, ale jednotlivé spory o víru zničili důvěru v autoritu.¹⁴ Jak zmiňuje Kermode: Do této doby většina lidí své znalosti o náboženství nečerpala především z tištěných knih, ale převážně z nástěnných maleb, obrazů či kostelních vitráží. Představitelé římské církve přísně zakazovali překlad Bible, Božího Slova, který byl v době reformace zapotřebí.¹⁵ Nauka o očistci měla po staletí ovlivňovat chování lidí v běžném životě či na smrtelné posteli. Na většinu obyvatel měla tato nauka vliv i dlouho poté, co byla odsouzena. Za vlády Alžběty I. pak měla velký význam tzv. Cranmerova *Kniha společných modliteb*, která obsahovala různé slavné prózy a texty reformované anglikánské církve – nejprve měla různý počet jednotlivých úryvků, ale později se počet ustálil na třiceti devíti. Dílo definovalo rozdíly mezi římskou a anglickou doktrínou a využívala se v každém farním kostele.¹⁶ V kostelech se také často četla *Velká Bible a Foxe's Acts and Monuments*¹⁷ (1563, vydavatelem byl John Day). Jednotlivé knihy

¹¹ Kermode. *The Age of Shakesperare*. s. 12-13.

¹² WEIR, Alison. *Jindřich VIII. Král a dvůr*. s. 374.

¹³ *Tamtéž*. s. 374.

¹⁴ Beadle, Richard, Shrimpton, Nicholas, Baker, Peter S., Beer, John Bernard, Cordner, Michael, Mullan, John, Butler, M.H., Davies, Hugh Alistair, Kemp, Peter and Mutter, Reginald P.C. "English literature". In: Encyclopedia Britannica. 25 Aug. 2022, <https://www.britannica.com/art/English-literature>. Accessed 29 August 2022.

¹⁵ Kermode. *The Age of Shakesperare*. s. 13.

¹⁶ *Tamtéž*. s. 15.

¹⁷ Známa jako Foxova Kniha mučedníků. Jedná se o dílo protestantské historie a martyrologie od protestantského anglického historika Johna Foxe. Zahrnuje polemický popis utrpení protestantů pod katolickou církví, se

z části nahrazovaly staré obrazy – vitráže, nástěnné malby, zdobené oltáře či zástěny. Kermode dále zmiňuje, že: „Jeden odhad tvrdí, že v roce 1585 bylo obyvatelstvo Anglie z pěti procent katolické a patnáct procent puritánské, zbytek přijal střední cestu předepsanou Alžbětou.“¹⁸

Během vlády Alžběty I. bylo v Anglii obyvatelstvo převážně protestantské, i když počet skutečně zbožných katolíků nebyl příliš vysoký. Tato doba byla poznamenána výrazným náboženským napětím, protože politika náboženské tolerance, kterou Alžběta prosazovala, byla často odsuzována katolickou menšinou, která se cítila pronásledována. Anglie v té době byla ve vojenském a ideologickém konfliktu s Římem. Tento rozkol mezi katolickým i protestantským obyvatelstvem zásadně zemi ovlivnil nejen ekonomicky či politicky, ale i v rámci vývoje kultury. Jednotlivé příkazy, které se týkaly návštěvy kostela a provádění bohoslužeb, nyní vydával stát. Novým základem víry se stala lidová Bible, jež byla po dlouhou dobu katolickému lidu odepřena. Kermode dále zmiňuje fakt, že samotný Jindřich VIII. byl připoután k tomu, co bylo tradičně katolické, a až do jeho smrti (v roce 1547) se všichni obyvatelé Anglie mohli držet starých způsobů, na které byli zvyklí.¹⁹

Mše mohly probíhat beze strachu z toho, že by za to někoho čekal trest. Sama Alžběta se nikdy nevyhýbala starým zvyklostem, ale naopak usilovala o kompromisy a umírněnost. Jelikož byla římskou církví exkomunikovaná, hrozilo jí neustále možné zavraždění, a také se proti ní postavily celkem velké katolické mocnosti. Jak už bylo dříve uvedeno, mezi vládou Jindřicha a jeho dcery Alžběty vstoupila nejprve vláda Eduarda a později Marie. Jak dále uvádí Kermode: Eduardovi rádci vehementně odmítali Řím a prostřednictvím svých postojů odsuzovali veškeré "papistické praktiky", jako jsou růžence, svěcená voda, modlitby k svatým, svíce, půsty, odpustky, relikvie, a dokonce i víru v očištec.²⁰

Co se týkalo Eduardovi víry, nejvíce ho ovlivnila Jindřichova šestá manželka Kateřina Párová, která byla oddanou zastánkyní reformy. V letech 1549 došlo k nepokojům, které

zvláštním důrazem na Anglii a Skotsko. Kniha byla v těchto zemích velmi vlivná a pomohla utvářet tamní trvalé populární představy o katolicismu.

The Editors of Encyclopaedia. "John Foxe". In: Encyclopedia Britannica, 14 Apr. 2023, <https://www.britannica.com/biography/John-Foxe>. Accessed 18 April 2023. Dále viz. Kermode. *The Age of Shakesperare*. s. 15.

¹⁸ Kermode. *The Age of Shakesperare*. s. 15.

¹⁹ *Tamtéž*. s. 18.

²⁰ *Tamtéž*. s. 18-19.

souvisely s tím, že většina bohatství Anglie směřovala spíše k financování obrany, než k podpoře chudého lidu. K protestům docházela zejména na severu Anglie, kde katolická šlechta a prostý lid, pořád svázán starou vírou, chtěli ukončit hanobení své církve. V této době došlo ke zdvojnásobení anglického obyvatelstva, stoupaly ceny nájmu, ceny obecně a poprvé se otevřely nové zemědělské, průmyslové a obchodní tepny. Postavení koruny bylo vždy sice politicky dominantní, ale finanční situace byla naopak často nestabilní.²¹ Eduard zemřel v roce 1553 v pouhých šestnácti letech a na trůn usedla Marie. Její touha po navrácení Anglie k pravé víře (ke katolictví) vedla k období plného teroru (na příkaz královny Marie docházelo k pronásledování a trestání zastánců protestanství). Meyer ale zmiňuje, že na počátku obyvatelé Anglie nesoudila podle jejich vyznání víry. Jako důkaz lze uvést její přátelský vztah s šestou Jindřichovou manželkou Kateřinou Parrovou, která byla evangelička.²² Kermode poukazuje na fakt, že výše popisované náboženské a církevní události či otázka tudorovského následnictví měla nemalý vliv na zahraniční vztahy i na běžný život v tudorovské Anglii.²³

Jindřichova potřeba dát Anglii dalšího dědice ho dovedla až k rozvodu s jeho první manželkou Kateřinou Aragonskou. Marie po několik let odmítala prohlásit, že by manželství jejich rodičů nebylo platné. Například Meyer popisuje, že Kateřina i Marie za veškeré problémy nesoudily Jindřicha, ale především Annu.²⁴ Za bastarda a uzurpátorku katolíci považovali později i Alžbětu, jelikož se narodila z nezákonného svazku s Annou Boleynovou. Určitá nejistota následnictví pokračovala i za vlády Marie, která se stala ženou Filipa II. Španělského, syna císaře Karla V. Během jejich manželství již postarší královna dosáhla pouze tzv. fantomového těhotenství. Po Alžbětině nástupu lidé věřili tomu, že si povede mnohem lépe, než její sestra, a tak jí v Londýně vítali s nadšením. Kermode popisuje, že: „*Alžbětě bylo pětadvacet, byla to vzdělaná mladá žena s určitou něžností vůči starým náboženským praktikám.*“²⁵

²¹ Beadle, Richard, Shrimpton, Nicholas, Baker, Peter S., Beer, John Bernard, Corder, Michael, Mullan, John, Butler, M.H., Davies, Hugh Alistair, Kemp, Peter and Mutter, Reginald P.C. "English literature". In: Encyclopedia Britannica. 25 Aug. 2022, <https://www.britannica.com/art/English-literature>. Accessed 29 August 2022.

²² MEYER. *Tudorovci*. s. 434.

²³ Kermode. *The Age of Shakespeare*. s. 21.

²⁴ MEYER. *Tudorovci*. s. 428.

²⁵ Kermode. *The Age of Shakespeare*. s. 22.

Během svého dětství prošla výukou velkých humanistických učitelů, jako např. Roger Ascham či John Cheke. Dokázala psát a plynule mluvit v italštině, francouzštině a latině. Navzdory několika pokusům o záchranu se rod Tudorovců nakonec nevyhnul svému osudu a zanikl, když v roce 1603 Alžběta I. zemřela. Svůj trůn nakonec přenechala skotskému králi, jímž byl Jakub Stuart, syn její „nepřítelkyně“²⁶ Marie Stuartovny. Původně nejsilnějším uchazečem na anglický trůn byla právě Marie. Nakonec byla ale odsouzena za velezradu a po dlouhém rozhodování i popravena.²⁷

V závěru bych ráda shrnula, že Tudorovská dynastie byla významná anglická královská dynastie velšského původu, z níž vzešlo pět panovníků. Zakladatelem bohatství dynastie byl Owen Tudor, velšský dobrodruh, který bojoval na straně Lancasterů ve Válgách růží. Tudorovské období je známé především rozchodem Jindřicha VIII. s Římem v roce 1534, což vedlo k začátku reformace a založení anglikánské církve za vlády Alžběty I. Tudorovská éra byla také spojena s vrcholem anglické renesance. Za Alžbětiny vlády dosáhla Anglie vojenských vítězství proti Španělsku a irským rebelům, zajistila si nezávislost Nizozemska a Francie a sjednotila se. Nástupnictví na trůn bylo za tudorovské éry nejisté a Shakespearovy historické hry to odrážejí, protože tato záležitost byla neoddelitelně spjata s náboženskými rozdíly. Tudorovské období skončilo smrtí Alžběty I., po níž nastoupil skotský král Jakub I., první anglický panovník z dynastie Stuartovců.

3 Divadlo na počátku vlády Alžběty I.

V následující části se zaměřím na oblast literární kultury v alžbětinské Anglii. Zejména za vlády Alžběty I. docházelo v Anglii k rozkvětu divadel. Vznikaly divadelní společnosti a mnoho významných autorů začalo psát své známé divadelní hry. S těmito aktivitami je spojena potřeba najít si mecenáše, bez jehož podpory by velká část umělců (sem se dají zařadit jak spisovatelé, tak i divadelní autoři) neměla prostředky, ze kterých by svoji tvorbu mohli financovat. Protože institut patronů je jedním z hlavních témat mé práce, se budu v jedné z kapitol věnovat také divadlu, činnosti, která byla s patrony úzce provázána.

²⁶ Obě ženy byly příbuzné, i když se osobně nesetkaly. Marie byla vnučkou Alžbětiny tety Margaret Tudorovny (sestra Jindřicha VIII.). Konflikt mezi nimi se týkal především následnictví na Anglický trůn. Angličtí katolíci (včetně katolického Španělska) by na trůně chtěli spíše Marii Stuartovnu, než Alžbětu I. Greenblatt, Stephen J. and Morrill, John S. "Elizabeth I". In: Encyclopedia Britannica. 12 Apr. 2023, <https://www.britannica.com/biography/Elizabeth-I>. Accessed 18 April 2023. Dále viz. Kermode. *The Age of Shakesperare*. s. 24.

²⁷ Kermode. *The Age of Shakesperare*. s. 24.

3.1 Divadelní začátky

Za vlády královny Alžběty I. v Anglii existovaly dvě odlišné divadelní formy. První a starší divadlo bylo převážně nábožensky založené, a dokázalo si najít své místo v životě všech poddaných. Nové divadlo bylo naopak více odvážné a nemělo příliš dobrou pověst. Svým vlivem mohlo docházet k ohrožení pravého náboženství, míru v zemi, dobrého fungování ekonomiky nebo morálky. Po dobu následujících čtyřiceti let se vláda snažila potlačovat starý druh divadla, až ho nakonec dokázala zničit kompletně. Meyer dále uvádí, že: *„Na konci tudorovské éry vzniklo pak přes striktní státní cenzuru, jež téměř hraničila s perzekucí, nové divadlo, které se stalo jedním z největších úspěchů anglické kulturní historie.“*²⁸

Jednotlivá divadelní představení měla, podobně jako mnoho jiných věcí v Anglii, svůj původ již v raném středověku. První divadelní pokusy se dají dohledat v desátém století, které existovaly převážně v podobě krátkých scének z bible. Jako herci působili například kněží či věřící z jednotlivých farních kostelů. V následujících letech docházelo k dalšímu vývoji divadel (i divadelních her), a stávaly se více komplikovanější. Hry se postupně přenesly z kostelního prostředí a ujaly se jich různé cechy. Došlo ke vzniku tří druhů divadelních her: Liturgická dramata, nazývaná též mysteria, která zobrazovala biblické příběhy. Druhým typem byla mirákula, která se zakládala především na vyprávěních ze života svatých. Posledním druhem byly morality (dají se považovat za předchůdce moderního dramatu), kde hlavní postavy znázorňují dobro a zlo, a neustále spolu bojují o duši smrtelných lidí.²⁹ Například podle Greenblatta byly morality často psané velmi neobratným způsobem, byly příliš didaktické a na první pohled se zdály nepropracované a staromódní.³⁰ Název Mysteria má svůj původ ve slově mysterium („povolání“ nebo „řemeslo“). Název často odrážel důležitost různých cechů: ručitelů, sponzorů a producentů dramatických představení, především ve městech.³¹

Podle Meyerse se výše jmenované žánry staly určitou základní formou lidové zábavy a veřejných slavností. Při tom všem si dokázaly zachovat svůj původní náboženský obsah či účel. Docházelo k tvorbám celých herních cyklů: některé mohly mít až pětadvacet nebo třeba

²⁸ MEYER. *Tudorovci*. s. 526.

²⁹ *Tamtéž*. s. 527.

³⁰ Greenblatt. *Velký příběh neznámého muže*. s. 21.

³¹ MEYER. *Tudorovci*. s. 527.

padesáti samostatně stojících výjevů.³² Hry se podle Meyerse staly hlavním bodem jednotlivých svátků liturgického kalendáře: Vánoce, Večer tříkrálový (6. ledna), Hromnice (2. únor) nebo pašijový týden s Velikonocemi apod. Autor také dodává, že: „*Pravidelné divadelní produkce byly rovněž zaváděny do škol – což musela být velmi vítaná úleva od únavných recitací, jež tvořily jádro vyučování ve třídách -, na univerzity a právnické koleje.*“³³

V té době většina profesionálních herců působila nejčastěji v rámci nově vzniklé společnosti. Bylo pro ně typické cestovat z jednoho místa na jiné. Greenblatt například zmiňuje, že každé městečko mělo své sezonní slavnosti. Jak dále uvádí: „*Po dobu jednoho odpoledne se obyčejní lidé – tesaři, dráteníci, výrobci fléten a jim podobní – promenovali před svými sousedy jako králové a královny, blázni a démoni.*“³⁴ Jak zase dodává Meyer: Za vhodných příležitostí, například při hezkém počasí, měli diváci možnost shlédnout jednotlivá představení. Svá umění mohli ukázat například na dvorech vysoké šlechty, u krále či na vánočních produkcích (nejčastěji se pořádají na univerzitách). Postupně začaly vznikat hry, jejichž obsah se už nezabýval pouze náboženskou tematikou. Některé ze starších her se dochovaly: často byly vulgární, hrubé a neslušné, ale na druhou stranu jsou svým způsobem i zábavné. Jako příklad lze zmínit hru Gammer Gurton's Needle, která byla napsána pravděpodobně v padesátých letech šestnáctého století. Jedná se o komedii, jež byla jako jedna z prvních psaná anglicky. Mohlo se jednat o hru, vzniklou víc než o generaci před začátkem Shakespearovy kariéry.³⁵

Za vlády Alžběty I. se divadla stala žádaným rozptýlením v životě každého obyvatele Anglie. Na konci 90. let 15. století bylo podle Kermoda londýnské divadlo již dobře zavedené. Podobně dobře rozvinuté bylo také herectví a řemeslo hraní.³⁶ Zajímavou informací je, že královna ráda sledovala dobře napsané a nacvičené hry, které si mohla užít třeba během Vánoc.³⁷ Jak zmiňuje Meyer: Své oblíbeně se těšilo jak v Londýně, tak i na místech, kde to místní úřady povolily. Evangeličtí členové královniny rady divadlo zásadně neschvalovali a rozhodli se na něj uvalit sankce. Hlavním problémem náboženských her lze považovat jejich

³² Greenblatt. *Velký příběh neznámého muže*. s. 25.

³³ MEYER. *Tudorovci*. s. 527.

³⁴ Greenblatt. *Velký příběh neznámého muže*. s. 25.

³⁵ MEYER. *Tudorovci*. s. 528.

³⁶ Kermode. *The Age of Shakesperare*. s. 63.

³⁷ Mullaney, Steven. "Shakespeare and the Liberties". In: Encyclopedia Britannica. 10 Nov. 2005, <https://www.britannica.com/topic/Shakespeare-and-the-Liberties-1086252>. Accessed 1 June 2022.

typický (katolický) obsah. Novější hry čelily výtkám puritánů, že jsou pouhou ztrátou času, jenž se dá vyplnit jinými činnostmi, jako jsou například modlitby nebo nějaká užitečná práce. „*Drama Shakespeara a jeho současníků je moderním publikem považováno za jeden z vrcholných uměleckých počinů v literární historii; ve své vlastní době na to však mnozí pohlíželi jako na skandál a pobouření – ostře sporný a kontroverzní fenomén, který se náboženské a občanské autority usilovně snažily postavit mimo zákon.*“³⁸ Novější divadlo dostávalo kritiku dokonce i ze strany vážené střední vrstvy, která účinkující herce nazývala nežádoucími osobami. Meyer dále zmiňuje: Hry se hrály převážně v prostředí, kde se většinou platil nízký nájem, a představovaly hlavní zdroj zábavy hned vedle psích štvanic na uvázaného medvěda či nevěstinců.³⁹ V roce 1559 vyšlo nařízení, že se žádná hra nesmí hrát, pokud to nepovolí starosta či příslušný šlechtic. Někteří puritáni by uvítali, kdyby bylo divadlo zrušeno kompletně, ale to nebylo možné. Divadlo se totiž stalo velice populárním na samotném královském dvoře. Osoby pověřené zajištěním zábavy pro královnu a dvořany dobře věděli, že bude mnohem levnější najmout herce, jež dovedou zahrát již napsané a nacvičené hry, než aby museli vytvářet něco nového od úplného začátku. Jmenovaná rada jednotlivá představení sledovala s patřičnou pozorností a prováděla řádné kontroly. Jak Meyer dále uvádí: Nakonec byla omezena pravomoc udělovat licence pouze na urozené šlechtice, a to převážně z toho důvodu, že šlechticů byl menší počet než například městských úředníků, starostů. Dále se mnohem snadněji podrobovali tlaku Koruny.⁴⁰

V šedesátých letech šestnáctého století hrabě z Leicesteru (Robert Dudley⁴¹) finančně podporoval jednu z nejúspěšnějších společností. Dudley podle Greenblatta patřil mezi královniny oblíbence. To se dá doložit na základě faktu, že královna v roce 1575 (mezi devátým a dvacátým sedmým červencem) zakončila svou cestu devatenáctidenní návštěvou právě hraběte z Leicesteru na jeho hradě.⁴² Meyer dále poznamenává, že v této době muži s puritánským smýšlením zastávali vedoucí pozice v městských správách. Jednotlivá

³⁸ Mullaney, Steven. "Shakespeare and the Liberties". In: Encyclopedia Britannica. 10 Nov. 2005, <https://www.britannica.com/topic/Shakespeare-and-the-Liberties-1086252>. Accessed 1 June 2022.

³⁹ MEYER. *Tudorovci*. s. 528.

⁴⁰ *Tamtéž*. s. 529.

⁴¹ Robert Dudley byl vlivným členem dvora a měl mimořádný vliv na politiku a vojenství té doby. Byl také známý svým zájmem o literaturu a umění a byl mecenášem mnoha významných umělců, včetně básníka Edmunda Spensera. To měl s Mary Sidney Herbert společné. Byl také dobrým přítelem Sira Philipa Sidneyho, se kterým se setkával na dvoře královny Alžběty I.

⁴² Greenblatt. *Velký příběh neznámého muže*. s. 31.

ochotnická představení je natolik znechucovala, že dokonce nechtěli hrám přidělovat licence. Tento problém se již netýkal pouze her, ale celkově veškeré produkce. Z Londýna se stalo největší evropské město; ke konci století ve městě mělo podle informací žít až 200 000 obyvatel, to bylo čtyřikrát více než v roce 1500. Podle Meyera: „*Takové místo bylo přímo magnetem pro kočovné společnosti herců, kteří hráli na dvorech hostinců a v jiných pronajatých prostorách a lákali početné a štědré publikum.*“⁴³ Jednotlivá představení probíhala ve většině případů za denního světla, a proto mezi diváky byly převážně lidé, kteří měli během dne volno; často se jednalo o námořníky, prostitutky apod. Tento fakt se nelíbil místním radním, kteří razantně odmítali přidělovat licence. Členové divadelních společností se tak postupně přesunuli na levnější a nejkrajnější části města, na která se už městské právo nevztahovalo. Meyer v knize dále zmiňuje, že: „*Oficiální stanovisko anglické vlády vůči celému fenoménu divadla vyplývá z návrhu zákona, kterým se parlament v roce 1572 snažil dosáhnout potrestání tuláků.*“⁴⁴

Za udělování licencí zodpovídali pouze soudní hodnostáři království nebo šlechtici. Za důležitou osobu lze pokládat tzv. lorda komořího (v této pozici byl například William Herbert, o němž se budu později zmiňovat), protože bylo v jeho pravomoci rozhodovat, které hry se mohou nebo nemohou hrát. Určitý „cech papírníků“ zase dohlížel, aby nedocházelo k tisku titulů, jež patřily mezi zakázaná díla. Počet diváků, kteří měli zájem o divadelní představení začal narůstat. Meyer k tomu dodává, že: „*Impresáři si přestali pronajímat prostory a začali stavět divadla; nejprve to byly budovy na spadnutí, ale brzy sídlila divadla v solidních budovách a v osmdesátých letech šestnáctého století se do největšího z nich vešly tři tisíce osob.*“⁴⁵ Nejčastěji mívaly podobu amfiteátru, jenž z pravidla býval bez střechy. Jedno místo k sezení většinou stálo dvě pence. Někdy se pořádala i představení pod střechou, jejichž cena se mohla vyšplhat až k šesti pencím za místo – jednalo se o cenu, kterou si většina obyvatel města nemohla dovolit. Celkové zisky dále umožnily stavbu mnohem impozantnějších divadel. V článku Shakespeare and the Liberties se uvádí, že například John Brayne v roce

⁴³ MEYER. *Tudorovci*. s. 530.

⁴⁴ *Tamtéž*. s. 530.

⁴⁵ *Tamtéž*. s. 530.

1567 nechal vybudovat divadlo The Red Lion. Jednalo se o první stálou budovu, jež byla navržena především pro dramatická představení.⁴⁶

Lidé začali divadelní představení navštěvovat pravidelně, a to vedlo k poptávce po nových hrách. Divadlo postupně expandovalo z Londýna i do jiných měst a členové společností získali status vážnosti. V roce 1583 se královna Alžběta stala patronkou jedné společnosti. V roce 1594 dostal lord komoří pověření k tomu, aby osobně zvolil dvě společnosti, jimž bude umožněno účinkovat v Londýně. Jedná se o období, kdy se mladý Shakespeare už pátým rokem pohyboval v divadelním světě. Jak Meyer v závěru dodává: „*Poptávka po talentu byla tak velká a odměny pro výjimečný talent natolik vysoké, že když bylo v roce 1598 postaveno na jižním břehu Temže divadlo Globe, stal se Shakespeare jedním z pěti hlavních podílníků.*“⁴⁷

Kermode například uvádí, že hlavním zájmem Shakespearovy společnosti byla, již od počátku její existence, převážně veřejná divadla. Jednalo se o velké budovy pod širým nebem jako The Theatre a The Globe. V roce 1596 společnost koupila část okrsku Blackfriars, ale místní bohatí obyvatelé jim několik let bránili v tom, aby zdejší prostoty využívali jako divadla. Finanční tíseň, do které se dostali, nakonec vyřešili. Pronajali si pozemek na Bankside, přenesli trámy divadla přes řeku Temži a použili je na přestavbu divadla Globe v roce 1598.⁴⁸

3.2 Dobové podmínky divadelních společností

Puritáni bohužel pro divadelní společnosti nepředstavovali největší překážku. V roce 1592 vypukl dýmějový mor, který měl na svědomí mnoho lidských životů. Greenblatt zde uvádí, že nastavená opatření k ochraně zdraví byla v alžbětinské Anglii spíše nahodilá, protože o příčinách moru neexistovalo mnoho přesných informací. Jedním z nařízení byla i likvidace psů a koček v případě, že stoupne počet nakažených. Tím se ovšem situace naopak mnohem zhoršila, protože byl eliminován přirozený „likvidátor“ krys. Dříve ještě obyvatelé Anglie nevěděli, že tito škůdci na sobě měli blechy, které přenášely již dříve jmenovanou nemoc. Jak dále Greenblatt popisuje: „*Lidé však na základě trpkých zkušeností chápali, že izolace obětí moru šíření nemoci zpomalovala – proto se domy, které byly v karanténě, zatloukaly prkny, což byl strašný zvyk – a také chápali, že mezi postupem nemoci a velkými davy lidí existuje*

⁴⁶ Mullaney, Steven. "Shakespeare and the Liberties". In: Encyclopedia Britannica. 10 Nov. 2005, <https://www.britannica.com/topic/Shakespeare-and-the-Liberties-1086252>. Accessed 1 June 2022.

⁴⁷ MEYER. *Tudorovci*. s. 531.

⁴⁸ Kermode. *The Age of Shakesperare*. s. 61.

*určitá souvislost.*⁴⁹ Jakmile vzrostl počet úmrtí z důvodu nákazy morem, úřady se na veškerá veřejná shromáždění dívala s nedůvěrou. Pro veřejnost byla povolena účast pouze na bohoslužbách. Pokud například v Londýně celkový počet zemřelých přesáhl nad třicet obětí týdně, divadla byla okamžitě uzavřena. Odpůrci divadelní tvorby se začali hlasitě ozývat. Jak popisuje Greenblatt: lidé vykřikovali, že na ně Bůh seslal mor, aby tak mohl město Londýn potrestat za jeho hříchy, hlavně za smilstvo, hraní v divadlech či sodomii.⁵⁰

Mimo kostely se všechny veřejné prostory do odvolání uzavřely. V této těžké době se většina členů hereckých společností musela spolehnout na své mecenáše. Někteří z herců naložili na vůz pár rekvizit, kostýmů a jiných drobností, aby se mohli vydat na cesty, kde by si mohli něco vydělat. Zde autor tedy nastínil jednu z možných problematik, která mohla divadla potkat.⁵¹

Zazněli zde relevantní informace i o tom, kdo rozhodoval o vydávání jednotlivých her, o vlivu morové epidemie a fungování divadelních společností a o potřebě mecenáše. V té době se ne všichni lidé stavěli k divadelním společnostem kladně. Mnoho konzervativců se snažilo zabránit vydání některých her. Autoři tedy byli velice vděční za svého patrona. Zde je tedy viditelný odkaz k mecenášství, kterému se budu později věnovat. Podpora se také hodila každé divadelní společnosti, a to nejen během morové epidemie.

4 Ženské autorky v alžbětinské literární kultuře

4.1 Tradiční představy o postavení ženských autorek v období renesance

V následující kapitole se budu věnovat převážně ženským autorkám (Mary Sidney Herbert a Mary Wroth). Uvedu zde některé faktory, které v alžbětinské Anglii umožnily ženským autorkám psát. V této době psali převážně muži a bylo až nepředstavitelné, že by tak mohla činit také žena. Přesto se našly výjimky, které v této kapitole rozvedu. Výrazným příkladem je v tomto ohledu rodina Sidney, kterou jsem zvolila jako názornou ukázkou. Obě ženy se v rámci kultury proslavily každá jiným způsobem. Mary Sidney Herbert se věnovala převážně tvorbě žalmů a překladům, Mary Wroth se stala aktivně tvůrčí autorkou, která se již nesnažila držet témat, která se považovala za „vhodná pro ženy“. Kromě psaní se někteří členové rodiny

⁴⁹ Greenblatt. *Velký příběh neznámého muže*. s. 203.

⁵⁰ *Tamtéž*. s. 203.

⁵¹ *Tamtéž*. s. 203.

věnovali také institutu mecenášství (pro svou práci jsem vybrala Mary Sidney Herbert a jejího syna Williama). Tématem patronátu se budu zabývat v následujících kapitolách.

Za nejnápadnější období rozvoje kultury, je považována právě alžbětinská a počáteční stuartovská éra. Vláda Alžběty I. začala roku 1558 až do její smrti v roce 1603, kdy byla následně vystřídána Jamesem (Jakub) Stuartem. V této době (1603-1625) se o literatuře hovořilo jako o jakubovské.⁵² Převážně do přelomu 16. a 17. století patřili mezi zástupce literární reprezentace v Anglii stále především muži. Zásadní vliv v této oblasti představovala rodina Sidney, kteří právem patří mezi nositele politické, společenské, literární a národní role. Mezi významné členy této rodiny patří také dvě ženy – mladší sestra Philipa Sidneyho, lady Mary Sidney Herbert, a dcera Roberta Sidneyho (mladší bratr Philipa), lady Mary Wroth. Obě ženy se v literární oblasti realizují svým vlastním osobitým stylem, ale každá si vedla velmi úspěšně.⁵³

Pro lepší představu postavení tehdejších žen ve společnosti, lze využít popis, který uvádí Findlay: Západní filozofická tradice stále vytváří obraz ženy, která je uzavřená mezi zdmi a postrádá svůj smysl pro sebeovládání. Žena většinou byla „dekorativní přikrývkou“, místem, kde muž znova potvrdí své prvenství jako suverénního subjektu.⁵⁴ Docházelo ke genderové propasti, ve níž se ženy stávají „živými představitelkami tělesnosti, přirozeného řádu, domácnosti, kterou muži museli odstranit ze své osobní sebeprezentace“, aby se mohli stát sebeurčujícími subjekty. Bylo to období, kdy měly ženy stále omezené možnosti se v něčem realizovat. Možnost psát byla pro Mary Sidney Herbert a Mary Wroth (dcera Roberta Sidneyho), spjata se jménem rodiny Sidney, jejichž úsilím bylo vždy zachování významu tohoto rodu. Jak zmiňuje Selovsky: Mary Sidney Herbert využila každé výhody, která vedla k rozvoji jejího talentu, vlastní autorské osobnosti či prosazování svých literárních a nábožensko-politických cílů.⁵⁵ Zásadním způsobem obě ženy přispěly k profesionalizaci literární kultury a to, jak díky vlastní tvorbě, ale v případě Mary Sidney i díky institutu

⁵² Beadle, Richard, Shrimpton, Nicholas, Baker, Peter S., Beer, John Bernard, Cordner, Michael, Mullan, John, Butler, M.H., Davies, Hugh Alistair, Kemp, Peter and Mutter, Reginald P.C. "English literature". In: Encyclopedia Britannica. 25 Aug. 2022, <https://www.britannica.com/art/English-literature>. Accessed 29 August 2022.

⁵³ KASTNEROVÁ, Martina. *Poezie jako vyprávění příběhů: intelektuální kruh Philipa Sidneyho*. s. 63.

⁵⁴ FINDLAY, A. *Dramatizing Home and Memory: Lady Mary Sidney and Lady Mary Wroth*, *Home Cultures*. s. 136-137.

⁵⁵ CELOVSKY, Lisa. „Teh Sidneys and Literary Patronage.“ s. 270.

mecenášství. Je ale důležité připomenout, že: „Ani jedna z obou žen ve skutečnosti nemůže získat status „profesionálního“ básníka, tj. básníka z povolání.“⁵⁶

Proces profesionalizace básnictví je postupný i v případě mužských autorů – nejbliže se statutu přiblížil Ben Jonson, jenž patřil mezi blízké Mary Wroth, ale také například Williama Herberta, kterému se budu věnovat později. Ženy dosud nemohly psaní považovat za zdroj příjmu, ale spíše naopak. Téměř nutností bylo mít významné společenské a rodinné postavení (např. rodina Sidney), díky kterému mohou věnovat svůj čas literární činnosti – lze si to představit jako „volnočasovou aktivitu“. Jak zmiňuje Findlay: Mary Sidney Herbert i Mary Wroth se staly manželkami významných šlechticů, vedly jejich domácnost a měly přehled o všech nájemnicích a počtu služebnictva.⁵⁷ Anglická renesanční literární kultura postupně dává prostor také ženským postavám, ale jejich působení je omezené pouze na hranice literárního divadla. Jak už bylo výše uvedeno, tato oblast se otevřela ženám s významným společenským postavením, především z aristokratických rodin. Obě dramatičky, lady Mary Wroth a Mary Sidney Herbert, hraběnka z Pembroke, byly také součástí aristokratických domácností, kde měly na starost nájemníky i veškeré služebnictvo.⁵⁸ Jak je dále popisováno: ženy směly tvořit vlastní fiktivní světy, vést diskuze na intelektuální úrovni, a také dostat za svou tvorbu ocenění.⁵⁹

Můžeme předpokládat, že v oblasti vědění měly ženy plnohodnotnou pozici. Literární tvorba se dala považovat za spíše exkluzivní, a širším okruhem byla převážně korespondence. Skrze psané dopisy lze dobře zkoumat jednotlivé vztahy osob, kterých se korespondence týká. Dopisy můžeme považovat za psanou prezentaci a komunikační fórum, skrze které se dala získat zpětná vazba. Také ženy, píšící filosofická pojednání, hry či básně, většinou psaly dopisy, které nám slouží jako klíč k jejich zkušenosti a myšlenkové motivaci. Korespondence tehdejší ženy sloužila jako ukázka vyjádření dceřiné absolutní poslušnosti a úcty.⁶⁰ Povinností dětí bylo naučit se správné komponování dopisů. Jednalo se o určitou společenskou slušnost, jenž dokazovala fakt, že dobře pamatují na vše, co pro ně jejich rodiče udělali. Je důležité nezapomínat, že ženské společenské vztahy byly daleko rozmanitější. Ženy-matky pro své

⁵⁶ KASTNEROVÁ, Martina. *Poezie jako vyprávění příběhů: intelektuální kruh Philipa Sidneyho*. s. 63.

⁵⁷ FINDLAY, A. *Dramatizing Home and Memory: Lady Mary Sidney and Lady Mary Wroth*, *Home Cultures*. s. 137.

⁵⁸ *Tamtéž*. s. 137.

⁵⁹ KASTNEROVÁ, Martina. *Poezie jako vyprávění příběhů: intelektuální kruh Philipa Sidneyho*. s. 65.

⁶⁰ *Tamtéž*. s. 65.

syny představovaly silnou autoritu, byly to paní domácnosti, které si u služebnictva získaly uznání. Jak potvrzuje Daybell: Žena byla často dobrým zdrojem informací a užitečných rad pro svého muže, byla jeho důvěrníci nebo „dodavatelkou novinek“.⁶¹

Zatím se stále nedá hovořit o uznávaném literárním povolání ženy, ale již se ukazuje určitá volnost. Také v rámci dvorské konvence lze tvořit fiktivní svobodné světy, které stojí na hranicích s naším světem. Například Findlay k tomu poznamenává, že: Imaginární svět vytvořený ženami tvořil hranici, kde vzniká místo pro utváření činů a idejí, mající původ převážně v ženské kreativě. Drama se stalo novým prostorem, kde ženy budovaly svou identitu a domácnost přetvářely na skutečný domov.⁶² Fiktivní svět vytvořený Mary Sidney a také Mary Wroth ovšem nevedl pouze k naplnění přání a snů, která ve skutečném světě nejsou proveditelná. Po Alžbětě se další významnou panovnicí stala královna Anna⁶³, na jejímž královském dvoře měla své místo „propagace“ ženské cudnosti, limitované manželskou láskou. Lze říci, že královna do určité míry zakládá vlastní kulturní agendu, jež slouží jako její sebe prezentace. Mary Sidney Herbert i Mary Wroth čerpaly svou inspiraci jak ze vzoru jiných vzdělaných žen, tak i z rodinné literární tradice. Jak dodává Kastnerová: „*I The Countess of Montgomery's Urania Mary Wroth odkazuje nejen na svého otce Roberta, tehdejšího hraběte z Leicesteru, ale též na strýce Philipa Sidneyho a na tetu Mary, hraběnku z Pembroke.*“⁶⁴

4.2 Tvorba Mary Sidney Herbert a Mary Wroth

Jednotlivá díla obou žen tedy ve velké míře odkazují na jejich rodinu. Mary Wroth se nesnažila o imitaci stylu (pro svou Uranii se nechala inspirovat i příklady, které s její rodinou nesouvisely), ale pouze se snažila o další vývoj rodinného odkazu. Že se tvorba Mary Wroth považuje za originální, dokazuje také informace, že Urania patří mezi první romány psané anglickou ženou.⁶⁵

Stále musíme mít na paměti, že v této době byl takový žánr považován za nevhodný pro ctnostnou ženu. Její teta Mary Sidney Herbert se v oblasti literatury prosadila více než

⁶¹ DAYBELL, James. „Obedience, and Authority in Sixteenth-Century Women Letters.“ s. 51-52.

⁶² FINDLAY, A. Dramatizing Home and Memory: Lady Mary Sidney and Lady Mary Wroth', *Home Cultures*. s. 138.

⁶³ O královně Anně Dánské se budu zmiňovat ještě v pozdějších kapitolách.

⁶⁴ KASTNEROVÁ, Martina. *Poezie jako vyprávění příběhů: intelektuální kruh Philipa Sidneyho*. s. 74.

⁶⁵ Introduction. In LAMB, Mary Ellen (ed.). *Mary Wroth. The Countess of Montgomery's Urania*. Tempe: Arizona Center for Medieval and Renaissance Studies 2011, s. 2.

úspěšně, jelikož se po celou dobu držela žánrů, které byly považovány pro ženy dostatečně přijatelné (překlady, chvalozpěvy, žalozpěvy nebo žalmy). Mary Sidney Herbert sice byla na literárním poli žánrově omezována, ale jako patronka umělců měla mnohem větší volnost. Obecně se její úsilí vyplatilo, protože mnoho spisovatelů uznávalo její literární talent i schopnost kriticky hodnotit jiné umělce. Po dobu svého působení veškerou činnost bere za součást rozšiřování odkazu Philipa Sidneyho.⁶⁶ Podle Clarke byl její zármutek nad brzkou ztrátou jejího bratra sice silný, ale zároveň pro ni tato událost představovala určitou odpovědnost a příležitost, jak zachovat a ochránit jeho odkaz nebo udržet rodinnou kontrolu nad jeho tvorbou. Jeho smrt pro hraběnku představovala novou motivaci k trvalému rozjímání o umírání a smrti prostřednictvím bratrových textů, které se z vlastní vůle rozhodla doplnit, editovat a přeložit. V následujících deseti letech (po bratrově smrti) byla viditelná snaha zajistit jeho práci v rámci rodinného majetku, a to skrze velkého množství literárních zásahů, převážně díky možnosti využití tisku.⁶⁷ Za zmínku stojí fakt, že za literární autorku, vytvářející vlastní díla, lze považovat až její neteř Mary Wroth. Ta ve svých dílech nahrazuje mužské hrdiny za ženské postavy, skrze které hlouběji zkoumá například sebeuvědomění a autorství žen. Většina příběhů odráží autorčinu skutečnou životní situaci: např. milostný trojúhelník, domluvené manželství, nevěrný partner, psaní či duševní trápení. Mužské postavy z jejích příběhů zase trpí nestálostí, kdy ženské hrdinky se vyznačují v otázce lásky svou stálostí. V *Uranii* se autorka rozhodla ženy znázornit jako vzdělané a intelektuální badatelky, spisovatelky poezie a prózy či dobré rádkyně. „Záměrná aluzivnost díla Mary Wroth, její explicitní spojování s identitou rodu Sidney zároveň svědčí o schopnosti, kterou plně rozvinula již její teta, výše zmíněná Mary Sidney Herbert: totiž umění sebe prezentace, pro ženskou autorku zamýšlející prosadit se v alžbětinské literární kultuře nezbytné.“⁶⁸ Ještě bych ráda zmínila, že dlouhá tradice rodiny Sidney se stala významným „symbolem“ pro obě autorky.⁶⁹ Ženské autorky se oproti mužům většinou zaměřovaly na psaní žalmů, chvalozpěvů apod. S jistou změnou přišla Mary Wroth, která si již vytvářela vlastní imaginativní světy.

⁶⁶ KASTNEROVÁ, Martina. *Poezie jako vyprávění příběhů: intelektuální kruh Philipa Sidneyho*. s. 75.

⁶⁷ CLARKE, Danielle. „*The Psalms of Mary Sidney Herbert, Countess of Pembroke*“ s. 298.

⁶⁸ KASTNEROVÁ, Martina. *Poezie jako vyprávění příběhů: intelektuální kruh Philipa Sidneyho*. s. 77.

⁶⁹ *Tamtéž*. s. 75.

Podle Hannay k dobré literární pověsti Mary Sidney Herbert přispěla především její sebeidentifikace jako „sestra sira Philipa Sidneyho.⁷⁰ Zde je ještě dobré uvést fakt, že se hraběnka rozhodně nepovažovala za „pouhou Sidneyho sestru“, ale naopak se hrdě hlásila jak k osobním, tak i rodinným hodnotám.⁷¹ Podle Selovsky začala pod Spenserovým vedením hraběnčina literární síť po bratrově smrti vzkvétat, protože klienti, kteří obdivovali práci Philipa Sidneyho, považovali Mary Sidney Herbert za živé pojítko s určitými hodnotami, reprezentované právě jejím bratrem.⁷² Také Clarke k tomuto tématu dodává, že bez vzoru jejího bratra a jeho brzké smrti by se hraběnka pravděpodobně nikdy aktivně neúčastnila tak rozsáhlé literární tvorby.⁷³

John Chamberlain a Dudley Carleton ve svých dopisech zase uvádí zálibu Mary Sidney Herbert v hraní karet, tabáku či v tanci. Hraběnka z Barlemontu, manželka lucemburského guvernéra, se zase zmiňuje o jejím flirtování s lékařem, sirem Matthewem Listerem. Romance se následně stala inspirací pro pastorační drama *Loves Victory* od Lady Mary Wroth.⁷⁴

Takto bych uzavřela pasáž, ve které jsem se věnovala problematice ženských literárních autorek, důležitosti dobrého společenského a finančního postavení rodiny. Předchozí text rovněž potvrzuje význam dvou základních výhod pro úspěch autorské tvorby: být součástí dobře finančně zajištěné rodiny, nebo mít štědrého patrona. V tomto ohledu bylo jedno, zda je tvůrce žena či muž. Tématice patronství se budu věnovat v pozdějších kapitolách.

5 Mary Sidney Herbert

V následující kapitole bych se zaměřila především na osobní život Mary Sidney Herbert, neboť některé události měly zásadní vliv na její tvorbu a mecenášské aktivity. Její zásluhou bylo například dokončeno několik žalmů jejího bratra Philipa Sidneyho, a následně dohlížela na vydání jeho *Arkádie*. Sama se proslavila několika zajímavými překlady převážně z francouzského jazyka (dramatické tragédie *Marc Antoine* od Roberta Garniera nebo *Discourse of Life and Death* (Philip Mornay)). Prosadila se na poli mecenášství. Nejprve jako patronka tvůrců, kteří chválili práci jejího bratra. Touto kapitolou bych ráda poukázala na

⁷⁰ HANNAY, Margaret P. „*Mary Herbert (1561-1621), Countess of Pembroke*“ s. 62.

⁷¹ CLARKE, Danielle. „*The Psalms of Mary Sidney Herbert, Countess of Pembroke*“ s. 298.

⁷² CELOVSKY, Lisa. „*Teh Sidneys and Literary Patronage*“ s. 271.

⁷³ CLARKE, Danielle. „*The Psalms of Mary Sidney Herbert, Countess of Pembroke*“ s. 298.

⁷⁴ HANNAY, Margaret P. „*Mary Herbert (1561-1621), Countess of Pembroke*.“ s. 71.

skutečnost, že i když u nás není tolik známá, pro obyvatele Anglie patří mezi významné postavy literární a mecenášské kultury.

5.1 Rodinné zázemí Mary Sidney Herbert

Narodila se 27. října 1561, tedy ve třetím roce vlády Alžběty I. jako čtvrtá z celkového počtu sedmi dětí – Philip, Mary (Margaret), Elizabeth, Mary, Robert, Ambrosia a Thomas.⁷⁵ Všichni její bratři studovali na Christ Church v Oxfordu a cestovali do zahraničí. Žádná z hraběnčiných sester se nedožila vysokého věku a jejich jména ani nebyla následně zapsána do *The Sidney Family Psalter (do žaltáře rodiny Sidney)*, na který později dohlížela právě Mary Sidney Herbert. Mary (Margaret) zemřela v pouhých dvou letech a Elizabeth v šesti letech. Nejvíce blízká jí byla její mladší sestra Ambrosia, která zemřela na hradě v Ludlow roku 1574-75. Společně studovaly u stejných vychovatelů, kteří je učili rétorice, klasice a jazykům: italštině, latině a francouzštině. Dále prošly výukou ženského šlechtického umění: vyšívání, hry na loutnu či lukostřelbě.⁷⁶

Díky své matce byla spřízněna s významnou rodinou Dudley. Jejím kmotrem byl totiž William Herbert, první hrabě z Pembroke, který byl manželem Anny Parrové, sestry královny Kateřiny, jenž byl také významný spojenec Dudleyů.⁷⁷ Jejím dědečkem byl John Dudley, hrabě z Warwicku a vévoda z Northumberlandu, který se v roce 1553 snažil lady Jane Greyovou dosadit na anglický trůn místo královny Marie. John Dudley, lady Jane Greyová i její manžel Guildford Dudley byli nakonec popraveni.⁷⁸

Její loajalita vůči rodině je evidentní také na základě skutečnosti, že si své rodné jméno Sidney ponechala během svého manželství i vdovství. Na dopisy sice využívala podpis „M. Pembroke“, ale jako pečeť vždy používala především erbovní znak rodiny Sidney, jenž představoval hrot šípu. Tímto jednáním propojuje identitu rodiny Sidney i Herbert, kterou získala s postavením svého manžela.⁷⁹ Přesto je dobré mít na paměti fakt, že pro Mary Sidney Herbert nebyl až tak důležitý samotný společenský status, ale především jí záleželo na zachování rodinného a literárního odkazu její rodiny. Jejím hlavním cílem bylo dokončit a následně popularizovat díla jejího zesnulého staršího bratra Philipa Sidneyho. „*Mary Sidney*

⁷⁵ HANNAY, Margaret P. „Mary Herbert (1561-1621), Countess of Pembroke.“ s. 59.

⁷⁶ *Tamtéž.* s. 60.

⁷⁷ *Tamtéž.* s. 59.

⁷⁸ *Tamtéž.* s. 59.

⁷⁹ ALEXANDER, Gavin. *Writing after Sidney: The Literary Response to Sir Philip Sidney 1586-1640.* s. 76.

se jako jedna z prvních žen prosazuje v literární kultuře, a to v době, kdy je prostor pro sebeuplatnění žen přinejmenším limitovaný.“⁸⁰

5.2 Počátek literární a mecenášské činnosti Mary Sidney Herbert a vliv královského dvora na její pozdější kulturní aktivity

Na její literární úspěch mělo vliv několik faktorů: vzdělání, společenské postavení, zachování památky bratra Philipa Sidney (pokračovala v jeho tvorbě) a hlavně existence ženských vzorů či její vlastní dovednost se prosadit. Jak je známo, hraběnka svého bratra podporovala materiálně, ideově a inspiračně. Může se navíc předpokládat, že dílo *Countess of Pembroke's Arcadia* Philip napsal právě na základě jejího přání. Od roku 1590 se Mary Sidney Herbert oficiálně stala přijímanou „nástupnictví“ Sidneyho spisovatelského odkazu.⁸¹

Díky svému dobrému společenskému postavení a majetku dokázala získat dostatečnou pozornost i zájemce o patronství, a to nejen skrze její rodinné vazby či manželství s Henrym Herbertem. Její otec byl v letech 1565-1571 jmenován na pozici zástupce anglické královny v Irsku. Celá rodina s ním někdy odcestovala do Irska. Čas trávili jednotliví členové i ve Walesu, a to především na zámku Ludlow. Jejich domovem ale stále zůstává především Penshurst Place. Ještě významnější postavení měla Maryina matka Mary Dudley, která byla jednou z královniných (Alžběta I.) blízkých přítelkyň. Navíc se stala v roce 1562 Alžbětinou ošetřovatelkou v momentě, kdy se nakazila neštovicemi. Mary Dudley v průběhu svého pečování o královnu také nebezpečnou nemoc chytila. Smrtelnou nákazu neštovic nakonec přežila, a se svým manželem Henrym Sidneym měla ještě další tři děti.⁸²

Po smrti své sestry Ambrosie (v roce 1575) dostala Mary Sidney Herbert pozvání ke dvoru od samotné Alžběty I., kde jí byla přislíbena „zvláštní péče“. A o dva roky později se provdala za Henryho Herberta.⁸³ Doba strávená na královském dvoře vedla ke zlepšování schopností rétoriky, kultivovaného řečnění, dvorské strategie či etikety. Jednotlivé dovednosti se později jeví jako podstatná součást sebe prezentace Herbert, spisovatelky z rodiny Sidney. Její znalost dobové politické rétoriky se ukazuje například v dopise, kde žádá královnu o přijetí jejího syna Williama ke dvoru. V dopise Mary Herbert využila mnoho

⁸⁰ KASTNEROVÁ, Martina. *Poezie jako vyprávění příběhů: intelektuální kruh Philipa Sidneyho*. s. 80.

⁸¹ ALEXANDER, Gavin. *Writing after Sidney: The Literary Response to Sir Philip Sidney 1586-1640*. s. 81.

⁸² HANNAY, Margaret P. „*Mary Herbert (1561-1621), Countess of Pembroke*“ s. 59.

⁸³ *Tamtéž*. s. 60.

kultivovaných lichotek, úmyslného snižování své vlastní hodnoty nebo mnoho bohatých slovních „přikrášení“.⁸⁴

Před svým přijetím ke dvoru (1575) bylo o Mary Sidney Herbert známé, že se vzdělávala v rétorice, v Písmu a plynule mluvila italsky, francouzsky nebo latinsky. Navíc se dá předpokládat, že znala i hebrejštinu a řečtinu. Také bylo známo, že správa domácnosti či základy domácího lékařství Mary Sidney Herbert vůbec nebyly cizí.

5.3 Mary Sidney Herbert, hraběnka z Pembroke

V roce 1577 strýc Robert Dudley domluvil Mary Sidney Herbert manželství se svým dobrým přítelem Henry Herbertem, který byl druhým hrabětem z Pembroke. Henry Herbert patřil mezi nejbohatší muže v Anglii, takže byl pro Mary Sidney Herbert vhodnou partií, protože skrze tento sňatek přišla k ještě lepšímu postavení a majetku. Jak již bylo dříve uvedeno, právě díky tomu se mohla začít plně věnovat mecenášství. Ke změně došlo až v období manželovy nemoci (v 90. letech 16. století) až do jeho smrti v roce 1601, její patronské aktivity to ale úplně nepřerušilo.⁸⁵ Ve svých patnácti letech se Mary Sidney Herbert stala hraběnkou z Pembroke a oficiálně i paní domácnosti svého manžela. Mary Sidney Herbert se prakticky okamžitě stává paní panství Wiltonu společně s dalšími panstvími ve Wiltshire jako např. Ivychurch a Ramsbury či Baynard's Castle v Londýně. Mladá nevěsta se svým manželem sdíleli po dobu deseti let svou domácnost společně s Henryho ovdovělou nevlastní matkou Anne Talbot Herbert, a později také s jeho tetou Anne Herbert Talbot. Obě ženy převzaly do svých rukou výuku mladé Mary Herbert, aby z ní byla dobrá paní domu ve Wiltonu i na jiných panstvích. Mladá žena si na své bohatství, dobré společenské postavení brzy zvykla, často na svém panství hostila mnoho prominentních uměleckých a politických osobností.⁸⁶ Prostředí Wiltonu nabízelo výchovné zázemí, kde se mohl vyvíjet Philipův zájem o psaní a kde zájem obou sourozenců o zahraniční romantiku nebo anglickou korespondenci pomáhal dále rozvíjet například díla Philipa Sidneyho.⁸⁷

⁸⁴ KASTNEROVÁ, Martina. *Poezie jako vyprávění příběhů: intelektuální kruh Philipa Sidneyho*. s. 83. Dále srov. *Countess of Pembroke's Letter to Queen Elizabeth* 2005, s. 151-152.

⁸⁵ CELOVSKY, Lisa. „*Teh Sidneys and Literary Patronage*“ s. 270.

⁸⁶ HANNAY, Margaret P. „*Mary Herbert (1561-1621), Countess of Pembroke*“ s. 60-61.

⁸⁷ CELOVSKY, Lisa. „*Teh Sidneys and Literary Patronage*“ s. 271. Dále uvedeno v: Philip's Phoenix: Mary Sidney, Countess of Pembroke. s. 48-70.

Básnická a literární tvorba vzniklá právě ve Wiltonu hrála zásadní roli v básnickém formování a vzdělávání Mary Sidney Herbert.⁸⁸

Henrymu bylo v době sňatku již přibližně pětadvacet let, jelikož už byl během svého života dvakrát ženatý, ale zatím neměl potomka. „Právě potomci, které získal díky Mary (William, Katherine, Anne a Philip), byli pravděpodobně základem manželské spokojenosti a jeho podpory Maryiných literárních aktivit.“⁸⁹ Po narození vytouženého syna bylo již zřejmé, že Henryho bratr Edward panství nemůže zdědit, a proto Edward později koupil Red Castle (Červený hrad) v Powis a dále Šedé loďstvo.⁹⁰

Obrátíme-li svoji pozornost zpět k Mary Sidney Herbert, nutno dále doplnit, že se rovněž proslavila i pro svojí vynikající korespondenci, a to i přes skutečnost, že se dochovalo pouze malé množství dopisů. Například Thomas Moffet pokládal za dobrou její korespondenci s jejím bratrem, Philipem Sidneym.⁹¹ Moffet působil jako lékař nejprve v Ipswichi, a poté v Londýně. Roku 1588 se stal členem *The College of Physicians* (Kolegium lékařů). Následně se díky svým znalostem dostal na žádost Alžběty I. na královský dvůr, kde se staral o zdraví šlechty. Na žádost hraběte z Pembroke se přestěhoval do Wiltshiru, kde získal roku 1597 místo poslance za Wilton, které zastával až do své smrti v roce 1604.⁹²

Nelze zapomenout ani na dopisy Robertu Sidneymu, jejímu mladšímu bratrovi. Rowland Whyte, jeho agent, chválit konkrétní dopisy, ve kterých se hraběnka snaží bratrovi pomoci u lorda Treasurer (pokladníka).⁹³

Hraběnka z Pembroke se stejně jako mnoho jiných aristokratických žen zapojila do dvorní politiky, a pomáhala manželovi s jeho korespondencí, která byla i obchodního charakteru. Dále podporovala veškeré veřejné práce a aktivně se zapojovala do dojednávání sňatků s následným získáním lepšího postavení pro své děti. Měla na starost duchovní

⁸⁸ CLARKE, Danielle. „*The Psalms of Mary Sidney Herbert, Countess of Pembroke*“ s. 298.

⁸⁹ Introduction. In HANNAY, Margaret P. – KINNAMON, Noel. J. – BRENNAN, Michael G. (eds.). *Selected Works of Mary Sidney Herbert Countess of Pembroke*. 2005. s. 7-9.

⁹⁰ HANNAY, Margaret P. „*Mary Herbert (1561-1621), Countess of Pembroke*“ s. 61.

⁹¹ *Tamtéž.* s. 68.

⁹² SIMPKINS, Diana M. „*Moffett (Moufet, Muffet), Thomas*“. In: Encyclopedica. com. (online). Cit. 25. ledna. 2023. Dostupné z: <https://www.encyclopedia.com/science/dictionaries-thesauruses-pictures-and-press-releases/moffett-moufet-muffet-thomas>

⁹³ HANNAY, Margaret P. „*Mary Herbert (1561-1621), Countess of Pembroke*“ s. 68.

výchovu členů rodiny i služebnictva a spravovala domácnosti v Londýně, Walesu a Wiltshire.⁹⁴

Po smrti královny Alžběty 24. března 1603 se Mary Sidney Herbert se svou dcerou Anne rozhodla pozdravit novou královnu Annu během její cesty na jih ze Skotska na Anglický dvůr do Londýna. Její mladí synové se zase přidali do společnosti krále Jakuba. Během vlády královny Anny a krále Jakuba přízeň rodu Sidney a Herbert vzrostla, pokud se jednalo například o jejich tituly, postavení a příjmy. Mary Sidney se se svojí dcerou mohla zúčastnit slavnosti svatého George (Jiřího), kde byl William jmenován Rytířem Podvazkového řádu. V roce 1605 mohla hraběnka z Pembroke sledovat svou dceru Anne, jak vystupovala po boku královny v *Masque of Blackness*⁹⁵ "Maska" byla v roce 1605 představena na královském dvoře. Jednalo se o kvazi-dramatickou zábavu, která všem cizincům dávala záminku ke zpěvu a tanci před publikem, a to především ve šlechtických domech a na královském dvoře. Tento vzor byl v plném rozkvětu především za vlády Jakuba I. Ben Jones zajišťoval stále větší množství velkolepějších kostýmů a scénických efektů pro dvorské masky.⁹⁶ Krátce poté však hraběnku potkaly těžké časy z důvodu vracející se nemoci dcery Anne, o které se píše v korespondenci jejího strýce Roberta s Williamem Brownem a Hughem Sanfordem ve Wiltonu. Anne v roce 1606 zemřela ve městě Cambridge, kde byla pohřbena v cambridgeském kostele St. Wilton.⁹⁷

V letech 1608-13 neexistují mimo některých poetických poct žádné dochované záznamy o aktivitách Mary Sidney Herbert. Je zde patrný určitý náznak toho, že v tomto období nedělala na ničem tak významném, aby to mohlo být zdokumentováno.⁹⁸ V září 1616 byla na cestě za svým synem Philipem, aby se stala kmotrou jeho syna Jamese. V květnu 1619 se Mary Sidney Herbert zúčastnila pohřbu královny Anny, jemuž předsedal tehdejší hrabě z Leicesteru, jímž byl její bratr Robert Sidney. Zde opět vidíme významné spojení mezi rodinou Sidney-Herbert a královským dvorem. Král Jakub navíc navštívil její italský dům Houghton House v červenci roku 1621. V témže roce se hraběnka z Pembroke vrátila do

⁹⁴ HANNAY, Margaret P. „*Mary Herbert (1561-1621), Countess of Pembroke*“ s. 72.

⁹⁵ *Tamtéž.* s. 70.

⁹⁶ Leech, Clifford. "Ben Jonson". In: Encyclopedia Britannica. 2 Aug. 2022, <https://www.britannica.com/biography/Ben-Jonson-English-writer>. Accessed 26 January 2023.

⁹⁷ HANNAY, Margaret P. „*Mary Herbert (1561-1621), Countess of Pembroke*“ s. 70.

⁹⁸ *Tamtéž.* s. 70.

svého londýnského domu na Aldersgate Street, kde 15. září roku 1621 zemřela na následky neštovic. Následně byla pohřbena vedle svého manžela v katedrále v Salisbury.⁹⁹

Hraběnka z Pembroke je ve studiích, pojednávajících o literárních autorkách osmnáctého a devatenáctého století, chválena za svou roli patronky, básnířky a za dokončení práce jejího bratra Philipa Sidneyho. Například *Memoirs of Several Ladies of Great Britain* z roku 1752, pamětní knihy George Ballarda, obsahují popis její role patronky. Dále je zde věnována pozornost i její rodině, dílu Antonius či žalmům. Mary Hays ve *Female Biography* (1803) hraběnkou představuje jako sestru sira Philipa Sidneyho s „vysoce kultivovanou myslí a vynikajícími talenty“, mající smysl pro básnickou kompozici, který stále rozvíjela.¹⁰⁰ Díky jejímu cestování po Evropě v letech 1614-16, se její vliv začal rozšiřovat také na mezinárodní úrovni. Mary Sidney Herbert je uvedena například v díle, jako je *The Oxford Dictionary of Literary Biography* nebo *The Oxford Dictionary of National Biography*. Její práce se dočkala analýzy ve více než 250 moderních studiích a článcích.¹⁰¹

Mary Sidney Herbert je i v dnešní době známá především díky své roli patronky, autorské práci a překladům, skrze které představovala své náboženské a politické názory.

6 Tvorba Mary Sidney Herbert a její zásadní vliv v anglické literární kultuře

Mary Sidney Herbert své literární aktivity vždy považovala za součást anglické a kontinentální tradice. Také svoji tvorbu vytvářela především po vzoru svého bratra Philipa Sidneyho.¹⁰² To dokazuje skutečnost, že mezi její další zásluhy patří dokončení metrických žalmů, za jejichž začátkem stál původně Philip Sidney. Jak již bylo dříve zmíněno, její práce vždy korespondovala s představami, co mohou ženy psát (chvalozpěvy, elegie, parafráze žalmů a překlady). Například podle Clarke je hraběnčino básnické „učňovské vzdělání“ je neoddelitelně spjaté s rodinnými vazbami a vztahy, které byly svázány s její rodinou i po svatbě. Právě Sidneyho žaltář můžeme považovat za apotézu (zbožnění) těchto vzájemně

⁹⁹ HANNAY, Margaret P. „*Mary Herbert (1561-1621), Countess of Pembroke*“ s. 71.

¹⁰⁰ *Tamtéž.* s. 72.

¹⁰¹ *Tamtéž.* s. 72.

¹⁰² KASTNEROVÁ, Martina. *Poezie jako vyprávění příběhů: intelektuální kruh Philipa Sidneyho.* s. 84. Dále uvedeno v: MORNAY, Philippe de. „*A Discourse of Life and Death*“ s. 17.

propojených intelektuálních, zbožných a rodinných závazků, a z toho důvodu se vymyká všem pokusům o jeho rozdělení na základě přínosu či autorství.¹⁰³

6.1 Žalmy

Jedna z hlavních tvůrčích činností Mary Sidney Herbert je spojena s tvorbou žalmů. Ráda bych zde krátce uvedla, o jaký žánr je jedná. Jak uvádí Pennington: I v tomto novém tisíciletí dochází ke znovu obnovení zájmu o žalmy, především jako o jeden z hlavních prostředků k modlitbě. Nehraje roli, jestli jsou žalmy staré 2 500 či 3000 let, protože v nich čtenáři mohou nacházet stejné emoce (například obavy nebo touhy), se kterými se na denní bázi setkáváme i v dnešní době. Právě skrze božsky inspirovaný obsah nás učí reagovat na podobné situace, které nás v našem životě mohou potkat. Je ale důležité se plně otevřít básnické zkušenosti, kterou s námi chce autor žalmů sdílet.¹⁰⁴ Jedná se o chvalozpěvy, které oslavují především Boží moc či dobročinnost, která podle autora plně kontrastuje s naší potřebou a slabostí.¹⁰⁵ Přitažlivost žalmů byla z velké části způsobena jejich rozmanitostí. Existují například žalmy prokletí a nářků, žalmy chvály a viny, žalmy radosti a oslavení nebo žalmy, které popisují božský zákon a stvoření nebo žalmy, které vyprávějí historii.¹⁰⁶

Nyní bych se opět zaměřila na hraběnkou z Pembroke, která se mimo jiné tvorbou žalmů zabývala. Mary Sidney Herbert měla sama složit žalmy 1–43 a žalmy 44–150, které tak dokončila po svém bratrovi.¹⁰⁷ Historie žaltáře Philipa Sidneyho začíná samotnými biblickými žalmy. Kniha žalmů je složena celkem ze 150 textů, jejichž délka se pohybovala od dvou veršů (117) až do sto sedmdesáti šesti (119), které byly sepsané v průběhu mnoha staletí. Nejstarší vznikaly převážně od roku 1000 př. n. l. až do roku 450 př. n. l., i když jejich původní kořeny sahají až do literárních tradic starověkého Blízkého východu. Jednotlivé texty byly převážně přisuzovány králi Davidovi, ve skutečnosti bylo více autorů, z nichž žádného nelze na sto procent určit.¹⁰⁸

¹⁰³ CLARKE, Danielle. „*The Psalms of Mary Sidney Herbert, Countess of Pembroke*“ s. 298.

¹⁰⁴ PENNINGTON, M. Basil. *Poetry as Prayer: The Psalms*. s. XII.

¹⁰⁵ *Tamtéž*. s. 131.

¹⁰⁶ Introduction. In: HAMLIN, Hannibal; BRENNAN, Michael G; HANNAY, Margaret P; KINNAMON, Noel J. (ed.) *The Sidney Psalter: The Psalms of Sir Philip and Mary Sidney*. s. IX.

¹⁰⁷ KASTNEROVÁ, Martina. *Poezie jako vyprávění příběhů: intelektuální kruh Philipa Sidneyho*. s. 84.

¹⁰⁸ Introduction. In: HAMLIN, Hannibal; BRENNAN, Michael G; HANNAY, Margaret P; KINNAMON, Noel J. (ed.) *The Sidney Psalter: The Psalms of Sir Philip and Mary Sidney*. s. IX.

Většinu Sidneyho žalmů složila hraběnka z Pembroke, jak uvádí Clarke, především až po bratrově smrti (Philip Sidney) a před dokončením presentační verze, která byla vytvořena pro královnu Alžbětu I., která v roce 1599 přijela na návštěvu do Wiltonu. I přes nemalé množství kritiky, urychlené katalyzátory historizující, textové a feministické kritiky nebo rozsáhlé redakční práce, se může říci, že různé okolnosti vedly k zabavení díla, a to i v rámci kánonu renesanční literatury. V dnešní době je jejich místo v kánonu již jisté.¹⁰⁹ Později ještě napsala „*To the Angell Spirit of the most excellent Sir Philip Sidney*“ jako věnovanou báseň ke svým dalším žalmům.¹¹⁰ Sama přednesla 51. žalm (který byl historicky nejstudovanější), a to v elegantní královské podobě rýmu (sedm řádků jambského pentametru rýmovaného ababbcc). Zde bych ještě uvedla dva radostné sonety: žalm 100 (psaný ve skotské (spenserovské) formě) a závěrečný žalm 150, psaný v sidneyovské formě.¹¹¹ V případě 51. žalmu se jednalo o jednu ze tří verzí, které byly zaslané Lucy, hraběnce hraběnce z Bedfordu. Jejich popularita stoupala i díky tomu, že se jednalo o jednu ze dvou známých hudebních verzí jejích žalmů. Spojení mezi Philipem Sidneym a hraběnkou z Pembroke je pozoruhodně předkládán 53. žalmem, která podobně jako v originále opakuje 14. žalm, a dále její žalm 73 „*It is most true*“ založený na základě Sidneyho *Astrophel and Stella*.¹¹²

Je dobré v této souvislosti zmínit, že metrický žalm patří mezi významné žánry raně novověké Evropy, který dokázal konkurovat petrarkovskému sonetu svou popularitou i prestiží. Žalmy samozřejmě skládali i jiní významní tvůrci (především muži): Edmund Spencer, Thomas Wyatt, Francis Bacon nebo John Milton.¹¹³

V tomto žánru sice stále byli nejvíce aktivní muži, přesto se tvorbě žalmů mohly začít věnovat i ženy. Mary Sidney Herbert ve své tvorbě žalmů dbá na dodržování estetických pravidel a literárních vzorů, která nastavil už její bratr. Žalmy hraběnky z Pembroke se nejčastěji vyznačují příjemnou kompozicí a náboženskou oddaností. Svou „odbornost“ mohou zakládat na množství existujících variant komentářů psané v latině, angličtině a francouzštině, které přispěly k její pověsti uznávané vzdělané básnířky.¹¹⁴ Hraběnka měla zájem o překlady děl,

¹⁰⁹ CLARKE, Danielle. „*The Psalms of Mary Sidney Herbert, Countess of Pembroke*“ s. 295.

¹¹⁰ HANNAY, Margaret P. „*Mary Herbert (1561-1621), Countess of Pembroke*“ s. 65.

¹¹¹ *Tamtéž.* s. 68.

¹¹² *Tamtéž.* s. 68.

¹¹³ KASTNEROVÁ, Martina. *Poezie jako vyprávění příběhů: intelektuální kruh Philipa Sidneyho.* s. 84.

Uvedeno také v: MORNAY, Philippe de. „*A Discourse of Life and Death*“ s. 14-16.

¹¹⁴ HANNAY, Margaret P. „*Mary Herbert (1561-1621), Countess of Pembroke*“ s. 67.

ve kterých autoři poukazují na problematiku „zneužití moci a starost o lidi“. Jednotlivá problematická témata jsou patrná i v jejich parafrázích žalmů.¹¹⁵

Podle Clarke většina lidí čte málo poezii, především s náboženskou tematikou. Jednotlivé žalmy sice obsahují pro alžbětinskou dobu mnoho podstatného, ale od čtenářů je vyžadováno, aby pečlivě revidovali předpoklady o každé kategorii, jež je v procesu psaní využívána. Většina moderních čtenářů by se měla aktivně zapojit do uměle vytvořeného procesu kontextové rekonstrukce, aby verbální hudba jednotlivých básní překlenula vzdálenosti, které byly vytvořené naší individualistickou a sekulární zaujatostí. Žaltář, vytvořený Mary Sidney Herbert, nemá žádný rámec, který by určoval způsob výkladu, i když samotný text předpokládá, že čtenář text doplní o různé souvislosti. Je zde vidět patrná odchylka od žalmů, které mohla hraběnka využívat jako určitá vodítka a zdroje v rámci její tvorby. Žaltář dále přichází s paratexty. Čtenářská obec sice mohla být omezená, ale v rámci kritické literatury mají neúměrné zastoupení. Při zkoumání dvou hraběčnických básní si lze povšimnout opakujících se obav z následné kritiky.¹¹⁶

6.2 Autorství a spolupráce s bratrem Philipem Sidneyem

V následující části bych se chtěla věnovat otázce autorství Mary Sidney Herbert. Za zmínku stojí především dvě básně: "*Even Now that Care*" a "*To the Angell Spirit*", ve kterých se odráží například její vztah s bratrem Philipem Sidneyem, nebo zde zmiňuje také své politické ideály. V předešlé kapitole jsem se věnovala žalmům, kterým se věnuji i v této pasáži. Konkrétně se zaměřím na spolupráci Philipa Sidneyho a jeho sestry Mary Sidney Herbert při tvorbě jeho žalmů.

Obě básně¹¹⁷ velmi účinným způsobem přetvářejí konvence věnované básně k jejímu hodnotnějšímu účelu. Zároveň je viditelná snaha se z větší části vyhnout pouhému pochvalnému způsobu ve prospěch napomínajícího způsobu-rozhodnutí, které hraběnce poskytlo možnost obratným způsobem vyjednávat o veřejně-soukromé vazbě, v jejímž rámci můžeme najít její autorství. Ve skutečnosti lze obě básně vnímat tak, že každá představuje jednu ze stran veřejně-soukromé dyády: "*Even Now that Care*" znamenají přenesení politických ideálů Mary Sidney Herbert na jejího vládce.

¹¹⁵ BEILIN, Elaine. „*Mary Sidney Herbert, Countess of Pembroke: A Discourse of Life and Death*“ s. 189.

¹¹⁶ CLARKE, Danielle. „*The Psalms of Mary Sidney Herbert, Countess of Pembroke*“ s. 295.

¹¹⁷ "*Even Now that Care*" a "*To the Angell Spirit*"

„Which if men did not (as they do) confess
And wronging worlds would otherwise consent,
Yet here who minds so meet a patroness
For author's state or writing's argument?
A kind should only to a queen be sent:
God's loved choice unto his chosen love,
Devotion to devotion's president,
What all applaud, to her whom none reprove.“¹¹⁸

„Kings on a queen enforced their states to lay;
Mainlands for empire waiting on an isle;
Men drawn by worth a woman to obey;
One moving all, herself unmoved the while:
Truth's restitution, vanity's exile,
Wealth sprung of want, war held without annoy,
Let subject be of some inspired style,
Till then the object of her subjects' joy.“¹¹⁹

„Thy utmost can but offer to her sight
Her handmaid's task, which most her will endears;
And pray unto thy pains, life from that light
Which lively lightsome court and kingdom cheers,
What wish she may (far past her living peers
And rival still to Judah's faithful King,

¹¹⁸ HAMLIN, Hannibal; BRENNAN, Michael G; HANNAY, Margaret P; KINNAMON, Noel J. (ed.) *“The Sidney Psalter: The Psalms of Sir Philip and Mary Sidney”*. s. 6.

Vlastní překlad: Což kdyby se muži (jako oni) nepřiznali, A křivé světy by jinak souhlasily, Přesto zde, komu to vadí, setkat se s patronkou, Za autorův stav nebo argumentaci spisovatele? Laskavost by měla být poslána jen královně: ať je to královna, kterou si Bůh vyvolil, ať je to jeho vyvolená láska, oddanost prezidentovi oddanosti, co všichni chválí, té, již nikdo nekritizuje.

¹¹⁹ *Tamtéž*. s. 7.

Vlastní překlad: Králové na královně vynutili, aby jejich stavy ležely; pevniny pro říši čekají na ostrově; Muži přitahováni ženou k poslušnosti; Jeden hýbe vším, sama se přitom nepohne: Pravda je restituce, marnivost vyhnanství, bohatství z nedostatku, válka bez mrzutosti, Ať je to téma inspirované nějakým stylem, Do té doby je předmětem radosti svých poddaných.

In more than he and more triumphant years)
Sing what God doth and do what men may sing."¹²⁰

"*To the Angell Spirit*" zase zobrazují hraběčnin personalizovaný a hluboký zármutek pro jejího bratra Philipa Sidneyho.

„Oh, had that soul which honour brought to rest
Too soon not left and reft the world of all
What man could show, which we perfection call,
This half-maimed piece had sorted with the best.
Deep wounds enlarged, long festered in their gall,
Fresh bleeding smart; not eye-but heart-tears fall.
Ah, memory, what needs this new arrest?“¹²¹

„Receive these hymns, these obsequies receive;
If any mark of thy sweet sprite appear,
Well ate they borne, no title else shall bear.
I can no more: Dear Soul, I take my leave;
Sorrow still strives, would mount the highest sphere
Presuming so just cause might meet thee there:
Oh happy change, could I so take my leave!“¹²²

Přesto obě básně přesahují svůj zdánlivý účel, a stejně jako v případě Sydneyho žalmů, mění přijímané chápání termínu jako „parafráze“, „překlad“ a dokonce i „žalm“.¹²³ Básně

¹²⁰ HANNAY, Margaret P. „*Mary Herbert (1561-1621), Countess of Pembroke*“ s. 7.

Vlastní překlad: Jejímú zraku můžeš nabídnout vše, co můžeš, Úkol její služebné, který se jí nejvíce zalíbí; A modli se ke svým bolestem, život z toho světla, Který živý, lehký dvůr a království jásají, Co by si přála (daleko za svými žijícími vrstevníky, A stále soupeří s judským věrným králem, Ve více než on a ve více vítězných letech), Zpívejte, co Bůh dělá, a dělejte, co mohou zpívat lidé.

¹²¹ *Tamtéž*. s. 8.

Vlastní překlad: Oh, měl tu duši, kterou čest přivedla k odpočinku. Příliš brzy neopustil a přetvořit svět všech, Co člověk mohl ukázat, co dokonalostí nazýváme, Tenhle napůl umělý kousek seřadil s nejlepšími. Hluboké rány se zvětšily, dlouho hnivaly ve své žluči, čerstvě krvácející, ne oční, ale srdeční slzy padají. Ach, paměť, co potřebuje toto nové zatčení?

¹²² *Tamtéž*. s. 10.

Vlastní překlad: Přijměte tyto chvalozpěvy, přijměte tyto obřady; Pokud se objeví nějaký tvůj sladký duch, Dobře snesli, žádný jiný titul nenesou. Víc nemohu: Milá duše, opouštím tě; Smutek se stále snaží, chtěl by vystoupit na nejvyšší sféru, že se tam s tebou setká: Ó, šťastná změna, mohl bych se tak rozloučit!

¹²³ CLARKE, Danielle. „*The Psalms of Mary Sidney Herbert, Countess of Pembroke*“ s. 296.

nám tedy dohromady nabízejí důležitý klíč k dalšímu aspektu literární praxe hraběnky z Pembroke, stejně tak jako k renesančním představám o literární a estetické hodnotě. Existuje režim, který je přizpůsobený novému účelu. Je to podobné, jako když žalmy přetvářejí již přejatou tradici nebo tradice. V případě "*Even Now that Care*" lze hovořit o pečlivé a obnovené schválení agendy aliance Dudley-Sidney, která nicméně odmítala politiku se skutečným anglickým hlasem Davida.¹²⁴

Obě básně navíc postulují zajímavý (i když trochu zavádějící) model autorství žaltáře, který následuje, a začal využívat standardní skromné topoty až k sebezprosažení. I v případě žalmů se sebezapření jeví jako forma přivlastnění, jelikož tím, že se hraběnka dostává do jedinečné blízkosti ke svému bratrovi Philipovi Sidney, sbírá jeho autorskou funkci pro sebe:

The poorer left, the richer reft away,

Who better might (Oh, „might“: ah, word of woe!)

Have giv'n for me what I for him defraye¹²⁵

Obě básně využívají metaforicky zatížený jazyk výdajů a nákladů „defraye,“ „small parcel of that undischarged rent“¹²⁶ či "due tribute's gratefull fee," "the debt of Infinites I owe," "this Accompt, this cast upp Summe"¹²⁷, které spojuje představa žaltáře jako daru, které bylo Alžbětě dluženo za Sidneyho službu, i když nezaplacenou. Je zde využita ostrá ironie o královnině zamítnutí Sidneyho nabízené služby a „cenou“ kterou zaplatil za vyšší věc. V případě jeho žalmů se před nás staví řada otázek, které se mohou v případě jiných textů jevit jako samozřejmé i přes skutečnost, že nedávné práce na poezii a dramatu podtrhly, do jaké míry má literární tvorba v období renesance charakter kooperace a spolupráce či řady výměn uvnitř i napříč intertextového prostoru.¹²⁸

Například Hannibal Hamlin upozorňuje na fakt, že věda o Sidneyho žalmech často odděluje básně na základě jejich autorství, a pod tím si máme představit, že jeho žaltář se čte jako celek pouze v některých případech. Na vyřešení sporu o autorství bylo vynaloženo

¹²⁴ CLARKE, Danielle. „*The Psalms of Mary Sidney Herbert, Countess of Pembroke*“. s. 296.

¹²⁵ HAMLIN, Hannibal; BRENNAN, Michael G; HANNAY, Margaret P; KINNAMON, Noel J. (ed.) "*The Sidney Psalter: The Psalms of Sir Philip and Mary Sidney*". s. 5. Ukázka z ("Even Now" 11. 22-4). Vlastní překlad: chudší odešel, bohatší odešel: Kdo by mohl lépe (o by ah slovo běda,), dal za mě to, co já za něj uhradím

¹²⁶ CLARKE, Danielle. „*The Psalms of Mary Sidney Herbert, Countess of Pembroke*“ s. 296. Ukázka z: ("Even Now" II. 24, 35). Vlastní překlad: "uhradit", "malý balík toho nevyplaceného nájemného".

¹²⁷ *Tamtéž.* s. 296. Ukázka z: ("To the Angell Spirit" 11. 33, 35, 43) Překlad: "vděčný poplatek", "dluh nekonečna, který mám", "tento doprovod, tato odlitá suma".

¹²⁸ *Tamtéž.* s. 296.

kritické úsilí, které dospělo k názoru, že zmíněný žaltář byl především Philipovým „projektem“, kterému následně jeho sestra, hraběnka z Pembroke, věnovala velké množství své energie a dovednosti, aby mohlo dojít po jeho smrti k jeho dokončení. Jednalo se tedy o Sidneyho poslední „literární projekt“, v jehož dokončení mu zabránila tragická událost, jeho smrt. Jiní badatelé zase tvrdí (Rathmell; Duncan-Jones), že se jednalo o dřívější práci, ale v obou případech se jednalo o projekt, se kterým byla Mary Sidney Herbert důvěrně obeznámena. Sama do této práce investovala svůj čas, a to i bez katalyzátoru Sidneyho smrti. Podle některých současných komentátorů je tedy považovaná za primární producentku textu. Samuel Daniel ve své obsáhlé básni z roku 1594, která byla věnována hraběnce, uvádí precedent Philipa. Ve sloce, jež se týká Sidneyho žaltáři, se zaměřuje především na příspěvek Mary Sidney Herbert:

"Those Hymnes thou doost consecrate to heaven,
Which Israels Singer to his God did frame:
Unto thy voice eternitie hath given,
And makes thee deere to him from whence they came."¹²⁹

Na druhou stranu si lze povšimnout určité hraběňčiny neochoty se s prací veřejně ztotožnit. Podle Clarke neexistují žádné záznamy vylučující myšlenku, že zmíněná práce byla od samého počátku společným podnikem, a samotný žaltář obsahuje mnoho nepřímých důkazů, které vše mohou potvrdit. Hraběňčin postoj v "To the Angell Spirit", ve kterém říká, že dílo je "First rais'de by thy best hand, and what is mine/inspired by thee"¹³⁰, je zapotřebí uvést do kontextu s dalšími tvrzeními v tomto díle a s problematikou autorizace sebe sama jako ženy, která se pokouší o básnickou parafrázi božského textu. Podle Patricie Demers se pravděpodobně jednalo o „dojednanou spolupráci“, jelikož se dá pouze spekulovat o tom, zda Philip Sidney pracoval na žalmech sám, nebo se nechal inspirovat svou nadanou a podobně smýšlející sestrou, Mary Sidney Herbert.¹³¹ Je velice pravděpodobné, že Philipem parafrázované žalmy byly v době jeho smrti již z velké části kompletní. Dílo *Arcadia* převrací paradigma v tom smyslu, že se Philip Sidney nechal při psaní inspirovat svou sestrou,

¹²⁹ CLARKE, Danielle. „*The Psalms of Mary Sidney Herbert, Countess of Pembroke*“ s. 297. Ukázka z: (Delia and Rosamund Augmented H6r; Hamlin, "Highest Matter"). Vlastní překlad: "Tyto hymny zasvěcuješ nebesům, Které Israels Singer svému Bohu záramoval: Tvému hlasu dala věčnost, A činí tě jelenem k němu, odkud přišli."

¹³⁰ Vlastní překlad: "Nejprve vzniklo tvýma nejlepšíma rukama a co je moje, bylo inspirováno tebou."

¹³¹ *Tamtéž*. s. 297.

hraběnkou z Pembroke. V případě žalmů se zase ukazuje, že před sebou máme text inspirovaný Sidneyem, ale za jejich finální kompletaci vděčíme Mary Sidney Herbert.¹³² Hraběnka z Pembroke získala specifickou kontrolu nad produkcí jejího bratra, a začala přebírat zásadní rozhodnutí ohledně způsobu šíření, zároveň ale byla v úzkém kontaktu s důvěryhodnými osobami, jako byl například William Ponsonby.¹³³ Existovaly také případy, jako například *Astrophel and Stella*, kdy hraběnka neměla jinou možnost, jelikož texty již byly přístupné veřejnosti. Božská tematika Žaltáře do jisté míry snižovala dopady opovržení, které se úzce spojovalo s ženským autorstvím.¹³⁴

Na základě procesu přepisování a psaní, vyskytující se v revizích „Philipových“ verzí žalmů, se dá usuzovat, že se jedná o vztah psaní, nacházející se v rozmezí mezi přivlastňováním a spoluprací. Skupina rukopisů, jejichž součástí je i Sidneyho žaltář, je cenným zdrojem podrobných svědectví o jednotlivých procesech psaní. Rukopisná svědectví nabízí velké množství informací o procesu revize a tvorby. Je pravděpodobné, že práce na těchto složitých básních a jejich tvarování do složitých forem zobrazovaly určitou formu dialogu s Philipem Sidneyem. Hraběnce z Pembroke byla blízká představa, že dílo vzniklo díky spolupráci s jejím bratrem Philipem Sidneyem. Coburn Freer se například domnívá, že pro ně psaní pravděpodobně bylo přirozeným a snadným druhem „transakce“, a že Mary Sidney Herbert nové verze posunula k mnohem větší stylistické složitosti (byly technicky propracovanější), což budí poněkud pozitivnější hodnocení jejího přínosu než v jeho popisu v *Music for a King*, kde o hraběnce prohlásil, že se jí nepodařilo vytvořit definitivní kopii básně.¹³⁵

Klíčová je zde fráze „definitivní kopie“, tedy pojem zakořeněný již v *New Bibliography* (v *Nové bibliografii*), jenž je ilustrovaný Sidneyho editorem Williamem A. Ringlerem, a jeho snahou, založenou na postromantickém pojetí autorství, bylo očistit žalmové parafráze Philipa Sidneyho od hraběnciných přídavků a revizí. Nové bádání následně upravilo vztah mezi sourozenci, a ve vztahu k Žaltáři má tendenci přínos Mary Sidney Herbert označovat za větší, a to v momentě, kdy získala potřebnou autoritu k tomu, aby se chopila tohoto ambiciózního díla. Jak ve svém úvodu k Sidneyho žaltáři Hamlin správně dodává: Náležitá

¹³² CLARKE, Danielle. „*The Psalms of Mary Sidney Herbert, Countess of Pembroke*“. s. 299.

¹³³ William Ponsonby byl anglo-irský politik a důstojník britské armády.

¹³⁴ CLARKE, Danielle. „*The Psalms of Mary Sidney Herbert, Countess of Pembroke*“ s. 299.

¹³⁵ *Tamtéž*. s. 297.

role editorky a hlavní autorky Sidneyho žaltáře byla hraběnce z Pembroke navracena (uznána) až ve dvacátém století.¹³⁶

Tvorba Mary Sidney Herbert (včetně přípravy a editace bratrových děl) poukazuje na fakt, že neměla problém využívat tisk a označovat svou tvorbu vlastním jménem. Například na slavném portrétu Simona van de Passe hraběnka drží v ruce knihu s nápisem "Davids Psalms"¹³⁷. Nejednalo se samozřejmě o publikaci, ale především o veřejné a vyhraněné potvrzení jejího vztahu k bratrovu žaltáři. Tento vztah si musí ovšem divák buď domyslet, nebo se předpokládá, že je s ním již dobře obeznámený. Tento svazek vykazuje vazby, které byly charakteristické pro svazky rukopisné. Portrét dále využívá médium tisku, aby mohl být uveden do oběhu.¹³⁸ Clarke dále zmiňuje, že hraběnka z Pembroke „vyhradila toto dílo výhradně pro spisovatelskou publikaci“¹³⁹, a žalmy kolovaly v rukopise, jenž byl schválen aristokratickým způsobem. Editoři jejího *Collected Works*¹⁴⁰ dále poznamenávají, že textová historie Sidneyho žaltáře je „nesmírně složitá“, ale zde stačí jen na záměrnou povahu vybraného způsobu oběhu. Text neměl být vydán jako „soukromý“, ale spíše v omezené formě. K tomu bych ještě dodala, že „stigmatizován“ byl spíše samotný text, nikoli tisk. Ohledně rukopisu lze říci, že se určitá „třídní prestiž“ zdá býti zásadnějším faktorem než pohlaví. Rozhodnutí nevydat text mohl tedy souviset pravděpodobně s určitým „problematickým právním postavením“ ve vztahu k tištěným žalmovým metafrázím.¹⁴¹

V závěru bych ještě podotkla, že žaltář Mary Sidney Herbert a Philipa Sidneyho získal u čtenářů uznání v momentě, kdy byl k dispozici v rukopisné podobě. Například Samuel Daniel uvedl, že Sidneyho žalmy budou trvalejším pomníkem než Wilton House¹⁴². Donne zase napsal, že: „*Though some have, some may, some Psalms translate*“¹⁴³

¹³⁶ CLARKE, Danielle. „*The Psalms of Mary Sidney Herbert, Countess of Pembroke*“ s. s. 297.

¹³⁷ „Davidovy žalmy“

¹³⁸ *Tamtéž*. s. 300.

¹³⁹ Původní znění: „scribal publication“

¹⁴⁰ Sebrané spisy

¹⁴¹ *Tamtéž*. s. 300.

¹⁴² Wilton House je historický venkovský dům nacházející se poblíž města Salisbury v hrabství Wiltshire v Anglii. Dům slouží jako sídlo hrabat z Pembroke.

¹⁴³ Introduction. In: HAMLIN, Hannibal; BRENNAN, Michael G; HANNAY, Margaret P; KINNAMON, Noel J. (ed.) „*The Sidney Psalter: The Psalms of Sir Philip and Mary Sidney*“. s. XV.

6.3 Překladatelská činnost Mary Sidney Herbert

Nejprve považuji za přínosné upozornit na fakt, že v šestnáctém století docházelo k debatám, které se začaly rozšiřovat společně s růstem samotné translatologie, ohledně postavení ženských překladů. Postupně začala být role moderních ženských textů chápána tak, jak si zasloužily. Například studie od Jaime Goodrich a Micheline White nás na řadě ženských překladů naučily chápat, jak číst jednotlivé texty v podrobném vztahu k sociálním a politickým sítím a prozkoumávat kulturní práci autorek, kterou dělají.¹⁴⁴ V důležitém článku "The Politics of Translation and Gender in the Countess of Pembroke's *Antonie*" z roku 1997 sice autorka Danielle Clarke o *Discoursu* nehovoří, ale zmiňuje se o principu překladu, jenž vybízí k podrobné analýze každého ženského překladu v období šestnáctého století. Překlady, které jsou vnímány jako sekundární či povolené napodobeniny, podle ní způsobí „vymazání“ jednotlivých vazeb mezi textem a překladatelem, originálem a překladem nebo autorem a překladatelem. Autorka se tak snaží poukázat na fakt, že neexistuje žádný univerzální způsob, podle kterého by mělo být chápáno každé kulturní dílo.¹⁴⁵

V následující části bych se již věnovala konkrétní překladatelské činnosti Mary Sidney Herbert. Mezi reprezentativní díla této autorky patří například její překlad dramatické tragédie *Marc Antoine* od Roberta Garniera či *Discourse of Life and Death* (Philip Mornay) z francouzského jazyka, které byly vydané v roce 1592. Je na místě ještě doplnit, že obě díla byla vydána pod jejím vlastním jménem.¹⁴⁶

6.3.1 Discourse of Life and Death

Za pochopení obsahu *Diskurzu* můžeme poděkovat především kritické a jemné textově propracované analýze překladu, které editovali Noel J. Kinnamon, Margaret P. Hannay či a Michael G. Brennan.¹⁴⁷ *Rozprava*, strukturovaná podle senekovského schématu lidského života v dětství, mládí, dospělosti a stáří, varuje čtenáře před sobeckým životem.¹⁴⁸ V rámci zkoumání hraběnčina překladu se Beilin snaží najít odpověď na to, jak její tvorbu ovlivňují její vlastní zkušenosti se smrtí: v roce 1586 zemřel na gangrenózní zranění její bratr Philip Sidney

¹⁴⁴ BEILIN, Elaine. „Mary Sidney Herbert, Countess of Pembroke: A Discourse of Life and Death“ s. 188.

¹⁴⁵ *Tamtéž.* s. 188.

¹⁴⁶ HANNAY, Margaret P. „Mary Herbert (1561-1621), Countess of Pembroke“ s. 66.

¹⁴⁷ BEILIN, Elaine. „Mary Sidney Herbert, Countess of Pembroke: A Discourse of Life and Death“ s. 188.

¹⁴⁸ HANNAY, Margaret P. „Mary Herbert (1561-1621), Countess of Pembroke“ s. 66.

a její oba rodiče.¹⁴⁹ V *Rozpravě* je patrná kombinace biblických (např. Seneca a „Solomon“) či klasických autorů, a prezentuje stoický důraz na veřejnou odpovědnost či rozum.¹⁵⁰ Aby bylo podle Beilin možné *Rozpravu* časově zařadit, je nutné nalézt odpovědi na některé otázky: například vzdělání Mary Sidney Herbert nebo její náboženské a politické názory, abychom mohli vůbec určit, proč si hraběnka zvolila pro překlad zrovna Mornayovo dílo. Hraběnka z Pembroke byla pravděpodobně věrná protestantskému spolenectví, jenž bylo důležité pro jejího bratra Philipa. Vzhledem k aktuálním mocenským bojům mezi reformátory a katolíky na britských ostrovech by se asi těžko daly oddělit politické a náboženské názory v jakémkoliv literárním textu.¹⁵¹ Pozornost se dále zaměřila i na přátelství jejího bratra Philipa Sidneyho a Mornayho. Lze předpokládat, že sama hraběnka z Pembroke mohla spisovatele znát. Pravděpodobně se stal jejím hostem ve Wiltonu nebo na hradě Baynard. Mary Sidney Herbert chtěla skrze dílo ukázat svou solidaritu s protestantskou aliancí a chtěla kriticky poukázat na ctižádostivost a chamtivost alžbětinského dvora.¹⁵²

Podle Beilin by *Rozprava* měla být čtená v politickém smyslu: především jako příspěvek anglické evropské protestantské politice. Jedná se vlastně o určitý komentář k dobové Anglii, jenž nám dokládá úspěšné osvojení „mužských“ rétorických dovedností Mary Sidney Herbert.¹⁵³ Jeho popularitu mezi čtenáři dokazuje podle Hannay fakt, že byl do roku 1608 vydán celkem čtyřikrát.¹⁵⁴ Jak uvádí Beilin: Hraběnčin překlad je všeobecně považovaný za klenot, skvělý překlad impozantní francouzské eseje *The Excellent discours de la vie et de la mort* od Philippa Duplessis Mornay. Také idiomatická angličtina a působivé metafory jsou pravděpodobně důsledkem blízkého vztahu Mary Sidney Herbert k danému tématu a autorovi. Zajímavá je otázka, nakolik se hraběnka mohla naučit jednotlivé aspekty svých tvůrčích a rétorických dovedností právě na základě skvělého spisovatele, a nakolik jsou její schopnosti výsledkem její letité tvůrčí praxe.¹⁵⁵ Podle záznamů bylo dílo přeloženo 13. května 1590 ve Wiltonu a vytištěný byl o dva roky později. Na základě těchto informací lze předpokládat, že se jednalo o první dochovaný text. Badatelé se dále shodují na tom, že

¹⁴⁹ BEILIN, Elaine. „*Mary Sidney Herbert, Countess of Pembroke: A Discourse of Life and Death*“ s. 189.

¹⁵⁰ HANNAY, Margaret P. „*Mary Herbert (1561-1621), Countess of Pembroke*“ s. 66.

¹⁵¹ BEILIN, Elaine. „*Mary Sidney Herbert, Countess of Pembroke: A Discourse of Life and Death*“ s. 189.

¹⁵² *Tamtéž.* s. 189.

¹⁵³ *Tamtéž.* s. 188.

¹⁵⁴ HANNAY, Margaret P. „*Mary Herbert (1561-1621), Countess of Pembroke*“ s. 67.

¹⁵⁵ BEILIN, Elaine. „*Mary Sidney Herbert, Countess of Pembroke: A Discourse of Life and Death*“ s. 187.

Seneca měl zásadní vliv na Mornayho dílo, jenž poprvé vyšlo v roce 1576 ve svazku, jehož součástí byly francouzské překlady výběru ze Senecových *Epistulae morales* a *De consolatione ad Polybium*.¹⁵⁶

Jak dodává Hannay: Například Elizabeth Richardson využila *Rozpravu* jako jeden z důležitých zdrojů duchovní výuky nejen pro své děti, ale i pro ostatní křesťany. Nejčastěji pracovala především s biblickými citáty než s těmi klasickými. Dále opomíjí jakýkoliv dvorní důraz na ctižádostivost a lakomství a jednatřicet stran shrnula do čtyř ručně psaných listů.¹⁵⁷

6.3.2 The tragedy of Antony

Podstatně větší odbornou pozornost získal pak její překlad *Antonius*, vydaný v roce 1595 jako *The tragedy of Antony*.¹⁵⁸ Na základě jistých odchylek od původní Garnierovy verze tragédie z roku 1576 se dá předpokládat, že Mary Sidney Herbert pro svůj překlad využila text *Marca Antoina* z roku 1585, dramatu podle senekovského vzoru. Tento typ dramatu patřil mezi oblíbenou formu pro zpracovávání biblických a klasických témat, které vzdělání renesanční spisovatelé využívali. Právě aktuálnost pseudosenecké Octavie významně podporovala představu, že se jedná o vhodné komentování soudobých politických témat. Renesanční autoři této příležitosti využívali skrze iluze a své čtenáře vybízeli k paralelám, jež se daly vždy vyvrátit. Přitažlivost dramatu spočívá především díky dodržování klasických jednot děje, místa, času nebo omezeného počtu postav, který vyprávěl o více či méně důstojných událostech, jež se odehrávají mimo jeviště.¹⁵⁹

Antonius mohl být podle Findlay považován za součást celkového smutečního procesu za její matku a bratra Philipa Sidneyho. Tragédie má podobu divadla vzpomínek, skrze které jsou divákům připomínány hrozné účinky genderového rozdělení prostoru, podle kterého žena patřila do domácnosti a muž zase ven.¹⁶⁰

Kromě pozdějšího dokončení žalmů jejího bratra Philipa Sidneyho řadíme právě dva zmíněné překlady mezi zásadní díla, která přispěla k pověsti Mary Sidney Herbert, jako osobnosti literární kultury. Například John Bodinham v roce 1600 použil pár vybraných úryvků z *Antonia* ve své sbírce veršů *Bel-vedere*. Dále uvedl, že Mary Sidney Herbert se stala

¹⁵⁶ BEILIN, Elaine. „*Mary Sidney Herbert, Countess of Pembroke: A Discourse of Life and Death*“. s. 187.

¹⁵⁷ HANNAY, Margaret P. „*Mary Herbert (1561-1621), Countess of Pembroke*“ s. 66.

¹⁵⁸ *Tamtéž*. s. 66.

¹⁵⁹ WELLER, Barry. „*Mary Sidney Herbert, Countess of Pembroke: Antonius (1592)*“ s. 199.

¹⁶⁰ FINDLAY, A. *Dramatizing Home and Memory: Lady Mary Sidney and Lady Mary Wroth', Home Cultures*. s. 139.

jedinou ženou, která se zařadila mezi takové mužské autory jako Spencer, Shakespeare nebo Philip Sidney. Výjimkou ještě byla královna Alžběta, kterou lze společně se skotským králem Jakubem považovat za „královského autora“.¹⁶¹

V případě *Antoine* jde o komornější tragédii, která se snaží dodržovat dramatickou jednotu nastavenou Sidneym v díle *Obrana básnictví*.¹⁶² Drama se stalo oblíbenou formou pro zkoumání biblických a jiných klasických témat mezi vzdělanými spisovateli v období renesance.¹⁶³ Beilin Elaine také uvádí, že po podrobnějším zkoumání překladu hraběnky z Pembroke došla Clarke k závěru, že *Antoine* má být čtena hlavně jako politický text, který je kriticky zaměřený na alžbětinskou správu.¹⁶⁴ Překlad *Antoine*, napsaný v domácím prostředí, představuje rozpad rodiny feudálního typu na konci 16. století, kdy muži, jak již bylo uvedeno výše, odcházeli do ciziny a z manželek se staly spíše jejich milenky.¹⁶⁵ Skrze Kleopatřinu definici lze domácnost popsat jako „hrobku pro živé“.¹⁶⁶ Hrobka je kolébkou možností a bránou, skrze které je možné odstranit jednotlivé rozdíly a hranice. Z hlediska psychologického jde o návrat domů, tedy do utopické Chory¹⁶⁷ plnosti, kde obě pohlaví žijí rovnocenně.¹⁶⁸ *Antoine* sleduje především senecký model historické tragédie, která je často čtená jako politická reflexe.¹⁶⁹ V roce 1595 byla hra vydaná pod anglickým názvem *The Tragedie of Antonie*, ale jako původní název byl zachován „*Antonius*“.¹⁷⁰

Nicméně, alespoň jeden z raných čtenářů byl inspirován modelem Mary Sidney. Věnování Samuela Daniela k jeho hře Kleopatra, publikované v roce 1594, jasně ukazuje, že jeho hra byla napsána jako doprovod k Mary Sidneyině překladu Garniera. Daniel svou Kleopatru dále přepracoval a do textu ještě zahrnul novou pasáž původně ze hry Mary Sidney Herbert v období, kdy vyšla v jeho *Certaine Small Workes* z roku 1607.¹⁷¹

¹⁶¹ HANNAY, Margaret P. „*Mary Herbert (1561-1621), Countess of Pembroke*“ s. 66.

¹⁶² ALEXANDER, Gavin. *Writing after Sidney: The Literary Response to Sir Philip Sidney 1586-1640*. s. 82.

¹⁶³ WELLER, Barry. „*Mary Sidney Herbert, Countess of Pembroke: Antonius (1592)*“ s. 199.

¹⁶⁴ BEILIN, Elaine. „*Mary Sidney Herbert, Countess of Pembroke: A Discourse of Life and Death*“ s. 188.

¹⁶⁵ FINDLAY, A. *Dramatizing Home and Memory: Lady Mary Sidney and Lady Mary Wroth', Home Cultures*. s. 139.

¹⁶⁶ *Tamtéž*. s. 140.

¹⁶⁷ Západní filozofická tradice nastoluje falocentrický obraz mateřského původu neboli chóry, který ženu zároveň uzavírá mezi zdi a zbavuje ji jakéhokoli pocitu sebevlastnictví. *Tamtéž*. s. 136.

¹⁶⁸ *Tamtéž*. s. 141.

¹⁶⁹ HANNAY, Margaret P. „*Mary Herbert (1561-1621), Countess of Pembroke*“ s. 66.

¹⁷⁰ BOND, Garth. „*The Circulation of Writings by Mary Sidney Herbert, Countess of Pembroke*“ s. 65.

¹⁷¹ *Tamtéž*. s. 65.

Do určité chvíle se zamýšlel nad tím, že by jeho hra měla být čtená jako určitý doplněk ke hře *Antonius* od hraběnky z Pembroke, dával si velký pozor, aby v jeho díle nedocházelo k opakování některých dramatických situací či událostí, jež se vyskytovaly v překladu Mary Sidney Herbert. Existuje ale také upravená verze, která byla určena především pro jeviště a diváky, které hru od hraběnky pravděpodobně vůbec neznali. V této verzi se Samuel Daniel cítil být mnohem více svobodný, tudíž se rozhodl převzít některé situace, události a postavy.¹⁷²

Diskurz i *Antoine* pravděpodobně jsou spíše ukázkou jejich překladů než kompletní sbírkou. To má ukazovat skutečnost, že Jon Harington poslal ke konci roku 1600 rukopis Mary Sidney Herbert „*Triumph of Death*“ společně s jejími žalmy 51, 104, 137 a dopisem Lucy Harington Russell, hraběnky z Bedfordu. Dá se předpokládat, že mohla také přeložit *Patrarchův Il Trionfi* – tedy *The Triumph of love of Laura*, následovaný *Triumph of Chastity*. *Triumph of Death* byl pravděpodobně napsán v roce 1348.¹⁷³ Podle Gartha Bonda se tento její překlad dochoval v jediném rukopisném exempláři, v knihovně Inner Temple. Díky zmíněnému dochovanému dopisu dnes můžeme definovat způsob, kterým mezi lidmi kolovaly další básně Mary Sidney Herbert. Dále naznačují fakt, že zbytek spisů, cirkulující stejným způsobem, je pravděpodobně ztracen. Báseň byla poprvé publikovaná hned dvakrát v roce 1912, díky Frances Young. Kompletní překlad vyšel společně s moderním vydáním Petrarkova italského originálu.¹⁷⁴ Poslední tři básně představují Laurin *Triumph of fame*, poražený *Triumph of Time* a nakonec i *Triumph of Eternity*. Dále se jí podařilo převést Petrarcovo *Triumph of Death* do terza rima.¹⁷⁵ Zde bych ráda vysvětlila, co je to Terza rima: „*Terza rima je forma rýmovaného verše, ve které se báseň nebo každá část básně skládá z tercet (třířádkových slok) s propleteným třířádkovým schématem rýmu: Poslední slovo druhého řádku v jedné tercetě poskytuje rým pro první a třetí řádek v tercetu, který následuje (aba bcb cdc). Báseň nebo básnická sekce může mít libovolný počet řádků, ale končí buď jedním řádkem, nebo dvojverším, které opakuje rým prostředního řádku předchozího tercetu (yzy z nebo yzy zz).*“¹⁷⁶

¹⁷² BOND, Garth. „*The Circulation of Writings by Mary Sidney Herbert, Countess of Pembroke*“. s. 65.

¹⁷³ HANNAY, Margaret P. „*Mary Herbert (1561-1621), Countess of Pembroke*“ s. 67.

¹⁷⁴ BOND, Garth. „*The Circulation of Writings by Mary Sidney Herbert, Countess of Pembroke*“ s. 64.

¹⁷⁵ HANNAY, Margaret P. „*Mary Herbert (1561-1621), Countess of Pembroke*“ s. 67.

¹⁷⁶ Preminger, Alex, ed. Warnke, Frank J. ed. *Princetonská encyklopedie poezie a poetiky*. s. 848.

Dá se navíc předpokládat, že Mary Sidney Herbert znala některé předešlé anglické překlady *Trionfi* – např. Surreyho kratší pasáž z *Triumph of Love*, nebo překlad prvních devadesáti řádků *Triumph of Eternity* mladé královny Alžběty I.¹⁷⁷ Z překladů Mary Sidney Herbert se nedochovaly žádné rukopisy, a to ani v případě překladu *Discourse of Life and Death* i *Antoine*. Jak již bylo dříve zmíněno: oba svazky byly poprvé vytištěné ve společném kvartovém vydání z roku 1592. I když je *Antoine* ve zmíněné sbírce až na druhém místě, je na základě jeho vlivu na Shakespearovu *Antony and Cleopatra* více studovaný. Ani jeden z textů sice neobsahuje úvodní aparát, který by poukazoval na jejich vzájemnou souvislost. Titulní stránka ale jasně dokazuje, že se jedná o překlad Mary Sidney Herbert.¹⁷⁸ Dochovalo se pouze sedm výtisků, jenž byly shromážděny editory Mary Sidney Herbert's Collected Works. Pouze tři z těchto dochovaných exemplářů obsahují obě díla a jeden z nich, jenž je uložený v Britské knihovně, byl pravděpodobně zrekonstruován na základě původních oddělených textů ze dvou různých exemplářů.¹⁷⁹ Dříve se věřilo, že uvedená hra byla dílem dramatického kroužku, který nechala založit Mary Sidney Herbert po vzoru neoklasicismu. Ten zastával její bratr Philip Sidney ve své *Obraně poezie*, ale Mary Ellen Lamb takovou teorii později vyvrátila.¹⁸⁰

Někteří literární tvůrci se také snaží popsat charakterové rozdíly mezi Laurou a Kleopatrou – Elain Beilin říká, že Laura je oproti Kleopatře daleko cnostnější. Pamela Benson zase upozorňuje na morální ponaučení. Daniel Clarke zmiňuje její „hluboce laděný“ překlad, jenž nabízí nejednoznačnou kritiku různých literárních diskurzů, které obklopují stárnoucí Alžbětu I.¹⁸¹ Například překlad *Antoine* má být realizací *Discoursu*, který byl aplikován na hrdinskou postavu Kleopatry, jež je věrná, ušlechtilá a především stálá, jelikož se plánuje zabít.¹⁸² Také si lze povšimnout propojení s jejími metrickými žalmy, které se řadí mezi nejznámější básnická díla Mary Sidney Herbert.¹⁸³

¹⁷⁷ HANNAY, Margaret P. „*Mary Herbert (1561-1621), Countess of Pembroke*“ s. 67.

¹⁷⁸ BOND, Garth. „*The Circulation of Writings by Mary Sidney Herbert, Countess of Pembroke*“ s. 65.

¹⁷⁹ *Tamtéž*. s. 65.

¹⁸⁰ *Tamtéž*. s. 65.

¹⁸¹ HANNAY, Margaret P. „*Mary Herbert (1561-1621), Countess of Pembroke*“ s. 67.

¹⁸² BEILIN, Elaine. „*Mary Sidney Herbert, Countess of Pembroke: A Discourse of Life and Death*“ s. 190-191.

¹⁸³ HANNAY, Margaret P. „*Mary Herbert (1561-1621), Countess of Pembroke*“ s. 67.

6.4 Vydavatelská činnost hraběnky z Pembroke

Kromě překládání měla hraběnka z Pembroke přímou zkušenost také s vydavatelskou činností. Byla to především Mary Sidney Herbert, kdo se zapřičinil o vydání děl jejího zesnulého bratra, Philipa Sidneyho. Dokončení jeho žalmů tedy nebyla jediná hraběččina práce, ale osobně stála za například vydáním *The Countess of Pembrokes Arcadia*.

Mary Sidney Herbert měla strach z vydání díla *The Countess of Pembrokes Arcadia* (1590) v období, kdy nebylo veřejné publikování mezi aristokraty žádoucí, protože vše se původně šířilo pouze mezi rodinou a přáteli. Po bratrově smrti zásadně nesouhlasila s některými redakčními prvky, které dělal Philipův přítel Fulke Greville (např. přidání záhlaví kapitol). Z toho důvodu byla v roce 1593 *Arcadie* znova vydaná v jiné podobě, kde použili nedokončenou *Novou Arcadii* a v závěru i *Starou Arcadii*. Podle Clarke byla *Arcadie*, vydaná v roce 1593, obohacená o věnování (přetištěné ve vydání z roku 1598), jehož záměrem bylo záměrně „zamlžit“ otázku autorství, a místo toho naopak vyzdvihnout sourozenecký vztah a jejich vzájemnou tvůrčí spolupráci.¹⁸⁴ Podle Hannay měla Mary Sidney Herbert za cíl uchovat památku na jeho literární tvorbu. V roce 1598 dohlížela na následující vydání, které obsahovalo *Defence of Poetry (Obrana poezie)*, *Certain Sonnets (Některé sonety*-často v podobě písně), *Arcadie*, *Astrophil and Stella* či *Lady of May (Májová paní)*.¹⁸⁵

Spenser v roce 1591 například v *Ruines of Time* pochválil nepublikovanou elegii, kterou měla původně napsat pro svého bratra Phiipa Sidneyho: "who can better sing I Than thine owne sister ... Which to thee sings with deep harts sorrowing".¹⁸⁶ V roce 1594 měla Herbert požádat sira Edwarda Wottona o navrácení kopie jejího psaní, které mělo být věnované právě Philipovi. Dá se tedy říci, že se jednalo právě o Spenserem chválenou báseň. Ta se buď nedochovala, nebo se mohlo jednat o "*The Doleful Lay of Clorinda*", báseň součástí *Astrophel* (1595), psanou ve spenserském stylu, která mohla původně být ranou smuteční básní Mary Sidney Herbert. Ze začátku bylo autorství přisuzované právě Herbert, ale v roce 1912 Ernest de Selincourt prohlásil za autora Edmunda Spensera. Navíc Gary Waller o Mary Sidney Herbert ve svém vydání *Triumph of Death* z roku 1977 prohlásil, že hraběnka nedosahuje

¹⁸⁴ CLARKE, Danielle. „*The Psalms of Mary Sidney Herbert, Countess of Pembroke*“ s. 298.

¹⁸⁵ HANNAY, Margaret P. „*Mary Herbert (1561-1621), Countess of Pembroke*“ s. 62.

¹⁸⁶ *Tamtéž*. s. 64. Překlad: "Kdo umí lépe zpívat než tvoje sestra... která ti zpívá s hlubokým smutkem".

Spenserovo úrovně.¹⁸⁷ Clorindina smuteční píseň je opatřena samostatnou úvodní stránkou s dvojitým okrajem, jenž se shoduje s titulním listem. Báseň je zpracovávána ve stejném duchu, jako dílo připisované „*Thestylis*“ (Bryskett), a to může poukazovat na skutečnost, že Spencer byl pravděpodobně přítomen při sestavování svazku *Astrophel*. Byl tedy v osobním kontaktu jak s Mary Sidney Herbert, tak i s Bryskettem. S velkou pravděpodobností hraběnce pomohl revidovat její ranou báseň tak, aby mohla být vydána. Styl básně ("*The Doleful Lay of Clorinda*") je jednoznačně stylem spencerovským. Podobné je to i v případě hraběnciných narážek na Šepardův kalendář v „*A Dialogue between Two Shepherds*“ ("*Dialog mezi dvěma pastýři*"), v jejím spenserovský sonetu (Žalm 100) nebo odkazu na *Faerie Queene* (Královnu víl) v žalmech 78, 104 a 107.¹⁸⁸

6.5 Korespondence Mary Sidney Herbert

Nedílnou součástí celé rodiny Sidney a Herbert je jistě také jejich korespondence. Mnoho dopisů nám může podat řadu informací o životě jeho autora. Z toho důvodu bych se krátce zmínila o korespondenci Mary Sidney Herbert, která se zachovala.¹⁸⁹

V aktuální době se objevilo osmnáct dopisů Mary Sidney Herbert, jež se dochovaly ve formě rukopisů.¹⁹⁰ Současné umístění jednotlivých dopisů je uvedeno v tabulce 4.2 a jejich přepisy, až na dva dopisy, které objevil a publikoval v roce 2000 Steven W. May, jsou uvedeny v MSH, *Collected Works*.¹⁹¹ Přímo její rukou bylo napsáno jedenáct dopisů, dalších šest textů jsou především písařské dopisy s holografickými podpisy. Dva z nich navíc obsahují dodatečný holografický postskript a jinou holografickou subskripci.¹⁹² Poslední rukopisný dopis je písařskou kopií originálu Mary Sidney Herbert, ale o její pravosti není nutné pochybovat. Hraběnce jsou ještě připisované další tři dopisy, jež se dochovaly v tištěné podobě. Na rozdíl od předchozích rukopisů se nejedná o pravé dopisy. Lze na ně narazit hlavně díky *A Collection of Letters* (Sbírce dopisů), již vytvořil sir Tobie Matthew. Ta vyšla v roce 1660 a obsahuje dopisy Johna Donna mladšího.¹⁹³ O něm bylo známo, že se jedná

¹⁸⁷ HANNAY, Margaret P. „*Mary Herbert (1561-1621), Countess of Pembroke*“. s. 64.

¹⁸⁸ *Tamtéž*. s. 65.

¹⁸⁹ Zde bych ráda uvedla především informace o počtu dochovaných dopisů a jejich uložení. Jejich obsah tady nebude tak důležitý.

¹⁹⁰ BOND, Garth. „*The Circulation of Writings by Mary Sidney Herbert, Countess of Pembroke*“ s. 67.

¹⁹¹ *Tamtéž*. s. 68.

¹⁹² *Tamtéž*. s. 67.

¹⁹³ *Tamtéž*. s. 67.

o notoricky nespolehlivého editora, který často přepisoval dopisy významnějších adresátů či vynechával důležitá data (to se stalo v případě posmrtných dopisů jeho otce, básníka a děkana kostela svatého Pavla). Fotografické reprodukce některých dopisů Mary Sidney Herbert se dále objevily v tisku jako štočky (16. srpna 1597 v Young 62-3; 1596 v Hannay, "Unpublished Letters" 166--7, a 1. října 1595 a 27. září 1603 v květnu 90 a 93). Tento fakt by mohl být východiskem hypotézy, které se týkají jejich zvyků během psaní zmíněných dopisů.¹⁹⁴

6.6 Odkaz hraběnky z Pembroke

Samuel Daniel, který byl v letech 1592-1594 učitelem hraběnčiny dcery Anne (její synové již odešli do Oxfordu), později často kladně hodnotil Maryinu „nejlepší školu“; její domov byl často Thomasem Churchyardem a Johnem Aubreyem nazýván „College“. Její bratr Robert, který jí při mnoha příležitostech navštěvoval, zase napsal autobiografický rukopis básní „*For the Countess of Pembroke*“. Hannay dodává, že jistý wiltonský lékař Thomas Moffet na začátku svého díla *The Silkwormes and their Flies* (1599) Mary oslovuje jako vůdce literární skupiny a dobrou básnířku. Ve zmiňované tvorbě lékař kladl velký důraz především na rodinu.¹⁹⁵

Dále bych se zde ještě zmínila o Lady Anne, dcery Mary Sidney Herbert, která byla později chválena jako *Panacea* „*Miraes chiefe delight*“¹⁹⁶. O ní se předpokládá, že mohla napsat některé básně, jejichž autor byl anonymní. Za jejich autorku je považovaná právě Lady Anne nebo jedna ze sestřenic. Jestli Lady Anne psala nebo ne, není v dnešní době stále úplně jasné. Další důležitou ženskou autorkou byla Mary Wroth, neteř a chráněnka Mary Sidney Herbert, o které jsem se již zmínila v kapitole *Ženské autorky v alžbětinské literární kultuře*. Hannay uvádí, že: „*Nejen rodina, ale i velká část domácnosti psala poezii – dětští učitelé, sekretářky, rodinný lékař a dokonce i staří posluhovači jako Thomas Howell, který ironicky tvrdil, že psal „aby se vyhnul větší vyhnul zahálce“ („ydleness“).*“¹⁹⁷ Také Samuel Daniel byl velice vděčný za Maryinu podporu jeho práce, zejména díla *Civile Wares Betweene... Lancaster and Yorke*.¹⁹⁸ Jako vážená mecenáška byla Mary Sidney Herbert

¹⁹⁴ BOND, Garth. *The Circulation of Writings by Mary Sidney Herbert, Countess of Pembroke*. s. 68.

¹⁹⁵ HANNAY, Margaret P. „*Mary Herbert (1561-1621), Countess of Pembroke*“ s. 63.

¹⁹⁶ *Miraes chiefe delight* lze přeložit jako: *Miraes chiefe potěšení*.

¹⁹⁷ *Tamtéž*. s. 63-64.

¹⁹⁸ KLEIN, Lisa M. *The Exemplary Sidney and the Elizabethan Sonneteer*. s. 136-70.

známá i mezi těmi, kdo jí osobně neznali, jedním z nich byl například Francis Meres, který o ní mluvil jako o „velmi liberální¹⁹⁹ vůči básníkům.“²⁰⁰

Jak již zaznělo dříve: V letech 1608 až 1613 kromě poetických poct²⁰¹ neexistují žádné záznamy, které by poukazovaly na její soudobou činnost. Lze tedy předpokládat, že v tomto období se nezabývala žádným dostatečně výrazným dílem, o kterém by jinak existoval nějaký záznam. John Donne mladší (také stál za výtiskem básně jejího syna Williama Herberta a dalších) jí připisoval tři dopisy, které byly tištěné. Dopisy byly určeny Tobiemu Matthewovi, ve kterých Mary Sidney Herbert vzpomíná na jejich společný čas ve Spa a následně se zmiňuje o spisech, které si vzájemně vyměnili.²⁰²

Aemilia Lanyer²⁰³ (1611) pochválila hraběnku z Pembroke za její „horlivost, její lásku, její zbožnost a víru“, jak je patrné v jejích žalmech jako "th'eternall booke I Of endlesse honour, true fames memorie"²⁰⁴. Lidé ji nejčastěji zaznamenali především skrze její žalmy, a například její neteř, Mary Wroth, svou tetu popisuje jako autorku milostné poezie, The Queen of Naples (královnu Neapole), která je dokonalá v poezii.²⁰⁵

7 Rodina Sidney a institut mecenášství

Tématem této části práce bude poukázat na důležitost existence institutu mecenášství. Uvedu zde některé zásadní důvody, proč je výhodné být pod ochranou patrona, a jaký vliv může pozice mecenáše mít. Jak již bylo v textu několikrát uvedeno, někteří členové rodiny se stali patrony několika významných tvůrců. V této kapitole se tedy zaměřím na jejich zkušenosti s mecenášstvím, které rodina Sidney znala na obou stranách. Na jedné straně jsou například Mary Sidney Herbert a její syn William Herbert, kteří sami byli patrony. Z druhého pohledu lze uvést Mary Wroth, která v určité fázi života neměla dostatek financí, a proto vyhledala pomoc u své tety, hraběnky z Pembroke. Zajímat mě budou především Mary Sidney Herbert, William Herbert a krátce také Robert Sidney.

¹⁹⁹ Mary Sidney Herbert byla vůči tvůrcům umírněná, a snažila se být nezaujatá.

²⁰⁰ HANNAY, Margaret P. „*Mary Herbert (1561-1621), Countess of Pembroke*“ s. 64.

²⁰¹ Mnoho autorů (např. Ben Jonson, Daniel Clarke, Mary Wroth) si hraběnky velice vážili, a proto její tvorbu chválili ve svých dílech. Uváděli i její mecenášské aktivity, bez kterých by sami nemohli být literárně aktivní.

²⁰² *Tamtéž.* s. 71.

²⁰³ Byla první ženou píšící v anglickém jazyce, která se díky dílu *Salve Deus Rex Judæorum* prosadila jako profesionální básnička.

Æmilia Lanyer. In: Poetry foundation. (online). cit. 15. 04. 2023. Dostupné z:

<https://www.poetryfoundation.org/poets/aemilia-lanyer>

²⁰⁴ Překlad: věčná kniha I Nekonečné cti, skutečné paměti slávy.

²⁰⁵ HANNAY, Margaret P. „*Mary Herbert (1561-1621), Countess of Pembroke*“ s. 70.

7.1 Rodinné zkušenosti s mecenášstvím

V této kapitole se budu zabývat institutem mecenášství. Potřeba mít vlastního patrona byla v té době mnohem důležitější než dnes. Neexistovala žádná nakladatelství, pod kterým by autoři mohli vydávat svá díla. Kompletní vydání knih si tedy museli financovat z vlastních peněz nebo prostřednictvím štědrého mecenáše. Neexistoval žádný copyright, který by, jako „ochranná známka“, mohl bránit tvorbě různých plagiátů.

Mimo rodinu Sidney vstupují do literárního světa také rodiny jako Herbert nebo Dudley, kteří se vyznačují převážně svou mecenášskou aktivitou. Jednotliví členové dobře věděli, že podpora literární kultury se jim rozhodně vyplatí. Jak jsem již výše zmínila, v době bez existence copyrightu byla podpora od štědrého mecenáše pro většinu autorů nutnou záležitostí. Většina příjmů pocházející z prodeje byla velmi malá, a jedině patron mohl tvůrci poskytnout určitou ochranu a potřebnou jistotu.²⁰⁶

Autoři zase na druhou stranu museli slíbit, že zachovají slávu svého mecenáše, budou podporovat hodnoty, které odpovídají politickým a náboženským přesvědčení jejich patrona. Členové rodiny Sidney dobře znali otázku patronství z více pohledů, protože se jako dvořané sami aktivně podíleli jak na literární tvorbě, tak i mecenášství. Finančně podporovali řadu významných autorů jako je např. Edmund Spencer, William Shakespeare, John Donne, Ben Jonson, Georg Chapman nebo Thomas Nashe.²⁰⁷ Za nejvýznamnější patrony z rodiny Sidney se dodnes považují převážně Mary Sidney Herbert a její syn William Herbert. Mary Sidney Herbert se navíc snažila zachovat bratrovu památku tak, že začala podporovat tvůrce, kteří psali chvalozpěvy na jejího bratra Philipa, vydávali jeho díla, tvořili vhodné překlady či dokončovali jeho žalmy.²⁰⁸

Již dříve jsem se zmínila, že institutu mecenášství se mohla věnovat hlavně díky jejímu výhodnému sňatku s jejím manželem, který jí v její činnosti podporoval. Mary Sidney Herbert ráda financovala i divadelní společnosti jako je např. *Lord Strange's Men* (1593), *Queen's Men* (1590, 1596) nebo *Worcester's Men* (1595, 1596). *"Tato generace mecenášů fungovala v rámci relativně zavedeného systému, v němž se spisovatelé obraceli na mecenáše a mecenáši přijímali věnování, čímž si zaručovali povolení k publikování a ochranu před*

²⁰⁶ KASTNEROVÁ, Martina. *Poezie jako vyprávění příběhů: intelektuální kruh Philipa Sidneyho*. s. 75.

²⁰⁷ CELOVSKY, Lisa. „*Teh Sidneys and Literary Patronage*“ s. 262.

²⁰⁸ HANNAY, Margaret P. „*Mary Herbert (1561-1621), Countess of Pembroke*“ s. 62.

cenzurou a kritikou."²⁰⁹ William Herbert konkrétně financoval tvorbu Bena Jonsona, Williama Shakespeare, Johna Donna či George Herberta. Ve funkci lorda komoří měl dohled nad dvorskými představeními nebo také nad Shakespearovou společností King's Men. Nelze ani zapomenout na jeho spolupráci s jeho příbuzným Henrym Herbertem, který byl známý svým postem mistra královských zábav (Master of the Revels).²¹⁰

Jak již bylo dříve řečeno, v rodině Sidney byl institut mecenášství znám ze dvou perspektiv. Uvedla jsem příklad Mary Wroth a její životní situaci po manželově smrti. Bez podpory by byla její literární tvorba ohrožena. Stedman k tomu uvádí: aby mohla dále psát, začala využívat peněžní podpory od své tety Mary Sidney Herbert, kterou považovala za svojí literární učitelku.²¹¹ Určitě lze považovat za obdivuhodné, že v rámci pouhých dvou generací v rodině Sidney aktivně tvořilo celkem pět členů: Philip Sidney, Robert Sidney, Mary Sidney Herbert, William Herbert a Mary Wroth. Lewalski poukazuje na fakt, že na téma mecenášství lze narazit i v díle Philipa Sidneyho. V jeho *Nové Arcadii* se objevují aspekty vyprávění příběhů, kde se autoři sice zdají více nezávislí, ale jejich díla podléhaly kontrole vládce hlavně skrze patronát.²¹²

7.2 Patronát Mary Sidney Herbert a dalšího z jejích bratrů, Roberta Sidney

V rodinném systému mecenášství byl dalším pravděpodobným kandidátem na pokračovatele rodinného odkazu po předčasné smrti Philipa Sidneyho jeho mladší bratr Robert Sidney, jenž sám působil jako hudebník a básník.²¹³ Mnoho anglických i kontinentálních spisovatelů (viz níže) po Robertovi Sidneyem žádali, aby zastoupil svého zesnulého bratra. Dostávalo se mu chvály od mnoha významných tvůrců jako např. od Jonsona, Joshuy Sylvestera, Domenica Baudia, Francise Quarlese, Abrahama Fraunce, George Withera a Johna Daviese z Herefordu. Na počátku 16. století Robert Sidney pokračoval v rodinné tradici patronství dvorního drama, když byl ve funkci lorda komořího královny Anny a měl dohled nad dvorními zábavami. Robertovy časté zahraniční pracovní služby a horší finanční situace značně omezovala jeho možnost podporovat umělce ve Flushingu, kde Robert Sidney působil v 90. letech 16.

²⁰⁹ CELOVSKY, Lisa. „*Teh Sidneys and Literary Patronage*“ s. 265.

²¹⁰ *Tamtéž.* s. 272.

²¹¹ STEDMAN, Gesa. *Mary Sidney Herbert, Gräfin von Pembroke.* s. 48.

²¹² LEWALSKI, Barbara K. *Authorship and Author-Characters in Sidney and Wroth.* s. 40-41.

²¹³ CELOVSKY, Lisa. „*Teh Sidneys and Literary Patronage*“ s. 269. Dále uvedeno v: ALEXANDER, Gavin. *Writing after Sidney: The Literary Response to Sir Philip Sidney 1586-1640.* s. 151;165.

století.²¹⁴ Jak dodává Celovsky: Nakonec to byla jeho sestra Mary Sidney Herbert (následovaná svým synem Williamem), která se stala hlavním bodem mecenášství rodiny Sidney v pozdějším tudorovském a raném Stuartovském období.²¹⁵

Joan Kelly si v roce 1977 položila zásadní otázku: Měly ženy renesanci? Příchod renesance se spojuje s nástupem vědy. Jaký mohlo mít nové období vliv na dosavadní postavení žen? Vědci se od té doby zaměřili na hledání důkazů, jenž znázorňovaly svobodu žen jako patronek a kritických čtenářek.

Mary Sidney Herbert se jako patronka z aristokratických kruhů podobala dalším mocným ženám své doby, které se pohybovaly v oblasti kultury: jako byla například královna Catherine Parr (podporovala psaní textů s náboženskou tematikou) královna Alžběta I, jež vzbuzovala chválu na mytologizaci, nebo královna Anna²¹⁶ a Henrietta Maria²¹⁷, které zase podporovaly divadlo.²¹⁸ Mary Sidney Herbert ostatním umělcům poskytovala svoji podporu a inspiraci (to jsou dva důležité rysy mecenášství). Zároveň byl pro autory důležitý její kritický pohled, vyvinutý její vlastní tvorbou – správná volba žánru, prvků apod.²¹⁹

8 Mecenášská činnost Williama Herberta

Dalším významným mecenášem z rodiny Sidney a Herbert byl také William Herbert, syn Mary Sidney Herbert. Ráda bych zde zmínila některé významné funkce, které během své aktivní kariéry zastával a uvedu zde některé umělce, které podporoval. Ve své funkci lorda komořího se snažil o to, aby byla poskytnuta jistá ochrana všem aktivním autorům.

William Herbert se po smrti svého otce stal v roce 1601 (kdy mu bylo 21 let) novým pánem hrabství. V ten moment převzal roli literárního mecenáše po své matce, hraběnce z Pembroke.²²⁰ V určitém období svého působení u královského dvora byl v nemilosti u samotné Alžběty I., z důvodu těhotenství Mary Fitton, jedné z královniných dam, které

²¹⁴ CELOVSKY, Lisa. „*Teh Sidneys and Literary Patronage*“. s. 269.

²¹⁵ *Tamtéž*. s. 269.

²¹⁶ královna Anna Dánská, manželka Jakuba I. Stuarta – nástupce Alžběty I.

²¹⁷ Henrietta Maria byla francouzská princezna a manželka Karla I. Stuarta.

²¹⁸ Zmínka také v: BRENNAN, Michael G. – HANNAY, Margaret P. – LAMB, Mary Ellen (eds.). *The Ashgate Research Companion to The Sidney, 1500-1700. Volume 1: Lives*. s. 8

²¹⁹ CELOVSKY, Lisa. „*Teh Sidneys and Literary Patronage*“ s. 270. Dále uvedeno v: Philip's Phoenix: Mary Sidney, Countess of Pembroke. s. 109-116-19.

²²⁰ HANNAY, Margaret P. „*Mary Herbert (1561-1621), Countess of Pembroke*“ s. 69.

skutečně zapříčinil. Mnohem lépe se mu dařilo za vlády Jakuba I.²²¹ Lamb uvádí, že za jeho vlády působil jako lord komoří, a za Charlese (Karla) byl správcem²²². Za vlády obou zmíněných mužů se stal členem the Privy Council (Tajné rady). Jako syn hraběnky z Pembroke a synovec sira Philipa Sidneyho byl dalším literárně aktivním členem rodiny Sidney.²²³ Celovsky dále doplňuje: Synové Mary Sidney Herbert: William, třetí hrabě z Pembroke, a Philip, čtvrtý hrabě – tzv. "Incomparable Paire of Brethren"²²⁴, se oba snažili aktivně pokračovat v rodinné tradici patronátu. Zde bych ráda připoměla, že Herbert kromě Shakespeara podporoval také například Jonsona, Johna Donna či George Herberta (příbuzný), stejně jako byl dále spojován s mnoha dalšími spisovateli z různých oblastí.²²⁵ William Herbert byl významnou tvůrčí osobností v období Stuartovské literární kultury. Například Victor Stater²²⁶ ho nazval jako „Nejznámějším mecenášem své generace“. Byl velmi štědrý k spisovatelům a hudebníkům, včetně již zmíněného Bena Jonsona, kterému měl každý rok věnovat dar v hodnotě 10 000 Kč (na tehdejší přepočít zhruba 20 eur) na nákup knih.²²⁷ Svým jmenováním na pozici lorda komořího roku 1615 William Herbert získal mnoho nových povinností. V roce 1617 byl jmenován kancléřem Oxfordu (Oxfordské univerzity), které následně zvýšilo jeho vliv na spisovatele, učence a tvorbu nových textů. Měl značný vliv v parlamentu, a to v Dolní sněmovně i ve Sněmovně lordů.²²⁸ Jeho mecenášské aktivity se neomezovaly pouze na Londýn a královský dvůr, ale své příznivce měl také ve Walesu a v jiných provinciích.²²⁹

Herbertův vztah k Jonsonovi a Shakespearovi u mnoha lidí vytvářel různé spekulace a trvalý kritický zájem. I v dnešních dnech si lze položit otázku, zda byl právě William Herbert jistým tajemným „Mr. W. H.“, jenž je uveden v předmluvě Thomase Thorpea

²²¹ Cannon, J. A. „*Herbert, William, 3rd earl of Pembroke*“. In: The Oxford Companion to British History. Encyclopedia. com. (August 25, 2022). dostupné z: <https://www.encyclopedia.com/history/encyclopedias-almanacs-transcripts-and-maps/herbert-william-3rd-earl-pembroke>.

²²² Správce (Lord Steward) působí na pozici úředníka královské domácnosti v Anglii.

²²³ Lamb, Ellen Mary. „*The Poetry of William Herbert, Third Earl of Pembroke*“ s. 269.

²²⁴ "Incomparable Paire of Brethren" Překlad: „Nesrovnatelná dvojice bratrů“

²²⁵ CELOVSKY, Lisa. „*Teh Sidneys and Literary Patronage*“ s. 272.

²²⁶ Profesor na Louisiana State University. Zabývá se například tudorovskou a Stuartovskou Anglií. Odkaz: *LSU Department of History*: Victor L. Stater. In: College of Humanities & Social Sciences. cit. 15. 4. 2023. Dostupné z: <https://www.lsu.edu/hss/history/people/faculty/stater.php>.

²²⁷ Lamb, Ellen Mary. „*The Poetry of William Herbert, Third Earl of Pembroke*“ s. 269.

²²⁸ *Tamtéž*. s. 269. Také v: CELOVSKY, Lisa. „*Teh Sidneys and Literary Patronage*“ s. 272.

²²⁹ CELOVSKY, Lisa. „*Teh Sidneys and Literary Patronage*“ s. 272.

k Shakespearovým sonetům (1609), či je to sám adresát, tedy krásný mladík, který se nechce oženit. Sice není známo, jak často byl se Shakespearem v kontaktu, ale Herbertova podpora divadla měla zásadní roli v Shakespearově rozhodnutí věnovat svá díla právě jemu.²³⁰ Lamb k tomu ještě dodává: Jak již bylo řečeno, není jisté, jestli byl William Herbert skutečně „panem W. H.“, uvedený v Shakespearových sonetech, ale je jisté, jeho identita jednoho ze dvou "Incomparable Paire of Brethren", kteří darem získali Shakespearovo folio, a to svědčí o jeho angažmá v soudobém divadle.²³¹

Mnohem více informací existuje o spojení Herberta, Bena Jonsona a rodinou Sidney, protože bylo více zdokumentováno²³², navíc William Herbert patřil mezi Jonsonovi zásadní sponzory. Podle Celovsky mohl Ben Jonson skrze svou roli předního „producenta“ (tvůrce) dvorních zábav spolupracovat s Williamem Herbertem a Robertem Sidneyem, a to díky jejich postavení lorda komořího. Navíc Robert Sidney najal Bena Jonsona v roce 1611 na pozici učitele, a to pravděpodobně v období, kdy měl psát „To Penshurst“ a jiné básně určené především členům rodiny, včetně Elizabeth Sidney Manners, hraběnky z Rutlandu, Mary Wroth, Roberta Wrotha, Robertovy (Robert Sidney) dcery Philippy a syna Williama. Dále je dobré zmínit i fakt, že Jonson věnoval svou knihu *The Alchemist* (1612) Robertově dceři Mary Wroth.²³³ Byl to právě William Herbert, její bratranec, který se stal určitou předlohou pro postavu v jejím díle *The Countess of Montgomery's Urania* a také *Pamphilia toAmphilanthus*.²³⁴

William Herbert se někdy stával středem stížností na korupci v rámci institutu mecenášství především ze strany autorů, mezi kterými byli například John Taylor či Philip Massinger. Ve většině případech ale ze strany spisovatelů sklízel převážně chválu za jím nastolené ctnostné standardy. Mezi jeho příznivce patřili William Browne, Joshua Sylvester, John Fletcher, George Wither nebo John Davies.²³⁵ Na základě jeho schopnosti vyjednávat o problémech s výrobcí papíru, o publikačních právech, rozpočtových zájmech dramatických společností či problematice duševního vlastnictví si William vysloužil status literárního patrona. Ve své pozici lorda komořího se snažil o zákaz všech nelegálních divadelních

²³⁰CELOVSKY, Lisa. „*Teh Sidneys and Literary Patronage*“. 272.

²³¹Lamb, Ellen Mary. „*The Poetry of William Herbert, Third Earl of Pembroke*“ s. 269.

²³²Zmíněno také v: ALEXANDER, Gavin. *Writing after Sidney: The Literary Response to Sir Philip Sidney 1586-1640*. s. 143-147

²³³CELOVSKY, Lisa. „*Teh Sidneys and Literary Patronage*“ s. 273.

²³⁴Lamb, Ellen Mary. „*The Poetry of William Herbert, Third Earl of Pembroke*“ s. 269.

²³⁵CELOVSKY, Lisa. „*Teh Sidneys and Literary Patronage*“ s. 273.

představení, která hrají hry původně od jiného autora.²³⁶ Jednalo se taková první autorská práva, která měla tvůrci zajistit ochranu proti zneužívání jejich her. Jednotlivé aktivity v rámci divadelní kultury byly v mnoha ohledech ovlivněny jeho politikou.²³⁷

9 Literární činnost Williama Herberta

V této podkapitole bych se ráda zaměřila především na tvorbu hraběte z Pembroke. Součástí této pasáže bude zmínka o jeho tvůrčím počátku či vlivu jeho rodiny. Jak dále uvedu, z jeho básnické tvorby se toho mnoho nedochovalo. Některé svazky navíc obsahovaly básně, které ve skutečnosti vůbec nebyly dílem Williama Herberta. Jeho tvorba se lišila od práce jeho matky, Mary Sidney Herbert, která se zaměřovala, jak vyplývá z předešlých kapitol, především na tvorbu žalmů a překladatelskou činnost. Častým tématem v jeho tvorbě byla láska, skrze kterou pravděpodobně Pembroke odkazuje na jeho vztah s Mary Wroth. Dále v textu uvedu i tvůrčí spolupráci Williama Herberta a Benjamina Rudyerda, kteří společně vedli různé debaty a společně napsaly několik básní.

Básně, které mu byly připisovány, sice mohou být podle Celovsky zajímavé, ale ani v dnešní době nejsou téměř vůbec dostupné. Jejich reprodukce nebo zařazení do antologií raně novověké poezie se však vyskytlo pouze v některých případech. To je především z důvodu problému s přiřazením autorství, což mohlo vyvolat otázky týkající se jejich původu. Komplikace částečně pramení z jejich tištěné publikace z roku 1660, kterou nechal vydat John Donne mladší pod názvem "Básně napsané Právem Ctihodným Williamem, hrabětem z Pembroke, lordem nejvyšším komořím Jeho Veličenstva, z nichž mnohé jsou oplakávány Sir Benjaminem Ruddierem, rytířem, spolu s několika odlišnými básněmi, které byly napsány příležitostně a odděleně".²³⁸

Robert Krueger například poukázal na skutečnost, že více než čtvrtina svazku obsahuje básně, které pravděpodobně napsali básníci jako: Henry King, William Strode, Thomas Carew, John Grange, Henry Wotton, Walter Raleigh a jiní tvůrci, které nešlo přiřadit. Může se tedy zdát, že John Donne mladší měl od hraběnky z Devonshiru obdržet rukopis, jenž měl obsahovat básně Williama Herberta. Celkový počet básní ale neodpovídal jeho představám, a proto svazek sám doplnil o básně jiných autorů, ke kterým ještě přidal "P"

²³⁶ CELOVSKY, Lisa. „*Teh Sidneys and Literary Patronage*“. s. 273.

²³⁷ *Tamtéž*. s. 273.

²³⁸ Lamb, Ellen Mary. „*The Poetry of William Herbert, Third Earl of Pembroke*“ s. 269.

jako Pembroke a "R" jako Rudyerd.²³⁹ Tento tištěný sborník z roku 1660 byl z důvodu velkého množství jasně nesprávných atributů ze strany učenců z velké části odmítnut. Nyní mohlo dojít k prozkoumání básně, které byly připisované hraběti z Pembroke v rané části sborníku. Následovalo jejich srovnání s dalšími rukopisnými verzemi (jenž byly dílem hraběte) a ověřit pravost básně, která je mu také přisuzována. Nově je online dostupná nepublikovaná disertační práce Roberta Kruegera, kterou napsal pro Oxfordskou univerzitu v roce 1961. Tato práce částečně vycházela z jiné nepublikované práce z roku 1935 od M. A. Beeseho, která se zabývá problémy s atribucí v rámci pečlivého vydání básní hraběte z Pembroke, jenž obsahuje analýzu kompletního sborníku z roku 1660.²⁴⁰

Novější elektronické zdroje, jako je například *Union First Line Index of English Verse*, jenž je dostupný ve Folger Shakespeare Library²⁴¹ nebo online *Catalogue of English Literary Manuscripts, 1450-1700*²⁴² Petera Beala z částí o básních hraběte z Pembroke, zpřístupňující cestu k novému vydání básní Williama Herberta. Bez Kruegerova vědeckého přístupu dřívější editoři stále opakovali mnoho nesprávných atributů Johna Donna mladšího. V roce 1817 sir Egerton Brydges vydal „druhou edici“ sborníku z roku 1660. V novém vydání ale vynechal řádky, které publikum devatenáctého století považovalo za nevhodné. Zatímco Brydges dokázal identifikovat šest básní, jejichž tvůrcem nebyl ani hrabě z Pembroke, ani Rudyerd²⁴³, z nichž se některé dostaly do *collected Memoirs of Sir Benjamin Rudyerd*²⁴⁴, které nechal v roce 1841 vydat J. A. Manning.²⁴⁵

Ve verzi, kterou současní badatelé nejčastěji citují, Gaby Onderwyzerová v roce 1959 na základě výběru faksimilií ze sborníku (z roku 1660) identifikovala větší množství chybných atribucí, jiné ale zase nevyhnutelně přehlédla. Až na nedávný zájem o zkoumání básní hraběte z Pembroke ve vztahu k Mary Wroth (o kterých se později budu dále zmiňovat), se většina diskuzí zaměřuje na tvorbu Williama Herberta pouze okrajově. Například John Buxton sice pozitivně oceňoval důvtip hraběte, ale vytýkal mu jeho nedostatek seriózních záměrů. Brian O'Farrell zase znevažuje poezii hraběte

²³⁹ CELOVSKY, Lisa. „*Teh Sidneys and Literary Patronage*“. s. 270.

²⁴⁰ *Tamtéž.* s. 270.

²⁴¹ <http://firstlines.folger.edu/>.

²⁴² <https://ies.sas.ac.uk/research-projects/research-projects-archive/catalogue-english-literary-manuscripts-1450-1700-celm>.

²⁴³ O Rudyerdovi se budu dále zmiňovat v samostatné podkapitole.

²⁴⁴ Vlastní překlad: Sebrané paměti sira Benjamin Rudyerda.

²⁴⁵ Lamb, Ellen Mary. „*The Poetry of William Herbert, Third Earl of Pembroke*“ s. 270.

z Pembroke jako „neseriózní“, ale převážně „volnočasovou práci“, která se ovšem nehodí k publikování. Tím se snaží poukázat na nedostatek snahy „o opravu a vylepšení jeho (stále se hovoří o básni hraběte) veršů. William Kennedy zase poznamenává, že poezie hraběte spolu s poezií dalších Sidney znázorňuje „idealizovanou představu národů, jež totemizuje šlechtické rodiny a jejich oddanost aristokratickým hodnotám.“²⁴⁶

Jeho popis skutečných Pembrokových básní je ale méně lichotivý, jelikož se skrze „citovou chudobu“ či „trumfy“ jeho „upřímně libidinózního verše“ honosí jeho prostopášností. V dosud nejdůkladnější publikované diskuzi o poezii hraběte z Pembroke například Gary Waller představuje popis, jak „systém genderových a třídních předpokladů“, jenž jsou součástí básní Williama Herberta, jim zase propůjčuje „určitý stupeň (derivace) terminus technicus jeho veršů, která se jistě dala využít k prokázání vlivu básníků jako Donne, Campion, Jonson nebo Carew, se kterými se hrabě měl znát. Dále Victor Stater ve svém obsáhlém hesle pro *The Oxford Dictionary of National Biography* (pro *Oxfordský slovník národního životopisu*) odborným způsobem zmiňuje roli dvořana a patrona Williama Herberta. K jeho básnické tvorbě měl jedinou poznámku, že hrabě tvořil poezii, která zůstala až do jeho smrti nevydána.“²⁴⁷

Lamb sice hodnotí jeho básně převážně pozitivně, některé aspekty kritických názorů shledává jako oprávněné. Waller dále dodává, že hrabě často čerpal z třídních a maskulinních diskurzů své doby. Hrabě z Pembroke ve svých milostných básních dokázal reagovat na některé situace překvapivě specifickým způsobem. Podle O'Farrella byla sice tvorba poezie Williama Herberta, jak již bylo o několik řádků výše zmíněno, převážně „volnočasovou aktivitou“, ale ani přes takovou zkušenost jeho básně neztrácejí na zajímavosti ani kvalitě. Jako píšící aristokrat do svého díla vždy přenesl svůj půvab a důvtip-sprezzatura, které zobrazovaly jeho elitní postavení. Hrabě se o bezpečný přenos jeho poezie moc nezajímal a o tisk už vůbec ne. Nejčastěji svou rukopisnou tvorbu šířil spíše mezi společníky a přáteli.“²⁴⁸

Nelze s jistotou říci, jestli byly pro hraběte interpunkce (punctuation) důležité (s velkou pravděpodobností ne), protože existuje pouze jedna holografická báseň, *an*

²⁴⁶ Lamb, Ellen Mary. „*The Poetry of William Herbert, Third Earl of Pembroke*“. s. 270.

²⁴⁷ *Tamtéž*. s. 271.

²⁴⁸ *Tamtéž*. s. 271.

*epitaph to Robert Cecil*²⁴⁹ (*epitaf pro Roberta Cecila*), která byla napsaná jeho rukou.²⁵⁰ Tento epitaf se nejčastěji datuje do roku 1612, tedy do smrti Roberta Cecila.²⁵¹ Podněty, které dovedly hraběte k psaní své vlastní poezie, lze najít v jeho samotné rodině: inspirovala ho například jeho matka, Mary Sidney Herbert; oba strýcové, sir Philip Sidney a Robert Sidney nebo jeho sestřenice, Mary Wroth. Tato rodinná tradice byla především literární a politická, zapletená do intervenční protestantské politiky sidneyovsko-herbertovské frakce, kterou William Herbert, jako člen radní komory, podporoval.²⁵²

John Ansley, který hraběti v roce 1605 věnoval jeho *Ovid's Ars Amatoria* (Book 3), naznačil, že básnický vzor Williama Herberta byl spíše ovidiovský než petrakovský. Jeho verše přesto neoznačoval, podobně jako Kennedy, za „rozmařilé“, protože velká část jeho milostných básní poukazuje na oddanost jeho milence. Je považován spíše za městského kavalíra než promiskuitního zhýralce. Abychom mohli správným způsobem vnímat básně Williama Herberta, vyžaduje to naši pozornost k sociálním okolnostem, které ho podnítily k tvorbě. Jeho tvorba je vhodná především pro běžné čtenáře za konkrétním účelem, například jako možnost reagovat na setkání či manipulace s některou situací ve prospěch autora.²⁵³

Podobně jako rukopisné verše popsané Arthurem Marottim nebyly ani básně hraběte z Pembroke pouhými izolovanými estetickými artefakty. Naopak sloužily především jako „nástroje společenského styku“ v jakémkoliv prostředí. V některých případech byly osobně předány nějakému zvolenému čtenáři nebo byly představeny na intimním setkání, někdy zase jako potvrzení osobních pout. Herbertovy verše proto vznikaly a formovaly se hlavně v závislosti na nejrůznějších společenských aktivitách: ať už to byly jeho milostné (někdy až zahořklé) transakce s milenkou, virtuózní debata s jeho přítelem, či jeho přítomnost na

²⁴⁹ Robert Cecil, 1. hrabě ze Salisbury (1. června 1563– 24. května 1612), byl anglický státník ze šlechtického rodu Cecilů. V nejvyšších úřadech následoval svého otce Williama, dlouhodobě byl prvním ministrem královny Alžběty I. a jejího nástupce Jakuba I. Jeho zásluhou došlo po smrti Alžběty I. k hladkému přechodu vlády v Anglii ve prospěch rodu Stuartovců.

The Editors of Encyclopaedia. "Robert Cecil, 1st earl of Salisbury". In: Encyclopedia Britannica, 28 May. 2022, <https://www.britannica.com/biography/Robert-Cecil-1st-earl-of-Salisbury>. Accessed 23 April 2023.

²⁵⁰ Lamb, Ellen Mary. „*The Poetry of William Herbert, Third Earl of Pembroke*“ s. 271.

²⁵¹ *Tamtěž*. s. 272.

²⁵² *Tamtěž*. s. 271.

²⁵³ *Tamtěž*. s. 271.

„eroticky nabité“ politice karolinského dvora. Každá uvedená situace a celkový společenský kontext se staly bezvýhradnou součástí jednotlivých veršů Williama Herberta.²⁵⁴

9.1 Počátky literární tvorby Williama Herberta

Hrabě z Pembroke vyrůstal v prostředí Wiltonu, tedy ve středu veškerých literárních aktivit své matky, Mary Sidney Herbert, a díky tomu se již v raném dětství dostal do přímého styku s poezií. Jeho učitelem byl s velkou určitostí Samuel Daniel²⁵⁵, se kterým si pravděpodobně vyměňoval jeho mladické verše. Dále nemusíme pochybovat ani o tom, že četl básně svého strýce Roberta Sidneyho, které byly napsané na konci 90. let 16. století, s nímž navázal dlouholeté politické a osobní spojenectví. První zmínka o jeho literárních aktivitách se objevuje v roce 1602, tedy v jeho dvaadvaceti letech. Například v *The dedication of A Poetical Rapsody*²⁵⁶ od Francise Davisona, jenž prohlásil, že si „zaslouží svou korunu, aby mě korunoval Lawrellem Crownem, Crownem, který převyšuje ostatní“. Ráda bych zmínila, že je malé množství básní, které lze datovat s velkou jistotou.²⁵⁷

Například se dříve předpokládalo, že debata hraběte a Benjamina Rudyerda vznikla v roce 1602, ale dnes už se to nedá s jistotou prokázat. Pokud bychom prohlásili, že jsou básně Williama Herberta dialogem s jeho sestřenicí, Mary Wroth, pak lze s velkou pravděpodobností říci, že se jedná o období před jejich svatbou v roce 1604 nebo v průběhu jejich vztahu, ze kterého se jim v roce 1624 narodila dvojčata. Mnoho badatelů se sice domnívalo, že velká část literární tvorby hraběte z Pembroke vznikala v době před jeho nástupem do náročného úřadu lorda komořího v roce 1615. Alespoň jednu báseň „*Had she a glass and feared the fire*“²⁵⁸ napsal až po roce 1615. Její titulní nadpis („*When my Carliles Chamber was on fire*“: Vlastní překlad: „Když hořela má Carlilesova komora“.)²⁵⁹ upozorňuje na skutečnost, že měla být napsaná někdy po roce 1622, kdy se Lucy Percy Hay stala hraběnkou z Carlisle. Přesnějším datem je možná rok 1625, kdy se Carlisleovi snažili získat

²⁵⁴ Lamb, Ellen Mary. „*The Poetry of William Herbert, Third Earl of Pembroke*“. s. 271.

²⁵⁵ Byl to anglický básník, kterého si v roce 1604 vybrala královna Anna, aby napsal masku s názvem *The Vision of the Twelve Goddesses*. Byl vychovatelem Williama Herberta. Odkaz: The Editors of Encyclopaedia. "Samuel Daniel". In: Encyclopedia Britannica, 1 Jan. 2023, <https://www.britannica.com/biography/Samuel-Daniel>. Accessed 24 April 2023

²⁵⁶ Vlastní překlad: ve věnování Poetické rapsodie

²⁵⁷ Lamb, Ellen Mary. „*The Poetry of William Herbert, Third Earl of Pembroke*“. s. 272.

²⁵⁸ Vlastní překlad: „Dala si sklenici a bála se ohně“.

větší vliv na dvoře krále Karla (Charlese). William Herbert zemřel o pět let později, tedy v roce 1630.²⁶⁰

9.2 William Herbert a Benjamin Rudyerd

Zajímavou životní kapitolou Williama Herberta byla jeho spolupráce s Benjaminem Rudyerdem, proto je tomuto období věnována jedná kratší podkapitola.

Dialog hraběte z Pembroke a sira Benjamina Rudyerda²⁶¹ na téma povahy lásky nabízí specifický vhled do sociálního kontextu jeho veršů. Jeho dílo "*If her disdain least change in you can move*"²⁶², v rukopisné formě koluje v nejvyšším počtu v rámci všech Herbertových básní. Jako příklad se nabízí soubor osmi básní Herberta a Rudyerda, které svou poetikou působí jako exkurze. Šest z těchto básní, napsaných v elegantním pentametrovém dvojverší na celkem 478 řádcích, vedou detailní dialog, v němž si účastníci odpovídají bod po bodu; „*If her disdain least change in you can move*“ s Rudyerdovým "*Tis love breeds love in me and cold disdain*"²⁶³ přechází do metricky složitých textů. William Herbert povyšuje lásku nad „obyčejný“ rozum.²⁶⁴

Především přejímá konvenční petrarkovskou roli vášnivého milence, pro kterého věrnost opovrhované lásce znamená transcendentní zážitek. Rudyerd prosazoval především lásku, která je založena na rozumném řízení vztahu mezi partnery. Sice se již nedá říci, že by William Herbert a Rudyerd navštěvovali Inns of Court²⁶⁵ ve stejnou chvíli, ale lze předpokládat, že oba muže zmíněná instituce zásadně ovlivnila, zejména pak Rudyerda. Téma „přirozené lásky“ bylo mezi členy Inns of Court populární a Rudyerd na základě toho přepsal *The Prince d'Amour revels* (hýření Prince d'Amour) z let 1597-98.²⁶⁶

Rozprava, jako série básní s odpověďmi, vycházela především z intenzivního konkurenčního prostředí Inns of Court. Tento „rozhovor“ poukazuje na literární a argumentační schopnosti

²⁶⁰ Lamb, Ellen Mary. „*The Poetry of William Herbert, Third Earl of Pembroke*“. s. 272.

²⁶¹ Sir Benjamin Rudyerd (1572–31. května 1658) byl anglický básník a politik, který v různých obdobích mezi lety 1621 a 1648 zasedal v Dolní sněmovně. Byl také koloniálním investorem, který byl jedním ze zakladatelů společnosti Providence Company v 1630.

²⁶² Vlastní překlad: „Jestli její pohrdání nejmenší změnou v tobě může pohnout“.

²⁶³ Vlastní překlad: "Láska ve mně plodí lásku a chladné pohrdání".

²⁶⁴ Lamb, Ellen Mary. „*The Poetry of William Herbert, Third Earl of Pembroke*“ s. 272.

²⁶⁵ Britské právní sdružení v Londýně. „Skupina čtyř institucí, které byly historicky zodpovědné za právní vzdělání. Jejich příslušné řídicí orgány, senáty, uplatňují výhradní právo připouštět osoby k výkonu praxe formálním předvoláním do advokátní komory. Skládají se z Inner Temple a Middle Temple (oba sídlí v oblasti známé jako The Temple, Lincoln's Inn a Gray's Inn.“ Odkaz: The Editors of Encyclopaedia. "*Inns of Court*". In: Encyclopedia Britannica. 16 Jan. 2019, <https://www.britannica.com/topic/Inns-of-Court>. Accessed 7 February 2023.

²⁶⁶ Lamb, Ellen Mary. „*The Poetry of William Herbert, Third Earl of Pembroke*“. s. 272.

Williama Herberta i Rudyerda. Oba účastníci nevyjadřují jenom odlišné názory, ale zároveň je bod po bodu zpochybňují. Rudyerdovy básně, jež propagují spolehlivou racionalitu vhodnou pro kariérního právníka či střízlivé hodnoty, které potvrzovaly, že byl připraven na seriózní zaměstnání. Tato veršovaná rozprava je určitým důkazem jejich vzájemně prospěšného přátelství, jež pokračovalo po celou dobu kariéry obou mužů. Rudyerd, který své místo v parlamentu získal právě díky Herbertovi, vždy výmluvným způsobem vyjadřoval jejich společné názory, včetně pokusu o usmíření parlamentu a krále.²⁶⁷

9.3 Milostná poezie Williama Herberta

Ve veršované rozpravě Williama Herberta a Rudyerda se Pembrokeův slib milovat bez jakéhokoliv ohledu na odpověď milenky, poněkud předvídatelným způsobem přesouvá do zamilovanějšího sociálního kontextu v básních, které byly přímo adresovány jeho milované. V básni nazvané „*That he will still persevere in his love*“²⁶⁸ jeho první verš potvrzuje, že „*Nay, I must love thee still*“²⁶⁹, i když jím jeho milovaná osoba pohrdá, on přesto sám může zestárnout a dál jí milovat.²⁷⁰ Přinejmenším dvě taková potvrzení neměnné lásky se v dalších básních nesou většinou v útočném tónu, pravděpodobně jako reakce na obvinění milované osoby: Dokážeš podezírat změnu v mém nitru? a Dokážeš mě milovat, a přesto pochybovat o tolika lstech v mém srdci.²⁷¹

Explicitní detaily posouvají řadu jeho poezie mimo generický ovidiovský nebo petrarkovský model a spíše je považována jako reakci na některé konkrétní příležitosti. Jeho nařčení, že jeho milovaná porušila nebo ukončila svůj „svobodný slib“, jež mu dala, se objevuje v jeho básni „*Why with unkindest swiftness dost thou tum*“²⁷², která zobrazuje "listnatý kopec", kde mu dala své „kořisti“, slibujíc, že bude "udržovat neposkvrněnou čistotu ... neposkvrněnou žádnou druhou rukou".²⁷³

Když se domnívá, že mu byla jeho milá nevěrná, nevěřičně vykřikne: „*My rhymes that won thee never taught thee this*“²⁷⁴. V této básni se odvrací od svého původního

²⁶⁷ Lamb, Ellen Mary. „*The Poetry of William Herbert, Third Earl of Pembroke*“. s. 273.

²⁶⁸ Vlastní překlad: "Že stále vytrvá ve své lásce"

²⁶⁹ Vlastní překlad: "Ne, musím tě stále milovat"

²⁷⁰ *Tamtéž*. s. 273.

²⁷¹ Láska dokáže „být slepá“. Zamilovaný člověk si většinou negativních vlastností nevšímá.

²⁷² Vlastní překlad: "Proč s tou nejhorší rychlostí děláš tum?" ještě přeložit slovo tum

²⁷³ *Tamtéž*. s. 273.

²⁷⁴ Vlastní překlad: „Moje rýmy, které tě získaly, tě to nikdy nenaučily“

idealistického potvrzení trvající lásky k misogynství, které pramení z hořkého pocitu zrady: ona je: „asmalicious as incontinent“ („stejně chlípná jako inkontinentní“). Báseň končí "nerytířským" triumfem v získání jejího panenství: „*Enjoy thou many, or rejoice in one, I I was before them, and before me none*“.²⁷⁵

Může se tedy zdát, že básně tvoří celek: „*Nay I must love thee still*“²⁷⁶ a „*With what unkindness dost thou turn*“.²⁷⁷ Jedna z nejkrásnějších básní hraběte z Pembroke, "Muse get thee to a Cell"²⁷⁸, obsahuje mimořádné tvrzení, že autor dosáhl své milované dívky („None had had her but I, she none but me“²⁷⁹), ale tentokrát především v kontextu jeho zármutku nad zdánlivým sňatkem jeho milé, jelikož ona "nyní musí požehnat jinému loži". Právě závěrečné verše "Muse get thee to a Cell" vkládají do konvenčního motivu milovaných očí jako slunce neobvyklou hořkost. Dříve k němu sluneční svit dosáhl „Now on a strange horizon it doth rise / Where all do live, and elsewhere each thing dyes“²⁸⁰.

Je sice třeba být více obezřetný během určování konkrétní milované osoby, pro tohoto muže (hrabě z Pembroke), kterého Edward Hyde, první hrabě z Clarendonu, zobrazil jako „immoderately given up to women“.²⁸¹ Sicoální sféra intimního vztahu s Mary Wroth získala oporu především skrze zařazení básně Williama Herberta "Had I loved but at that rate"²⁸², do rukopisného pokračování *Countess of Montgomery's Urania* hraběnky Mary Wroth. Tam ji před svou vděčnou rodinou a autorem básně Amphilanthus zpívá hlavní ženská představitelka Pamphilia. Skrze báseň Herbert znovu potvrzuje své vyznání stálé lásky, a to bez ohledu na to, ať už byla reakce jeho milované jakákoli.²⁸³

Okolnosti ovšem uvedené tvrzení vážně zpochybňují. Jak je v textu uvedeno, původně vznikla, „when he made a shew of love to Antissia ... though meant to a higher beauty“²⁸⁴, a teď ji zpívá Pamphilia, kterou (podobně jako Antisii) v minulosti také opustil. Většina badatelů se obecně shodovali na tom, že sofistikovaná aktuálnost románu Mary Wroth

²⁷⁵Lamb, Ellen Mary. „*The Poetry of William Herbert, Third Earl of Pembroke*“: s. 273. Překlad: "Užívej si mnohé, nebo se raduj z jednoho, já jsem byl před nimi a přede mnou žádný."

²⁷⁶ Vlastní překlad: "Ne, musím tě stále milovat"

²⁷⁷ Vlastní překlad: "S jakou nelaskavostí se obracíš"

²⁷⁸ Vlastní překlad: "Múzo, jdi do cely"

²⁷⁹ Vlastní překlad: „Nikdo ji neměl, jen já, a ona nikoho, jen mě.“

²⁸⁰ *Tamtéž*. s. 273. Překlad: "Nyní na podivném horizontu stoupá / kde všichni žijí a jinde se každá věc barví"

²⁸¹ Vlastní překlad: "nesmírně odevzdaný opotřebení"

²⁸² "Kdybych miloval, ale tímto tempem"

²⁸³ *Tamtéž*. s. 273.

²⁸⁴ Vlastní překlad: "když dával najevo lásku k Antisii ... ačkoli byla určena vyšší kráse"

zahrnuje vztah hraběte z Pembroke a Mary Wroth do výbušné aféry mezi Pamphilií a Amphilanthem.²⁸⁵

9.4 Hudební a politický aspekt v básních Williama Herberta

Nebývá vždy pravidlem, že básně bývaly zhudebněné. V této pasáži bych tedy ráda zmínila příklady básní hraběte z Pembroke, které byly později zhudebněny.

V Pamphilině zpívaném textu básně Williama Herberta *"Had I loved but at that rate"*²⁸⁶ se zobrazuje další společenský kontext, jenž přesahuje ten osobní. Pamphilina interpretace veršů hraběte z Pembroke, jež propojuje hudební a milostný aspekt, představuje performativní²⁸⁷ způsob přijímání, který pravděpodobně existoval jak za života Williama Herberta, tak i po něm. Ve věnování sborníku z roku 1660 John Donne mladší zmiňuje, že jeho sonety byly dříve zhudebněny. Na základě jeho tvrzení lze předpokládat, že shromáždil básně Williama Herberta od „greatest Masters of Musick, all the Sonnets being set by them“²⁸⁸; jako konkrétní příklad lze zmínit Henryho Lawese²⁸⁹ a pana (Nicholase) Laniera^{290, 291}

Řada básní Williama Herberta byla tedy zhudebněna. John Dowland²⁹² například vytvořil hudbu k básni *„Disdain me still, that I may ever love“*²⁹³, v *Pilgrim's Solace* (1612), o které se domníval, že se jedná o dílo hraběte z Pembroke. Henry Lawes například ve své knize *Ayres and Dialogues* (1653) zmínil *„Canst thou love me, and yet doubt“*²⁹⁴, s výslovným připsáním hraběti z Pembroke. Ve vydání z roku 1660 je báseň Williama Herberta, *„Soul's joy when I am gone“*²⁹⁵ představena jako „Píseň“. Minimálně v jedné z Pembrokeových básní jsou přítomné hudební výrazy, jenž naznačují, že s velkou pravděpodobností skutečně mohl

²⁸⁵ Lamb, Ellen Mary. *„The Poetry of William Herbert, Third Earl of Pembroke“*. s. 273.

²⁸⁶ Vlastní překlad: "Kdybych miloval, ale tímto tempem"

²⁸⁷ Performace-schopnost realizovat vlastní názory a myšlenky. Možnost převést svou ideu v čin.

²⁸⁸ Překlad: "Největší mistři hudby, od nichž jsou všechny sonety napsány".

²⁸⁹ Henry Lawes (1596–1662) byl přední anglický skladatel poloviny 17. století.

²⁹⁰ Nicholas Lanier, někdy Laniere (pokřtěn 10. září 1588 – pohřben 24. února 1666) byl anglický skladatel a hudebník; první, kdo v letech 1625 až 1666 držel titul mistra královské hudby, což je pocta udělovaná vynikajícím hudebníkům.

The Editors of Encyclopaedia. "Nicholas Lanier". In: *Encyclopedia Britannica*, 4 Sep. 2015,

<https://www.britannica.com/biography/Nicholas-Lanier>. Accessed 23 April 2023.

²⁹¹ ²⁹¹ Lamb, Ellen Mary. *„The Poetry of William Herbert, Third Earl of Pembroke“*. s. 274.

²⁹² John Dowland (1562/1563—pohřben 20. února 1626) byl anglický hudební skladatel a loutnista, jeden z nejvýznamnějších představitelů anglické renesanční hudby.

²⁹³ Vlastní překlad: "Stále mnou opovrhuj, abych mohl stále milovat".

²⁹⁴ Vlastní překlad: „Můžeš mě milovat, a přesto pochybovat“.

²⁹⁵ Vlastní překlad: "Radost duše, když jsem pryč"

psát pro tento způsob přijetí. Jeho báseň „*Dear, when I think upon my first sad fall*“²⁹⁶ zase popisuje jeho milovanou "*soul enchanting Grace's harmony*"²⁹⁷, v jejímž náručí mohl klidně dřímát (kdyby ji neopustil). V kontextu této harmonie slova „sad fall“ vybízejí k hudební pádové frázi.²⁹⁸

Také závěrečné repliky (verše) jsou vysloveně hudební. Především díky svému záhlaví „*I left you, and now the gain of you is to me a double gain*“²⁹⁹, se dá předpokládat, že tato báseň byla věnovaná konkrétní milované osobě především za účelem obnovení jejich romantického vztahu. Můžeme si položit otázku, jak mohl být hudební kontext funkční. Aby mohla být využita afektivní síla hudby, měla být báseň zpívána právě milované osobě? Lamb si pokládá otázku: „*Bylo provedení před společnými přáteli určeno k tomu, aby je získal pro svou věc a znovu získal její náklonnost, nebo snad jen k tomu, aby získal jejich soucit s ním jako s nyní obnoveným milencem?*“³⁰⁰ Odpověď není jednoznačná, protože obě možnosti by mohly být pravdivé. Emocionální podtext mohl být současně vyvolán či popřen v estetickém požitku z hudebního vystoupení možná stejným způsobem, jako to bylo v případě Pamphiliných zpívaných textů.

Tento příklad výstižně poukazuje nejen na zajímavé společenské souvislosti, které podnítily verš Williama Herberta, ale také fakt, že se mohly (verše) vzájemně překrývat. Příkladem může být báseň George Herberta: „*A Parodie*“, ve které si podle Lamb přivlastňuje první verš hraběte z Pembroke „*Soul's joy when I am gone*“³⁰¹. Rosamund Tuve zase uvádí, že jejich společný první verš se společnou metrikou potvrzuje, že Herbertova zbožná báseň je kontrafaktum, jenž se zpívá na stejnou melodii, jako ta Pembrokeova. Tuve dále odmítá, že by Herbert záměrně použil svou báseň k vyzdvižení duchovní lásky nad světskou, i když jeho skutečný záměr nelze s jistotou určit.³⁰²

Podle Tuve byli hrabě z Pembroke a George Herbert bratrance. George Herbert se stal na základě vlivu Williama Herberta poslancem a Pembroke se na sklonku svého života snažil dále prosadit Herbertovu pozici rektora v Bemertonu ve Wiltshiru. Opakování tohoto verše

²⁹⁶ Vlastní překlad: "Drahoušku, když si vzpomenu na svůj první smutný pád"

²⁹⁷ Vlastní překlad: "duše okouzující Graceinu harmonii"

²⁹⁸ Lamb, Ellen Mary. „*The Poetry of William Herbert, Third Earl of Pembroke*“. s. 274.

²⁹⁹ Vlastní překlad: "Opustil jsem tě a teď je tvůj zisk pro mě dvojnásobný."

³⁰⁰ *Tamtéž*. s. 274.

³⁰¹ Vlastní překlad: „Radost duše, když jsem pryč“

³⁰² Lamb, Ellen Mary. „*The Poetry of William Herbert, Third Earl of Pembroke*“. s. 274.

jistě představuje nějaký osobní význam, protože v jeho popředí byla určitá reakce na verše jeho bratrance (či na jeho způsob života), ať už šlo o kritiku, poctu nebo kombinaci obou prvků. Podobně i báseň Williama Herberta: „*Dear leave thy home and come with me*“³⁰³ dosahuje svého významu v kontextech, jež mohly být literární i osobní, a na základě výskytu prvních čtyř veršů v Lawesově rukopisu pravděpodobně i hudební. Pembroke svou básní, podobně jako například John Donne s básní „*The Bait*“ (*Návnada*), s velkou určitostí odpovídá na dílo „*The Passionate Shepherd*“³⁰⁴ Christophera Marlowa.³⁰⁵

Pravý význam básně hraběte z Pembroke spočívá podle Lamb převážně ve virtuozitě, s níž soupeří právě s Donnem a Raleighem. „*Pembrokeova báseň odmítá Marlowův důraz na dary, nezapojuje se do Raleighova realismu v účincích zimy a stáří ani do současné touhy a strachu z účasti, kterou naznačuje Donneova metafora milované jako návnady.*“³⁰⁶ Hrabě z Pembroke v básni poukazuje na své elitní postavení, že čtenáři nabízí park, na jehož trávnicích vzdávají úctu i jeleni: „*all the deer shall wait on thee, I Thou shalt command both them and me*“³⁰⁷.

Donne a Raleigh patří mezi básníky, které William Herbert osobně znal. Raleigh byl Pembrokeův vzdálený bratranec; hrabě se měl v roce 1616 významně přičinit o jeho propuštění z Toweru a dále měl finančně podpořit jeho nešťastnou cestu do Guyany. V celkem malém sociálním dvorním světě se pravděpodobně zdá, že mohlo docházet ke sdílení básně. Jestliže ne mezi sebou, tak minimálně se společnými přáteli, kteří dobře znali literární kontext díla.³⁰⁸

V jediné básni („*You that read, in passing by*“)³⁰⁹, o níž je známo, že je součástí rukopisu, v epitafu pro Roberta Cecila, Pembroke podle Lamb využil své básnické schopnosti k politickým cílům nebo přátelství s Cecilem, který byl lordem pokladníkem či státním tajemníkem za krále Jakuba. Cecilova smrt roku 1612 vyvolala velký příval pomluv. Byl například nespravedlivě obviněn z královské daňové politiky, proti které se ve skutečnosti

³⁰³ Vlastní překlad: "Drahý, opusť svůj domov a pojď se mnou."

³⁰⁴ Vlastní překlad: „Vášnivý pastýř“

³⁰⁵ *Tamtéž*. s. 275.

³⁰⁶ *Tamtéž*. s. 275. Původní znění: "Rejecting Marlowe's emphasis on gifts, Pembroke's poem does not engage Raleigh's realism in the effects of winter and age, or the simultaneous desire and fear of involvement suggested by Donne's metaphor of the beloved as bait".

³⁰⁷ Vlastní překlad: "všichni jeleni na tebe budou čekat, já jim i mně budeš poroučet".

³⁰⁸ *Tamtéž*. s. 275.

³⁰⁹ Vlastní překlad: "Ty, který čteš, když jdeš kolem".

silně vymezoval.³¹⁰ William Herbert, jeho blízký přítel, hájil Cecilia jako strážce státních tajemství, jako služebníka krále, a především jako čestného mistra stráží, jenž zásadně odmítal ze své pozice jakýmkoliv nepoctivým způsobem profitovat. Tento akt dále pozitivně podpořil i politický cíl, jelikož se pro-protestantské (vedené Pembroke) a pro-španělské (vedené hrabětem z Northamptonu) frakce pokusily zaplnit mocenské vakuum po Cecilově smrti. Hrabě z Pembroke se stal v roce 1615 lordem komořím.³¹¹

Velice podobný politický kontext obsahovala také Pembrokeova báseň „*Had she a glass and fear the fire*“³¹² s nadpisem „*When my Carliles Chamber was on fire*“³¹³. Lucy Percy Hay, hraběnka z Carlisle, může být považovaná jako cenné příbuzenské spojení; její sestra Dorothy byla manželkou Pembrokeova bratrance Roberta Sidneyho, druhého hraběte z Leicesteru. Dále měla celkově značný vliv jako uznávaná milenka mocného dvorního oblíbence George Villierse, vévody z Buckinghamu. Byla rovněž komornou a věrnou důvěrníci jeho manželky Henrietty Marie. Ve třicátých letech 17. století skrze svůj salon, jenž podporoval projevy platónské lásky, rozšířila svou autoritu. Podle R. Malcolma Smutse byla tato platónská láska pouhým „výmyslem pro maskování politických intrik neškodným flirtem“. Flirt musí vždy zůstat neškodný, jelikož pověst promiskuity by představoval konec její moci.³¹⁴

Následně se stala námětem veršů básníků, jako byli například Thomas Carew, Sir John Suckling, William Cartwright nebo Edmund Waller. Podobně jako kult Alžběty I. žádal od dvořanů, aby se hlásili k vášnivé lásce k panenské královně, tak i výše zmíněná salónní kultura kladla za určitý úkol, ať už to plnili, či ne, hlásat Carlislinu žádoucnost, aniž by tak byla zpochybňována její sexuální morálka. Právě báseň Williama Herberta „*Had she a glass and feared the fire*“³¹⁵ pravděpodobně představovala raný příspěvek k salónní kultuře hraběnky z Carlisle, jež se doopravdy prosadila především až po smrti hraběte z Pembroke v roce 1630. Nebo ji mohla podle Lamb dále předjímat tak, že evokuje (vyvolává) karolinské dvorské

³¹⁰Lamb, Ellen Mary. „*The Poetry of William Herbert, Third Earl of Pembroke*.“ s. 275.

³¹¹ *Tamtéž.* s. 275.

³¹² Vlastní překlad: "Měla sklenici a bála se ohně".

³¹³ Vlastní překlad: „Když moje Carlilesova komora hořela“.

³¹⁴ *Tamtéž.* s. 276.

³¹⁵ Vlastní překlad: "Měla sklenici a bála se ohně".

prostředí, jenž je zároveň politické i vzrušující, a také hraběnku, jež byla jak sexuálně svůdná, tak i nedosažitelná.³¹⁶

William Herbert se osobně nebránil navazování přátelských vztahů s dalšími politicky vlivnými hraběnkami, jako byla například Lucy Harington, hraběnka z Bedfordu, nebo Cristiana Cavendish, hraběnka z Devonshiru. Podle Lamb představovalo využití jeho tvorby k propagaci hraběnky z Carlisle, která byla jeho vlivnou a okouzující sestřenicí, především určitou výhodou jak pro hraběte z Pembroke, tak i pro hraběnku z Carlisle.³¹⁷ Pembrokeova poezie je po praktické stránce kriticky nedotčená a následně pobízí k dalšímu zpracování. Jestliže básně získávají svůj význam ve skutečnosti ze sociálního kontextu, jaké to má pozdější důsledky pro edice? Starší mistrovské edice, jako byla například edice básní Philipa Sidneyho od Williama Ringela, čtenáři nabízí podstatné informace o rukopisných verzích, doplněné o kmenová slova. Nové vydání dále dobře navázalo na zařazení raných moderních hudebních ztvárnění H. J. Griersona, jenž do své edice *Donne's poems (edice Donneových básní)* připojil také raně moderně hudební zpracování. Zhudebněné úpravy poezie Williama Herberta totiž samy o sobě zobrazují četbu a některé mohly být formativní i pro jeho psaní.³¹⁸

Moderní editoři ovšem mají také další výhody elektronické technologie, jež poskytuje informace o dalších verzích. Například u originálních rukopisů je podle Lamb stále zapotřebí hledat různé sbírky či vodoznaky, digitální kopie naopak umožňuje srovnání rukou i zvětšování jednotlivých písmem.

V závěru bych ještě chtěla zmínit, že připravovaná edice básní Mary Wroth z Folgerovy knihy v edici Stephena W. Maye a Ilony Bell reaguje na aktuální nesouhlas s vytrháváním básní z kontextu. Dále navrácí smysl jejich vzniku z hlediska sexuálního vztahu mezi Williamem Herbertem a Mary Wroth, jenž nebyl patrný ve vydání z roku 1621, které tvořilo základ pro ostatní moderní edice.³¹⁹

³¹⁶ Lamb, Ellen Mary. „*The Poetry of William Herbert, Third Earl of Pembroke*“. s. 276.

³¹⁷ *Tamtéž*. s. 276.

³¹⁸ *Tamtéž*. s. 276.

³¹⁹ *Tamtéž*. s. 276.

10 Závěr

Tématem mé diplomové práce bylo *Literární tvorba Mary Sidney Herbert a rodinná zkušenost s mecenášstvím*. Za cíl práce jsem si stanovila následující: uvést základní informace o době, ve které Mary Sidney Herbert a William Herbert žili. Dále jsem se zaměřila na literární, vydavatelskou a mecenášskou tvorbu hraběnky z Pembroke a jejího syna, hraběte z Pembroke.

Jedním z bodů textu byla charakteristika doby, ve které hraběnka z Pembroke a její syn William Herbert žili. První kapitola textu tedy pojednává o dynastii Tudorovců, významné anglické královské dynastii původu z Walesu, která Anglii dala celkem pět panovníků. Počátky Tudorovců lze vysledovat až do 13. století, ale dynastické bohatství rodiny založil Owen Tudor, velšský dobrodruh, který bojoval na lancasterské straně ve válkách růží a ujal se služby králů Jindřicha V. a Jindřicha VI.

Nejvýznamnějším tudorovským panovníkem byl Jindřich VIII., který v roce 1534 rozbil vazby s papežstvím a spustil reformační proces, jenž později vedl až ke vzniku anglikánské církve. Tato doba je také spojena s vrcholící anglickou renesancí. Během Alžbětiny dlouhé vlády bylo ve válce poraženo Španělsko i irští rebelové, došlo k zajištění nezávislosti Nizozemců a Francie a jednoty Anglie. Až do Alžbětiny smrti panovala za vlády Tudorovců nejistota ohledně následnictví, která byla spojena s náboženskými rozdíly a představovala potenciální ohrožení stability a míru.

V následující kapitole jsem se zabývala divadlem v období vlády Alžběty I., jelikož Mary Sidney Herbert i její syn William Herbert finančně podporovali některé divadelní tvůrce (jako příklad lze uvést Williama Shakespeara). V této pasáži jsem popsala dva odlišné typy divadla, které existovaly za vlády královny Alžběty I. v Anglii. Starší forma divadla byla především náboženská a měla své místo v životech všech obyvatel. Novější forma divadla byla odvážnější a měla špatnou pověst kvůli svému potenciálu ohrozit pravé náboženství, mír, ekonomiku nebo morálku. V textu jsem uvedla příklad morové epidemie, která vypukla v Londýně. V té době došlo k uzavření divadel, tudíž všichni tvůrci byli vděční, když se je nějaký mecenáš rozhodl podporovat.

V další pasáži jsem se zabývala ženskými autorkami z alžbětinské Anglie, především Mary Sidney Herbert a Mary Wroth. V dané době bylo psaní převážně doménou mužů, a tak se jedná o výjimky. Obě ženy pocházely z významné rodiny Sidney, která měla zásadní roli v politické, společenské a literární oblasti té doby. Mary Sidney Herbert se věnovala převážně tvorbě žalmů a překladů, zatímco Mary Wroth se stala aktivní autorkou, která se neomezila na témata považovaná za "vhodná pro ženy" (viz její *Uranie*). Období alžbětinské a počáteční Stuartovské éry se považuje za zlatý věk anglické kultury, ale v té době měly ženy stále omezené možnosti. Autorky jako Mary Sidney Herbert a Mary Wroth měly příležitost psát díky svému původu z významné rodiny.

V další kapitole jsem se zabývala především životem Mary Sidney Herbert, na jehož základě jsem chtěla poukázat na situace, které její tvorbu zásadně ovlivnily. Jako příklad bych zmínila smrt jejího bratra Philipa Sidneyho, jehož pozdější žalmy dokončila právě Mary Sidney Herbert. Sama složila žalmy 1–43 a žalmy 44–150 naopak dokončila po svém bratrovi. Na poli mecenášství zase podporovala ty umělce, kteří ve své tvorbě chválili Philipa Sidneyho. Dále například stála za vydáním jeho *Arkádie*. Nelze zapomenout na příklady děl, hlavně od francouzských autorů, které byly díky jejím překladům zpřístupněné všem čtenářům v Anglii. Jednalo se například o překlad dramatické tragédie *Marc Antoine* od Roberta Garniera či *Discourse of Life and Death (Philippe de Mornay)*. Ve své práci jsem dále uvedla několik příkladů, kdy některé osobnosti z oblasti kultury práci Mary Sidney Herbert ocenili: např. Aemilia Lanyer, Samuel Daniel, Francis Meres apod. Na základě těchto uvedených příkladů je vidět, že Herbert měla v anglické literární kultuře velký vliv.

Závěrečná kapitola byla věnována literární a mecenášské tvorbě Williama Herberta. V textu jsem zmínila i další příklady některých umělců, které Mary Sidney Herbert a její syn William Herbert podporovali (např. Ben Jonson či Shakespeare). Shakespeare navíc věnoval svá díla právě Williamu Herbertovi, za jeho podporu divadla. Kromě toho jsem zmínila pozice, díky kterým měl William Herbert možnost zasahovat do výběru divadelních her a například v pozici lorda komořího poskytoval určitou autorskou ochranu proti plagiátorství. Také měl ve své pozici možnost určovat, které hry se můžou začít hrát. Nelze dále vynechat informaci, že William Herbert jednu dobu dohlížel na Shakespearovu divadelní společnost.

V posledních podkapitolách jsem se zabývala jeho tvorbou. Z jeho básní se toho sice mnoho nedochovalo, ale v textu jsem některé příklady uvedla. V jeho milostné poezii se často odráží jeho vztah s jeho sestřenicí, Mary Wroth ("*Had I loved but at that rate*"). Jeho některé básně se dočkaly také svého zhudebnění, což nebylo zcela běžné (jako příklad bych uvedla básně: "*Had I loved but at that rate*", *Disdain me still, that I may ever love*").

Na základě uvedených informací se dá konstatovat, že jak Mary Sidney Herbert, tak i její syn William Herbert patří mezi významné osobnosti literární kultury na anglickém kontinentě. Mnoho umělců, mezi které patřil i William Shakespeare, by bez jejich finanční podpory pravděpodobně nemohlo psát svou tvorbu. Bez iniciativy Mary Sidney Herbert by pravděpodobně nebyly vydány ani žalmy, ani *Arkádie* Philipa Sidneyho. William Herbert mohl jako lord komoří vybírat typ her, které diváci mohli následně shlédnout. Nakonec bych v úplném závěru ještě připomněla, že Mary Sidney Herbert díky své překladatelské práci anglickým čtenářům umožnila číst tituly, (zmněno více) které byly původně psané v jiném jazyce.

11 Resumé

The topic of the thesis is The Patronage and Literary works of Mary Sidney Herbert and William Herbert. The work focuses primarily on the literary and patronage activities of Mary Sidney Herbert and William Herbert in Elizabethan England. It deals with the characteristics of the contemporary situation, including the political and religious situation, the Elizabethan theater, and the challenges faced by theater companies. The work then analyzes the role of women in literature, with a focus on Mary Sidney Herbert and her niece Mary Wroth, both of whom came from aristocratic families and had financial support that allowed them to pursue their literary careers. The work also focuses on the literary, translational (the tragedy *Marc Antoine* by Robert Garnier or *Discourse of Life and Death* by Philippe de Mornay), publishing activities (psalms of Philip Sidney's brother), and patronage and literary work of Mary Sidney Herbert and William Herbert (poems: "*Had I loved but at that rate, Disdain me still, that I may ever love*"). The aim of the work was to both elucidate the influence of patronage on English literary culture in Tudor England and to highlight the cultural influence of the Sidney-Herbert family in Elizabethan England.

12 Seznam použité literatury

12.1 Sekundární literatura

1. *Æmilia Lanyer*. In: Poetry foundation. (online). cit. 15. 04. 2023. Dostupné z: <https://www.poetryfoundation.org/poets/aemilia-lanyer>
2. Beadle, Richard, Shrimpton, Nicholas, Baker, Peter S., Beer, John Bernard, Cordner, Michael, Mullan, John, Butler, M.H., Davies, Hugh Alistair, Kemp, Peter and Mutter, Reginald P.C. "*English literature*". In: Encyclopedia Britannica, 25 Aug. 2022, <https://www.britannica.com/art/English-literature>. Accessed 29 August 2022.
3. BEILIN, Elaine. *Mary Sidney Herbert, Countess of Pembroke: A Discourse of Life and Death*. In: The Ashgate Research Companion to The Sidneys, 1500-1700: Volume 2: Literature. 2015.
4. BOND, Garth. *The Circulation of Writings by Mary Sidney Herbert, Countess of Pembroke* In: The Ashgate Research Companion to The Sidneys, 1500-1700: Volume 2: Literature. 2015.
5. Cannon, J. A. „*Herbert, William, 3rd earl of Pembroke*“. In: The Oxford Companion to British History. *Encyclopedia. com*. (August 25, 2022). dostupné z: <https://www.encyclopedia.com/history/encyclopedias-almanacs-transcripts-and-maps/herbert-william-3rd-earl-pembroke>.
6. CELOVSKY, Lisa. *Teh Sidneys and Literary Patronage*. In: The Ashgate Research Companion to The Sidneys, 1500-1700: Volume 1: Lives. 2015.
7. CLARKE, Danielle. *The Psalms of Mary Sidney Herbert, Countess of Pembroke*. In: The Ashgate Research Companion to The Sidneys, 1500-1700: Volume 2: Literature. 2015.
8. DAYBELL, James. *Obedience, and Authority in Sixteenth-Century Women Letters*. In: The Sixteenth Century Journal [online]. 41/1, 2010, s. 49–67. [cit. 2023–02–28]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/27867637?seq=1>
9. Edited: HAMLIN, Hannibal; BRENNAN, Michael G; HANNAY, Margaret P; KINNAMON, Noel J. *The Sidney Psalter: The Psalms of Sir Philip and Mary Sidney*. New York: OXFORD University press, 2009. str. 384. ISBN: 978-0-19-921793-9.
10. Edited: HAMLIN, Hannibal; BRENNAN, Michael G; HANNAY, Margaret P; KINNAMON, Noel J. *The Sidney Psalter: The Psalms of Sir Philip and Mary Sidney*. New York: OXFORD University press, 2009. str. 384. ISBN: 978-0-19-921793-9.
11. FINDLAY, A. (2009) 'Dramatizing Home and Memory: Lady Mary Sidney and Lady Mary Wroth', *Home Cultures*, 6(2), pp. 125–147. doi: 10.2752/175174209X416562.

12. Greenblatt, Stephen J. and Morrill, John S. "*Elizabeth I*". In: Encyclopedia Britannica. 12 Apr. 2023, <https://www.britannica.com/biography/Elizabeth-I>. Accessed 18 April 2023.
13. GREENBLATT, Stephen. *William Shakespeare: velký příběh neznámého muže*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2007. 367 s. ISBN 978-80-00-01930-7.
14. HAMLIN, Hannibal; BRENNAN, Michael G; HANNAY, Margaret P; KINNAMON, Noel J. (ed.) *The Sidney Psalter: The Psalms of Sir Philip and Mary Sidney*. Oxford University Press; Revised ed. edition, 2009. 384 s. ISBN: 978-0199217939.
15. HANNAY, Margaret P. *Mary Herbert (1561-1621), Countess of Pembroke*. In: The Ashgate Research Companion to The Sidneys, 1500-1700: Volume 1: Lives. 2015.
16. Introduction. In: HAMLIN, Hannibal; BRENNAN, Michael G; HANNAY, Margaret P; KINNAMON, Noel J. (ed.) *The Sidney Psalter: The Psalms of Sir Philip and Mary Sidney*. Oxford University Press; Revised ed. edition, 2009. 384 s. ISBN: 978-0199217939.
17. Introduction. In HANNAY, Margaret P. – KINNAMON, Noel. J. – BRENNAN, Michael G. (eds.). *Selected Works of Mary Sidney Herbert Countess of Pembroke*. Tempe: Arizona Center for Medieval and Renaissance Studies 2005, s. 1–37.
18. Introduction. In: LAMB, Mary Ellen (ed.). *Mary Wroth. The Countess of Montgomery's Urania*. Tempe: Arizona Center for Medieval and Renaissance Studies 2011, s. 1–38.
19. KASTNEROVÁ Martina. *Poezie jako vyprávění příběhů: Intelektuální kruh Philipa Sidneyho*. Červený Kostelec: Pavel Melvart, 2017. ISBN 978-80-7465-301-8.
20. KLEIN, Lisa M. *The Exemplary Sidney and the Elizabethan Sonneteer*. Newark, DE: U of Delaware P, 1998.
21. KERMODE, Frank. *The age of Shakespeare*. New York: Modern Library, 2005. Modern library chronicles book. ISBN 978-0-8129-7433-1.
22. Lamb, Ellen Mary. *The Poetry of William Herbert, Third Earl of Pembroke*. In: The Ashgate Research Companion to The Sidneys, 1500-1700: Volume 2: Literature. 2015.
23. Leech, Clifford. "*Ben Jonson*". In: Encyclopedia Britannica, 2 Aug. 2022, <https://www.britannica.com/biography/Ben-Jonson-English-writer>. Accessed 26 January 2023.
24. LEWALSKI, Barbara K. *Authorship and Author-Characters in Sidney and Wroth*. In SALZMANN, Paul – WYNNE- -DAVIES, Marion (eds.). *Mary Wroth and Shakespeare*. New York – London: Routledge 2015, s. 35–52.

25. *LSU Department of History: Victor L. Stater*. In College of Humanities & Social Science. cit. 15. 4. 2023. Dostupné z:
<https://www.lsu.edu/hss/history/people/faculty/stater.php>.
26. MEYER, G. J. *Tudorovci*. Vyd. 1. [Praha]: Československý spisovatel, 2010. 663 s. ISBN: 9788087391549.
27. Mullaney, Steven. "*Shakespeare and the Liberties*". In: Encyclopedia Britannica, 10 Nov. 2005, <https://www.britannica.com/topic/Shakespeare-and-the-Liberties-1086252>. Accessed 1 June 2022.
28. PENNINGTON, M. Basil. *Poetry as Prayer: The Psalms*. Pauline Books & Media, 2001. 134 s. ISBN: 978-0819859273
29. Preminger, Alex, ed. Warnke, Frank J. ed. *Princetonská encyklopedie poezie a poetiky*. Princeton University Press, 1993. ISBN 978-0691021232 s. 848.
30. SALZMANN, Paul – WYNNE- -DAVIES, Marion (eds.). *Mary Wroth and Shakespeare*. New York – London: Routledge 2015, s. 35–52.
31. SIMPKINS, Diana M. „*Moffett (Moufet, Muffet), Thomas*“. In: Encyclopededia. com. (online). Cit. 25. ledna. 2023. Dostupné z:
<https://www.encyclopedia.com/science/dictionaries-thesauruses-pictures-and-press-releases/moffett-moufet-muffet-thomas>
32. STEDMAN, Gesa. *Mary Sidney Herbert, Gräfin von Pembroke*. In STEDMAN, Gesa (ed.). *Englische Frauen der Frühen Neuzeit*. Darmstadt: Primus Verlag 2001, s. 39–48
33. The Editors of Encyclopaedia. "*House of Tudor*". In: Encyclopedia Britannica, 6 Jan. 2020, <https://www.britannica.com/topic/House-of-Tudor>. Accessed 16 June 2022.
34. The Editors of Encyclopaedia. "*Inns of Court*". In: Encyclopedia Britannica. 16 Jan. 2019, <https://www.britannica.com/topic/Inns-of-Court>. Accessed 7 February 2023.
35. The Editors of Encyclopaedia. "*John Foxe*". In: Encyclopedia Britannica, 14 Apr. 2023, <https://www.britannica.com/biography/John-Foxe>. Accessed 18 April 2023.
36. The Editors of Encyclopaedia. "*Nicholas Lanier*". In: Encyclopedia Britannica, 4 Sep. 2015, <https://www.britannica.com/biography/Nicholas-Lanier>. Accessed 23 April 2023.
37. The Editors of Encyclopaedia. "*Robert Cecil, 1st earl of Salisbury*". In: Encyclopedia Britannica, 28 May. 2022, <https://www.britannica.com/biography/Robert-Cecil-1st-earl-of-Salisbury>. Accessed 23 April 2023.

38. The Editors of Encyclopaedia. "*Samuel Daniel*". In: Encyclopedia Britannica, 1 Jan. 2023, <https://www.britannica.com/biography/Samuel-Daniel>. Accessed 24 April 2023
39. WELLER, Barry. *Mary Sidney Herbert, Countess of Pembroke: Antonius (1592)*. In: The Ashgate Research Companion to The Sidneys, 1500-1700: Volume 2: Literature. 2015.
40. WEIR, Alison. *Jindřich VIII: král a dvůr*. 1. vyd. v českém jazyce. Praha: BB/art, 2013, 663 s. ISBN 978-80-7461-392-0.
41. WEIR, Alison. *Šest žen Jindřicha VIII*. 1. vyd. v českém jazyce. Praha: BB/art, 2009. 567 s. ISBN: 9788073816582.